

EESTI PARIMAD ETTEVÕTTED

2013

EESTI ETTEVÕTETE
KONKURENTSIVÕIME
EDETABEL

ETTEVÕTLUSE
AUHIND

EESTI KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA
ESTONIAN CHAMBER OF
COMMERCE AND INDUSTRY

Asutatud 1917
TÖÖANDJATE KESKLIIT
ESTONIAN EMPLOYERS' CONFEDERATION

TÄIESTI UUS RANGE ROVER SPORT

0-45°

MÄNGLEVA KERGUSEGA

Täiesti uus Range Rover Sport on meie seni kiireim maastur. Tänu Land Roveri teise põlvkonna Terrain Response® süsteemile, mis kohandab maasturi automaatselt sõiduoludele, võib ta võtta uusi kõrgusi.

landrover.ee

Kombineeritud kütusekulu alates 7,3 l/100 km, CO₂ emissioon alates 194 g/km
Inchcape Motors Estonia on Land Roveri ametlik esindaja Eestis

ABOVE AND BEYOND

Ainult EMT mobiilse 4G internetiga saab tavalisest lõunast ärilõuna

- 4G äritelefon Sony Xperia Z1
- 10 GB internetti
- 150 kõneminutit
- 50 SMS-i

39€ kuus

Komplekti hind käibemaksuta.
Internetipaketti saab kasutada ainult koos kliendi poolt valitud kõneteenuspaketi.
Pakkumine kehtib kuni 31.12.2013.

Sony Xperia Z1

2013

EESTI PARIMAD ETTEVÕTTED

Vaatamata sellele, et Euroopa ja maailmamajanduse arengute kohta tuleb endiselt väga vastakaid signaale, kasvas Eesti sisemajanduse koguprodukt mullu 3,2% ning eksport 5,6%. Millised on olnud viimase aja Eesti ettevõtluse kõige rõõmustavamad arengud?

TAAVI LAUR,
EASi juhatuse esimees

Eesti majandusele mõeldes teeb rõõmu tulevik – taanduv ebakindlus Euroopas on hea uudis meie eksportivatele ettevõtetele ja nende parem käekäik toob olulist lisaraha meie majandusse. Tänavusele prognoositavale 1,5%-le SKP kasvule oodatakse järgmisel aastal juba üle 3%-list kasvulisa.

Eesti ettevõtetel tervikuna läheb praegu väga hästi – võrreldes majanduskriisieelse ajaga tehakse tööd tõhusamalt ja läbimõeldumalt. Ettevõtete müügitulu on rekordilisel tasemel ning töövõime lausa 15% kõrgem. Selles, et rohkem tööd tehakse ära sama töötajate arvuga, on oluline roll olnud ka EASil: pika suunitlusega majanduskriisiaegsed toetavad investeeringud on olnud õige otsus ja toonud kaasa suurema tootlikkuse.

TOOMAS LUMAN,
Eesti Kaubandus-Tööstuskoja
juhatuse esimees

Ettevõtjad on näidanud ennast arene-misvõimeliste ja maailmale avatutena. Nad on suutnud üldise majanduskeskonna heitlikkusele vaatamata edasi liikuda, panustanud ekspordigeograafia laiendamisse ning teadustegevusse.

Aasta-aastalt on suurenenud eksportivate ettevõtete osakaal, kelle edukusest ja ambitsioonikusest sõltub paljuski riigi konkurentsivõime.

See, kuidas olla edukas mitte ainult Eestis või Skandinaavias, vaid kogu maailmas, on igapäevane ja üha aktuaalsem küsimus paljudele ettevõtjatele, kelle edu innustab omakorda üha uusi ettevõtlikke inimesi esimest sammu ettevõtluse poole astuma.

Foto: Andres Haabu/Arripäev

JÜRI KÄO,
Eesti Töandjate Keskliidu
volikogu esimees

Kuniks maailmamajandus püsib habras, on triumfikõned ennatlikud. Kuid ekspordistatistika lubab siiski häbenemata peeglist vaadata: me pole mugavalt päri voolu kulgenud, vaid võtnud meile osaks saanud võimalustest peaaegu maksimumi.

Eesti praegune tööturg sarnaneb buumiaegsega – ka siis ahistas meid tööjõupuudus. Kuid toona oli põhjuseks rammus eufooriaväetis, mis iga maasse löödud roika kähäralt lehte ajas.

Tänane tööjõupuudus kinnitab aga kõrvuti majanduse ja ekspordi kasvunumbritega: töökätest napib seetõttu, et Eesti ettevõtjad on maailmas lihtsalt kõvemad tegijad. Me teeme paremat tööd ja me müüme seda paremini.

See on suur samm edasi. Hoidkem jalad maas ja siht silme ees, sest raskuste taga paistavad tähed!

Kia cee'd

Head hinnad. Kauakestev kvaliteet.

Küsi Kia cee'd mudelite hinnapakumist meie edasimüüjatelt üle Eesti!

TALLINN: Viking Motors Ülemiste, Ülemiste tee 1, 605 0150; Viking Motors Tammsaare, Tammsaare
HAAPSAHU: Tradilo, Tallinna mnt 73. **KOHTLA-JÄRVE:** United Motors, Järveküla tee 22. **RAKVERE:** Ra
VILJANDI: Rael, Tallinna tn 97. **KURESSAARE:** Kuressaare Autoteenindus, Kalevi põik 2. **VALGA:** Salom

Madalad hooldus- ning ülalpidamiskulud

- Keskmise kütusekulu alates 4,2 l/100 km
- Tehasegarantii 7 aastat või läbisõit 150 000 km
- Läbisõidupiiranguta garantii 3 aastat
- Roostegarantii sõltumata läbisõidust 12 aastat
- Värvigarantii 5 aastat või läbisõit 150 000 km

Lühikesed tarneajad

- Tootmine Euroopas

Praktiline mudelivalik

- Pagasiruumi mahutavus sportliku universaalkerega mudelil kuni 1642 l
- 6-käigulised automaat- ja manuaalkäigukastid
- Kuni 150 kW võimsustega bensiini- ja diiselmootorid

11 autoriseeritud müügi- ja hoolduspunkti üle Eesti.

The Power to Surprise

Ask offer from Kia dealers all over Estonia!

tee 51, 665 2600. **TARTU:** Tartu Autospirit, Turu 47. **PÄRNU:** United Motors, Tallinna mnt 82.
kvere Autotehnika, Rägavere tee 42c. **NARVA:** Analan Auto, Tiimani 5.
ne Tartu, Pihlaka 2.

SISUKORD

EESTI ETTEVÖTETE KONKURENTSIVÕIME EDETABEL 2013

Konkurentsivõimelisim suurettevõte, ühtlasi konkurentsivõimelisim tööstus- ja energeetikaettevõte – EESTI ENERGIA AS	12
Konkurentsivõimelisim väike- ja keskettevõte – WIRTGEN EESTI OÜ	18
Konkurentsivõimelisim mikroettevõte – KLF-ERI OÜ	30
Konkurentsivõimelisim toiduainetööstuse ettevõte – A. LE COQ AS	36
Konkurentsivõimelisim äriteenindus- ja kinnisvaraettevõte – RIIGI KINNISVARA AS	40
Konkurentsivõimelisim turismiettevõte – ESTRAVEL AS	44
Konkurentsivõimelisim hulgikaubandusettevõte – ORLEN EESTI OÜ	48
Konkurentsivõimelisim jaekaubandusettevõte – TALLINNA KAUBAMAJA AS	52
Konkurentsivõimelisim transpordi- ja logistikaettevõte – TALLINNA SADAM AS	56
Konkurentsivõimelisim ehitusettevõte – MERKO EHITUS AS	60
Konkurentsivõimelisim arhitektuuri- ja projekteerimisettevõte – REAL-E STATE OÜ	64
Konkurentsivõimelisim finantsvahendusettevõte – SWEDBANK AS	68
Konkurentsivõimelisim teenindusettevõte – OLYMPIC ENTERTAINMENT GROUP AS	72
Konkurentsivõimelisim side-, kommunikatsiooni- ja IT-ettevõte – EMT AS	76
Konkurentsivõimelisim põllu- ja metsamajandusettevõte – OILSEEDS TRADE AS	80

ETTEVÕTLUSE AUHIND 2013

Ettevõtluse auhind 2013 üldvõitja ja välisinvestor 2013 – KÜHNE + NAGEL AS	86
Uuendaja 2013 – ESTANC AS	90
Kasvuettevõte 2013 – RAKE AS	92
Piirkonna ettevõte 2013 – AQVA HOTELS OÜ	96
Ekspordöör 2013 – TARTU MILL AS	98

ERIAUHINNAD

Konkurss „Tunnusta ettevõtluse edendajat“ võitjad EstCube-1 ja Lääne-Harju ettevõtlusinkubaator	102
Parim õpilasfirma 2013 – Kolm Põrsakest	104

ÜLEVAATED

2012 – Kriisist taastumise aasta. Leev Kuum, Eesti Konjunktuuriinstituut	106
Ettevõtluskonkursside ajalugu	108
Kokkuvõtted inglise ja vene keeles	114
Fotomeenus 2012. aasta auhinnagalalt	119

EESTI ETTEVÕTETE

KONKURENTSIVÕIME EDETABEL

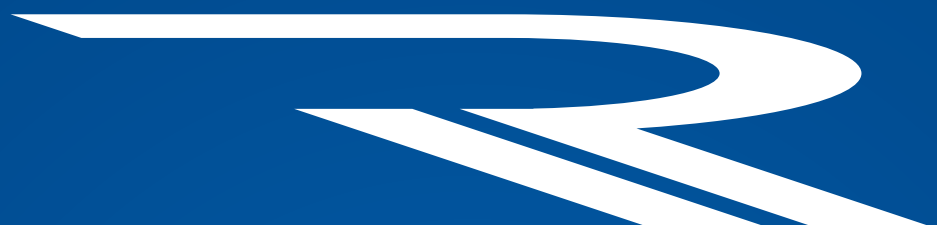
EESTI ENERGIA

WIRTGEN EESTI

KLF-ERI

RENTEST

Täisteenusliising • Autorent • Autopargi haldus

Täisteenusliising on autoliising, mis sisaldab lisateenuseid ning autoga seotud kulusid. Auto komplekteeritakse ja tellitakse vastavalt kliendi soovidele ja vajadustele. Teenuste pakett võib sisaldada korralist hooldust, kindlustusi, kütusekaarti, autoabi, asendusautot, talverehve jne. **Täisteenusliisingu pikkus jääb tavaliselt vahemikku 24 kuni 60 kuud.** Rentest pakub täisteenusliisingut kõigile Baltikumis müüdavatele sõidukimarkidele.

Pikaajaline autorent perioodiga 3 kuni 48 kuud. Meil on suur rendisõidukite valik. Kõik lisateenused on arvestatud kuumakse sisse.

Autopargi haldus võimaldab kliendil keskenduda oma põhitegevusele ning hoida autopargiga seotud kulud kontrolli all.

KONKURSS EESTI ETTEVÕTETE KONKURENTSIVÕIME EDETABEL 2013

Sel aastal uutmoodi

Konkurents sunnib iga ettevõtet otsima efektiivsust, olema innovaatiline ning kiirelt muutustele reageerima.

Konkurentsivõime on üks kõige olulisem jätkusuutlikkuse näitaja, sest sellised ettevõtted suudavad toota paremaid kaupu odavamalt ning müüa neid rohkem. Riigid, kus on palju tugevaid ja konkurentsivõimelisi ettevõtteid, arenevad kiiremini ja tagavad elanikele kõrgema elatustaseme.

Rahvusvahelise konkurentsivõime edetabelis, mida koostab Lausanne'i Juhtimise Arendamise Instituut, kuulub 59 riigi arvestuses Eestile 36. koht (seisuga mai 2013). See reiting iseloomustab Eesti majanduse seisundit, valitsuse töö tõhusust, äritegevuse efektiivsust ja infrastruktuuri arengutaset. Võrreldes aasta varasemaga oleme küll viie koha võrra langenud, kuid samas globaalse konkurentsivõime reitingus, mida koostab Maaailma Majandusfoorum (*World Economic Forum*, Genf), on Eesti reiting võrreldes aasta varasemaga kahe koha võrra paranenud (seisuga september 2013). See reiting iseloomustab riigi võimet tagada jätkusuutlik majanduskasv keskpikal perioodil.

See tähendab, et Eesti konkurentsivõimega võib üldjoontes jääda rahule, aga kindlasti on see valdkond, mille nimel tuleb jätkuvalt pingutada. Üks oluline algatus, mis on konkurentsivõimele terve dekaadi tähelepanu juhtinud, on konkurentsivõime edetabeli koostamine.

Eesti ettevõtete konkurentsivõime edetabeli ajalugu ulatub aastasse 2003, mil seda pingerida hakati koostama Eesti Kaubandus-Tööstuskoja initsiatiivil. Alates 2006. aastast on koostööpartneriks Eesti Töandjate Keskliit. Koos Eesti

Konjunkturiinstituudiga on juba kümme aastat selgitatud välja üldist konkurentsivõime paremusjärjestust, mille tulemusena selgub Eesti konkurentsivõimelisim ettevõtte. Eraldi koostatakse edetabelid valdkonniti. Konkurentsivõime edetabelites tuuakse ära ettevõtted, kes selleks soovi avaldavad, vastavad meetodikas ettenähtud tingimustele ja esitavad nõutavad statistilised andmed oma kahe aasta tegevuse kohta: müügitulu, puhaskasum, tööjõukulud, investeringud põhivarasse, ekspordikäive, omakapital ja aasta keskmine töötajate arv.

Käesoleval aastal jagati esmakordselt üldedetabel ettevõtte suuruse järgi kolmeks – selgitati välja konkurentsivõimelisim ettevõtte nii suurettevõtete, kesk- ja väikeettevõtete kui ka mikroettevõtete arvestuses. Seetõttu ei saa võrrelda tänavuste suur-, kesk- ja väikeste ning mikroettevõtete tulemusi varasemate aastate üldtabeli tulemustega. Täpsem info meetodika kohta www.konkurents.ee.

Lisaks ettevõtte suurusele selgitati konkurentsivõimelisimad ettevõtted ka tegevusvaldkondade lõikes. Nendeks valdkondadeks on tänavu jaekaubandus, hulgikaubandus, tööstus ja energeetika, toiduainetööstus, ehitus, side/kommunikatsioon/ IT-teenused, transport ja logistika, põllu- ja metsamajandus, turism, finantsvahendus, äriteenindus ja kinnisvara, teenindus, projekteerimine ja arhitektuur. Tehniline edetabeli koostamine tehakse ära Eesti Konjunkturiinstituudis, tulemused vaatavad läbi ja kinnitavad Eesti Kaubandus-Tööstuskoda ja Eesti Töandjate Keskliit.

www.konkurents.ee

Alates aastast 2003 on Eesti kõige konkurentsivõimelisema ettevõtte tiitli pälvinud järgmised ettevõtted:

Eesti Energia (2003)

Hansapank/Swedbank (2004, 2005, 2006)

Tallink Grupp (2007, 2008, 2010)

Mažeikiu Nafta Trading House/Orlen Eesti (2009)

EMT (2011, 2012)

Mis ühendab Eesti konkurentsivõimelisemaid ettevõtteid?

**Kindlasti hulgaliselt
õigesti langetatud
otsuseid.**

Olulise tähtsusega nende seas on personaliga seotud otsused. Üle 80% Eesti konkurentsivõimelisematest firmadest on värbamisel kasutanud CV-Online'i abi (2012. aasta statistika järgi).

Meie kirk on aidata Teil leida sobivaimad töötajad, kes aitavad Teil edu saavutada ja seda hoida.

Võtke meiega ühendust ja leiame Teie jaoks parimad lahendused – töökuulutuse ülespanemisest kuni terve värbamisprotsessi läbiviimiseni.

Miks valida just CV-Online?

- 75% CV-Online'i kaudu tööd otsivatest inimesest omavad kutse- või kõrgharidust
- 2/3 CV-Online'i kaudu tööd otsivatest inimesest on töötanud juhi või spetsialistina
- Süveneme individuaalselt iga kliendi vajadustesse ja pakume just Tema jaoks sobivaimaid lahendusi

Sisukaim tööportaal Eestis

www.cv.ee

SUURETTEVÕTTED 2013

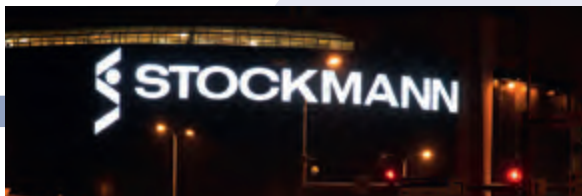
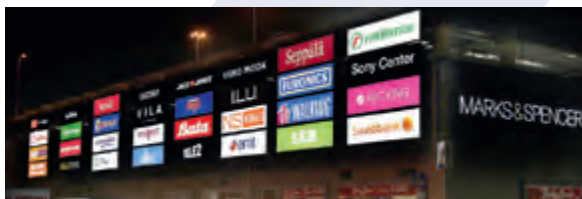
Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUUS	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	EESTI ENERGIA AS*	822 100	2	98,8	69	76 900	2	51,5	68	5,8	68	1 668	39	109	63	513 500	1	100,0%
2	VIRU KEEMIA GRUPP AS*	214 814	9	117,0	19	34 800	4	118,2	30	13,4	42	1 587	43	108	64	66 700	2	99,8%
3	TALLINNA KAUBAMAJA AS*	467 800	4	107,3	45	20 870	10	96,9	41	14,6	36	909	76	140	49	29 118	6	99,3%
4	EMT AS*	175 190	12	98,2	72	21 195	9	71,9	61	43,3	5	2 094	18	352	17	20 092	7	97,7%
5	ELION ETTEVÕTTED AS	200 717	10	96,8	74	19 080	11	72,3	60	20,6	22	2 085	19	130	54	31 828	5	96,1%
6	TALLINNA SADAM AS*	88 578	28	99,3	68	32 819	5	90,2	49	9,2	51	2 271	9	264	30	62 148	3	95,7%
7	STATOIL FUEL & RETAIL EESTI AS	281 810	7	115,2	24	22 077	8	279,0	3	6,7	64	1 375	56	543	10	2 880	39	92,4%
8	TALLINK GRUPP AS*	943 868	1	104,0	55	56 302	3	149,2	15	7,7	59	1 597	42	137	52	9 449	14	90,9%
9	VKG OIL AS	162 651	15	117,6	16	31 194	6	89,7	51	18,7	24	1 508	48	273	29	11 522	13	90,1%
10	SWEDBANK AS*	342 000	5	109,7	40	243 600	1	134,9	20	14,2	38	2 306	8	139	50	5 000	23	89,9%
11	OLYMPIC ENTERTAINMENT GROUP AS*	135 900	21	106,8	48	24 200	7	175,4	10	27,7	12	1 192	61	59	73	9 011	15	78,5%
12	MERKO EHITUS AS*	249 131	8	113,6	27	7 627	22	100,0	36	6,7	63	2 597	7	278	26	1 338	51	76,8%
13	RIIGI KINNISVARA AS*	81 660	32	219,4	1	8 813	19	130,7	23	5,3	69	2 062	21	355	16	16 155	8	74,7%
14	ABB AS*	159 012	17	105,8	51	10 326	16	106,1	32	22,2	19	2 066	20	139	51	15 402	9	74,5%
15	ORLEN EESTI OÜ	535 330	3	115,4	22	2 113	59	91,9	46	72,6	1	4 255	2	59 481	1	14	79	70,6%
16	SELVER AS	330 549	6	103,7	57	9 080	18	82,9	55	39,1	6	787	80	156	44	4 410	26	67,7%
17	SILBERAUTO AS*	167 262	13	112,6	29	6 662	29	148,9	16	12,8	45	1 755	33	348	18	1 245	54	66,6%
18	FORTUM TARTU AS*	28 075	65	111,2	35	14 125	13	167,2	12	29,8	10	2 003	25	330	20	6 685	18	65,8%
19	PKC EESTI AS	134 295	22	84,1	81	19 077	12	76,5	56	34,5	7	1 098	66	121	56	1 256	53	64,5%
20	SANTA MONICA NETWORKS GROUP OÜ*	57 008	46	109,9	39	5 089	34	122,3	24	69,9	2	4 871	1	471	11	787	62	63,9%
21	EVRO CARGO AS	92 115	27	101,0	62	5 877	33	38,2	72	13,6	41	1 185	62	94	69	38 811	4	61,6%
22	BALTIC AGRO AS	147 956	18	124,3	11	3 486	43	101,2	35	17,0	27	3 177	6	3 020	4	893	61	61,4%
23	NORDEA FINANCE ESTONIA AS*	23 015	67	102,4	60	11 418	15	118,3	29	21,4	21	3 645	4	384	13	46	77	61,3%
24	A. LE COQ AS	80 013	35	105,2	54	11 819	14	96,6	42	15,8	32	1 754	34	259	31	2 538	41	59,3%
25	HENKEL MAKROFLEX AS*	98 078	25	101,5	61	7 338	24	60,2	64	11,0	47	2 121	16	824	6	2 083	44	58,9%
26	KRIMELTE OÜ*	87 089	29	114,5	25	6 274	30	179,2	9	29,4	11	1 612	41	427	12	936	59	58,7%
27	RUSSIAN ESTONIAN RAIL SERVICES AS	18 940	70	214,4	2	6 011	31	85,7	54	16,2	31	3 811	3	4 735	3	81		57,3%
28	LIVIKO AS*	136 490	20	105,4	53	2 044	60	133,3	22	16,5	29	1 579	44	363	14	518	66	56,8%
29	NORDECON AS*	159 422	16	107,9	44	1 926	62	100,0	39	6,6	65	1 833	32	209	37	3 500	33	55,6%
30	ALEXELA TERMINAL AS	22 225	68	110,4	37	9 472	17	138,9	19	22,8	17	2 018	24	337	19	926	60	55,5%
31	DRAKA KEILA CABELS AS	51 746	51	114,0	26	3 286	46	224,4	6	64,3	3	2 101	17	556	9	151	73	55,0%
32	E.R.S. AS	61 795	43	91,3	79	8 672	20	92,7	45	31,3	9	1 852	31	249	33	3 814	32	54,6%
33	NORDIC CONTRACTORS AS*	163 941	14	106,1	49					-0,7	75	1 861	30	207	38	7 365	16	54,2%
34	SANDMANI GRUPI AS	68 785	36	115,7	20	3 757	38	139,6	18	25,8	15	2 256	10	930	5	221	72	53,8%
35	RAKVERE LIHAKOMBINAAT AS*	141 400	19	100,5	63	7 157	25	105,9	33	7,7	60	1 020	70	107	65	5 114	22	53,5%
36	PRISMA PEREMARKET AS	177 357	11	120,3	15	2 654	48	100,0	37	13,7	39	951	73	180	40	4 186	29	53,3%
37	MAAG GRUPP AS*	112 950	24	102,4	59	3 890	37	255,7	5	19,6	23	1 147	64	219	36	2 323	43	52,4%
38	VALIO EESTI AS	62 054	42	112,5	30	3 588	42	272,4	4	26,3	14	1 564	45	276	27	1 801	47	51,7%
39	LEMEKS AS*	85 568	30	92,7	78	7 034	28	96,6	43	22,7	18	1 429	52	152	46	6 477	19	51,2%
40	ESTRAVEL AS*	57 834	45	115,3	23	991	70	166,8	13	48,9	4	1 888	28	357	15	34	78	51,0%
41	JÄRVE BIOPUHAUSTUS OÜ*	4 917	78	109,7	41	7 411	23	2 063,2	1	24,5	16	1 705	36	63	72	12 544	12	50,7%
42	LEMINKÄINEN EESTI AS	80 788	33	145,8	4	1 843	64	119,8	26	14,4	37	1 967	26	252	32	1 812	45	49,7%
43	SAKU ÕLLETEHASE AS	67 604	37	117,5	17	3 428	44	90,2	50	6,0	66	1 967	27	227	35	5 779	20	49,7%
44	KAAMOS KINNISVARA OÜ*	7 174	77	161,7	3	4 240	36	73,4	59	13,6	40	2 218	12	312	21	4 507	25	49,6%
45	MARK OIL OÜ	117 824	23	130,9	8	248	74	38,9	71	4,7	71	1 744	35	9 063	2	11	80	49,5%
46	AREALIS AS*	9 401	76	110,1	38	1 317	66	67,2	63	3,0	74	3 282	5	723	8	3 817	31	48,1%
47	EHITUSFIRMA RAND & TUULBERG AS*	60 494	44	145,4	5	1 136	68	118,5	28	6,0	67	2 145	15	294	24	236	71	47,8%
48	FILTER AS*	62 801	40	117,1	18	2 158	56	86,6	53	17,6	26	2 225	11	273	28	623	65	47,6%
49	ESPAK AS	55 655	48	111,3	34	2 355	53	134,9	21	8,0	54	1 482	49	296	23	1 263	52	46,6%
50	WENDRE AS*	94 657	26	98,4	71	7 075	26	91,4	47	15,7	34	988	71	113	61	982	57	45,0%
51	SAINT-GOBAIN GLASS ESTONIA AS	54 711	49	98,7	70	7 063	27	91,4	48	16,4	30	1 620	40	121	55	3 353	36	45,0%
52	TALLINNA LENNUJAAM AS*	29 299	62	112,3	32	3 706	39	88,2	52	7,7	58	1 863	29	54	76	14 673	10	44,8%
53	MAINOR ÜLEMISTE AS	2 183	81	140,6	6	2 463	52	45,0	69	3,9	73	2 048	22	312	22	3 485	34	44,3%
54	RAMIRENT BALTIC AS*	28 910	63	112,4	31	4 297	35	173,8	11	18,1	25	2 180	14	145	47	4 236	28	43,9%

SUURETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUU	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
55	ESTONIAN CELL AS	67 470	38	99,5	66					-9,4	78	2 037	23	803	7	1 736	48	43,9%
56	VKG TRANSPORT AS*	21 777	69	121,0	14	7 780	21	149,6	14	34,2	8	1 113	65	160	43	1 809	46	43,5%
57	VILJANDI METALL AS*	29 801	60	128,5	10	2 114	58	556,2	2	16,8	28	1 440	51	118	57	426	70	42,1%
58	HARJU ELEKTER AS*	52 801	50	113,1	28	3 603	41	122,2	25	7,8	56	2 187	13	117	58	721	64	42,0%
59	G4S EESTI AS*	47 528	54	97,0	73	5 877	32	74,0	58	7,2	62	954	72	19	81	1 398	50	40,7%
60	TECHNOPOLIS ÜLEMISTE AS	4 857	79	103,2	58	2 315	54	54,1	67	7,8	57	1 514	47	231	34	6 927	17	40,1%
61	EESTI POST AS*	50 725	52	110,4	36	2 519	51	213,8	8	9,6	49	766	81	21	80	3 359	35	39,3%
62	ENSTO ENSEK AS	62 453	41	90,1	80	3 425	45	35,9	73	12,9	44	1 388	54	162	42	940	58	39,3%
63	EKSEKO AS	39 199	56	109,3	42	2 536	50	107,0	31	9,7	48	949	74	198	39	2 396	42	38,8%
64	RIIGIRESSURSSIDE KESKUS OÜ*	4 069	80	115,5	21	2 038	61	104,5	34	5,0	70	822	78	291	25	503	67	38,3%
65	MOLYCORP SILMET AS	84 206	31	96,0	75					-49,4	80	1 256	59	142	48	13 800	11	37,5%
66	TALLEGG AS	48 729	53	99,4	67	2 175	55	70,8	62	7,6	61	1 166	63	113	60	5 341	21	37,1%
67	ENICS EESTI AS*	80 687	34	99,7	65	398	73	14,9	74	11,2	46	1 027	69	115	59	4 830	24	37,0%
68	KALEV AS	35 240	59	122,4	12	1 342	65	217,1	7	9,0	52	1 382	55	105	66	2 599	40	36,8%
69	UPM-KYMMENE OTEPÄÄ AS	29 436	61	93,2	77	3 676	40	57,1	65	13,2	43	1 461	50	154	45	494	68	35,9%
70	TMB AS*	28 798	64	131,6	7	1 847	63	142,3	17	26,3	13	1 558	46	112	62	490	69	35,6%
71	BALTIKA AS*	56 332	47	105,5	52	805	71	100,0	40	8,1	53	917	75	44	78	1 441	49	32,8%
72	HARJU KEK AS*	11 458	75	103,9	56	3 278	47	93,7	44	7,9	55	1 203	60	101	67	2 963	38	32,4%
73	EESTI KREDIIDIPANK AS*	17 827	71	129,2	9	2 155	57	100,0	38	9,2	50	1 672	38	67	71	754	63	31,7%
74	RAUTAKESKO AS*	63 542	39	107,0	47					-58,2	81	1 298	57	175	41	99	76	31,5%
75	MAINOR AS*	12 819	74	111,4	33	2 576	49	75,5	57	4,4	72	1 414	53	58	74	4 293	27	31,2%
76	SAAREMAA TARBIJATE ÜHISTU TUÜ	35 864	58	106,0	50	995	69	119,6	27	15,1	35	820	79	97	68	1 113	56	30,9%
77	SCANFIL OÜ	39 823	55	100,1	64	1 189	67	42,2	70	22,0	20	862	77	91	70	1 171	55	30,2%
78	SEBE AS	23 030	66	108,2	43	673	72	56,0	66	15,7	33	1 276	58	40	79	4 084	30	30,1%
79	REPO VABRIKUD AS	36 941	57	107,1	46					-15,9	79	1 067	67	134	53	3 168	37	29,8%
80	POSTIMEES AS	13 801	72	121,1	13					-4,2	76	1 683	37	55	75	144	74	24,8%
81	MERINVEST OÜ	13 486	73	94,3	76					-4,9	77	1 031	68	46	77	119	75	21,5%

www.konkurents.ee

Tee ennast nähtavaks!

Springmar Reklaamikoda – valgusreклаami spetsialistid

Springmar Reklaamikoja põhilised tegevussuunad olnud alates 1994. aastast samad – sise- ja välisreклаamide valmistamine, paigaldamine ning hooldamine.

Springmar Reklaamikoda pakub kvaliteetsete toodete kaudu rahulolu igale kliendile. Toodete kvaliteedi ja klientide rahulolu saavutamisel on tähtsad kvaliteetmaterjalide ning kindlate, usaldusväärsete hankijate ja koostööpartnerite kasutamine. Meile on omistatud keskkonna- ja kvaliteedi-juhtimissertifikaadid ISO 14001 ja 9001 ning firmade 3M ja Avery poolt on meid tunnustatud rahvusvaheliselt sertifitseeritud tootjaks.

Meie projekti- ja müügispetsialistid on teie käsutuses ning huvi korral ootame teid tutvuma meie tootmisbaasiga!

OÜ SPRINGMAR Pärnasalu 25, 76501 Saue, Harju maakond, tel (+372) 670 9675,
 Springmar Reklamikoda, springmar@springmar.ee, www.springmar.ee

UUS HALL LOOB UUSI VÕIMALUSI

SURVEMAHUTID, SOOJUSVAHETID, KORSTNAD

Kasutatavad materjalid:

Süsinik- roostevabad- ja kuumakindlad terased,

Erimaterjalid: alumiinium, titaan, super duplex, hastelloy jne

Roostevabast terasest tooted
Silikaltsiidi 5C, 11216 Tallinn

Süsinikterasest tooted
Põrguvälja tee 5a, 75308 Rae vald, Harjumaa

Estanc AS
tel: +372 6 814 200
info@estanc.ee
www.estanc.ee

Sandor Liive on Eesti Energia
juhatuse esimees

EESTI ENERGIA
KONKURENTSIVÕIMELISIM
SUURETTEVÕTE
2013

EESTI ENERGIA
KONKURENTSIVÕIMELISIM
TÖÖSTUS- JA ENERGEETIKA-
ETTEVÕTE 2013

SANDOR LIIVE:

rajame edasise kasvu vundamenti

Viimasel viiel aastal on Eesti Energias palju toimunud: oleme tõhusamalt tööle saanud põlevkivil töötavad elektrijaamad ja õlithese, keskendume suuremat kasu toovatele põhiaridele ning oleme kasvanud oluliseks taastuenergia tootjaks. Kui 2008. aastal oli meie kulumieelne ärikasum 173 miljonit eurot, siis möödunud aastal oli see number juba 278 miljonit eurot.

Kõige olulisem samm elektri tootmisel on olnud väevliheitmete vähendamiseks mõeldud seadmete paigaldamine Narva elektrijaamade vanematele plokidele. Tänu sellele sammule suutsime täita 2012. aastal kehtima hakanud väevliheitmete piirangu ning saame plokke edasi kasutada ka pärast 2016. aastat, mil keskkonnanõuded muutuvad veelgi karmimaks. Lisasime selle otsusega energiaplokkide elueale terve kümnendi! Nüüd jätkame eralduva lämmastiku vähendamist. Õlitootmises oleme saavutanud enneolematu efektiivsuse kasvu – toodame aastakümneid tagasi valminud Enefit140 tehases rohkem õli kui kunagi varem.

Oleme keskendunud oma põhitegevusele, kus kasvupotentsiaal on kõige suurem. Müüsimme 2009. aastal põhivõrguettevõtte Elering riigile. See samm aitas teha Eesti Energiast kasumlikuma ettevõtte.

Teiseks andsime 2010. aastal Estlinki merekaabli Põhjamaade elektribörsi Nord Pool Spot kasutusse. Selle tulemusel suurenes elektri müük ning ostmine läks lihtsamaks. Suurenes ka Eesti Energia tulu.

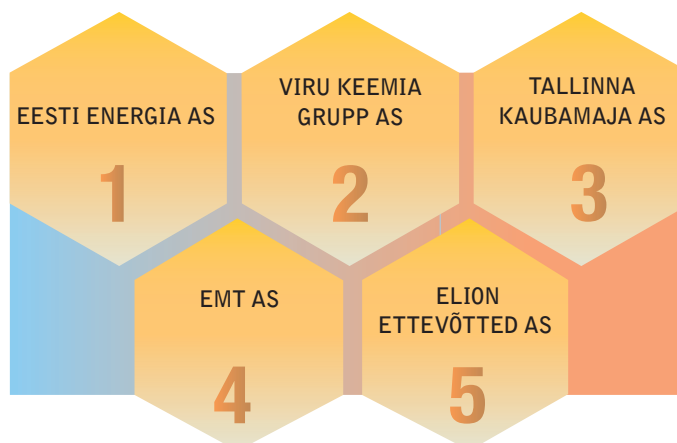
Kolmandaks müüsimme möödunud aastal oma telekommunikatsiooniäri Televõrgu

AS, et keskenduda põhiaridele, elektri ja põlevkiviõli tootmisele.

Oluline oli ka taastuenergiaportfelli laiendamise otsus. Tänapäevaks on meil 111 MW tuuleenergia võimsust, mis teeb meist Balti riikides suuruselt teise tuuleparkide omaniku. Samuti lõime oma põlevkivielektrijaamades võimekuse kasutada seal põlevkivi asemel suures mahus ka biomassi. Seetõttu võib Narva elektrijaamu julgelt nimetada suurima taastuenergia tootmise potentsiaaliga tootmisüksusteks Eestis. Biomassist saab sealsetes elektrijaamades toota taastuenergiat märksa odavamalt kui tuulikutega.

Juba saavutatud võitude kõrval on tähtis ka vundamenti rajamine tulevasele kasvule. Projekteerisime ja ehitasime maailma suurima põlevkivist vedelkütuste tootmise tehase, mida just praegu kaivatakse. Samuti oleme omandanud põlevkivivarusid USAs ja Jordaanias, et teenida tulu varude väärtuse kasvust.

KONKURENTSIVÕIMELISIMATE SUURETTEVÕTETE ESIVIISIK 2013

EESTI ENERGIA

Eesti Energia on rahvusvaheline energiaettevõtte, kes tegutseb Balti- ja Põhjamaade elektriturul. Ettevõttesse kogunenud põlevkivi töötlemise unikaalseid teadmisi, oskusi ja tehnoloogiat väärtustatakse mitte ainult Eestis, vaid kogu maailmas.

Ettevõtte edu põhineb Eesti ja regionaalse elektriturul ning globaalse vedelkütuste äri omavahelisel sidumisel. Eesti Energia arendab elektrienergia ja vedelkütuste tootmist ning põlevkivienergeetikaga seotud tehnoloogiaid ja teenuseid.

Selline erinevate riskidega äritegevuste ühtne juhtimine võimaldab ettevõtetel kiiremini kasvada ja luua omanikule rohkem väärtust. Tähtsaks peetakse keskkonna- ja ohutusnõuete täitmist.

Eestis kantakse Eesti Energia nime, aga maailmas tutvustab ettevõtte oma pikaajalist kogemust Enefiti nime all.

EESTI ENERGIA TULEMUSED 2012

Müügitulu (tuh €)	822 100
Müügitulu muutus	98,8%
Puhaskasum (tuh €)	76 900
Puhaskasumi muutus	51,5%
Omakapitali tootlikkus	5,8%
Tootlikkus 1 töötaja kohta (tuh €)	109
Koht 2013 suurettevõtete tabelis	1

Aastast 1992

TÖÖSTUS- JA ENERGEETIKAETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUUS	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	EESTI ENERGIA AS*	822 100	1	98,8	114	76 900	1	51,5	120	5,8	123	1 668	35	109	60	513 500	1	100,0%
2	VIRU KEEMIA GRUPP AS*	214 814	2	117,0	55	34 800	2	118,2	69	13,4	96	1 587	43	108	62	66 700	2	99,8%
3	VKG OIL AS	162 651	3	117,6	53	31 194	3	89,7	97	18,7	77	1 508	50	273	13	11 522	6	90,1%
4	ABB AS*	159 012	4	105,8	96	10 326	6	106,1	74	22,2	69	2 066	13	139	40	15 402	3	74,5%
5	FORTUM TARTU AS*	28 075	25	111,2	74	14 125	5	167,2	43	29,8	42	2 003	16	330	11	6 685	7	65,8%
6	PKC EESTI AS	134 295	5	84,1	140	19 077	4	76,5	111	34,5	36	1 098	107	121	50	1 256	24	64,5%
7	HENKEL MAKROFLEX AS*	98 078	6	101,5	103	7 338	8	60,2	118	11,0	110	2 121	11	824	1	2 083	15	58,9%
8	KRIMELTE OÜ*	87 089	8	114,5	63	6 274	12	179,2	35	29,4	43	1 612	39	427	7	936	29	58,7%
9	DRAKA KEILA CABELS AS	51 746	17	114,0	65	3 286	18	224,4	28	64,3	12	2 101	12	556	4	151	77	55,0%
10	HEKOTEK AS*	33 868	20	96,2	121	2 741	21	91,1	96	57,2	15	2 822	2	429	6	249	57	51,3%
11	LEMEKS AS*	85 568	9	92,7	129	7 034	11	96,6	89	22,7	67	1 429	62	152	37	6 477	8	51,2%
12	JÄRVE BIOPUHASTUS OÜ*	4 917	71	109,7	79	7 411	7	2 063,2	2	24,5	64	1 705	30	63	113	12 544	5	50,7%
13	FILTER AS*	62 801	13	117,1	54	2 158	24	86,6	103	17,6	83	2 225	7	273	12	623	36	47,6%
14	EOLANE TALLINN AS	26 548	27	170,7	8	4 296	13	1 458,1	4	93,2	5	980	122	113	58	186	72	47,2%
15	FLIR SYSTEMS ESTONIA OÜ	33 318	21	67,8	143	3 230	19	101,7	77	32,1	39	1 602	41	666	3	605	38	46,8%
16	PALMSE MEHAANIKAKODA OÜ	15 326	36	97,3	118	1 461	30	87,6	101	22,1	70	2 419	4	383	10	1 359	21	46,1%
17	KLF-ERI OÜ*	503	133	259,3	3	117	100	169,8	40	111,0	4	1 553	47	252	16	211	65	45,9%
18	WENDRE AS*	94 657	7	98,4	116	7 075	9	91,4	94	15,7	89	988	121	113	57	982	26	45,0%
19	SAINT-GOBAIN GLASS ESTONIA AS	54 711	15	98,7	115	7 063	10	91,4	95	16,4	87	1 620	38	121	48	3 353	11	45,0%
20	THOMEKO EESTI OÜ	5 701	65	115,5	60	94	104	4 922,6	1	9,1	115	1 820	25	271	14	136		44,8%
21	A&R CARTON AS	7 679	55	127,3	36	825	39	864,2	8	54,6	18	1 949	18	187	28	92	91	44,1%
22	ETS NORD AS	13 253	40	161,9	10	1 248	32	1 117,1	5	59,3	13	2 010	15	101	68	2 096	14	43,9%
23	ESTONIAN CELL AS	67 470	12	99,5	112					-9,4	138	2 037	14	803	2	1 736	17	43,9%
24	ELECTROAIR OÜ	1 698	108	254,4	4	631	46	733,9	9	141,2	1	1 101	105	85	87	14 124		43,8%
25	METSIS OÜ	1 880	102	155,2	13	79	111	146,5	51	55,4	17	972	124	470	5	14 123		43,5%
26	TERASKOMPANJON AS*	5 878	64	114,0	67	157	92	108,8	72	16,9	85	2 207	8	392	9	17 119		43,0%
27	REMEI BALTICA OÜ	1 697	110	107,0	91	143	93	131,9	60	17,0	84	4 393	1	261	15	15 122		42,8%
28	TALLINNA ELEKTROTEHNIKA TEHAS VEEESTELLV AS* 20 819	31	150,5	17	2 224	23	660,5	10	36,5	32	1 700	31	105	65	185	73		42,8%
29	VILJANDI METLL AS*	29 801	22	128,5	33	2 114	25	556,2	13	16,8	86	1 440	59	118	52	426	47	42,1%
30	HARJU ELEKTER AS*	52 801	16	113,1	68	3 603	15	122,2	64	7,8	118	2 187	9	117	53	721	32	42,0%
31	RAKE AS*	2 526	88	346,2	2	212	76	385,3	16	59,0	14	1 384	68	115	54	192	69	41,7%
32	PIPELIFE EESTI AS	27 031	26	111,1	75					-5,8	137	1 940	19	416	8	457	44	41,4%
33	PALMSE METALL OÜ	6 670	61	107,5	89	1 028	34	137,9	55	39,9	24	2 230	6	247	17	454	46	40,2%
34	ENSTO ENSEK AS	62 453	14	90,1	133	3 425	17	35,9	128	12,9	100	1 388	67	162	33	940	27	39,3%
35	GLAMOX HE AS	22 601	28	106,6	94	3 463	16	104,7	75	19,7	76	1 691	33	192	26	639	34	39,1%
36	ESRO AS*	7 460	56	132,3	26	683	42	339,6	18	11,0	108	1 579	44	196	23	635	35	39,1%
37	RAE KIVITEHAS OÜ	2 483	89	126,3	38	93	106	200,6	30	82,4	6	1 373	71	226	18	125	82	39,0%
38	BESTRA ENGINEERING AS*	7 905	50	220,8	5	188	88	156,0	48	3,3	128	2 172	10	193	25	112	84	38,8%
39	VECTA DESIGN OÜ	1 279	120	169,3	9	292	69	913,7	6	120,8	3	711	138	64	111	187	71	37,6%
40	DELUX OÜ	17 047	34	136,7	22	1 606	29	597,4	12	26,3	54	933	125	82	90	593	39	37,6%
41	TOODE AS*	21 225	30	148,9	18	908	36	163,0	47	13,1	98	1 482	53	191	27	593	40	37,5%
42	GALLAPLAST OÜ	1 965	97	111,3	73	166	90	410,4	15	26,2	56	989	120	197	22	130	81	37,5%
43	MOLYCORP SILMET AS	84 206	10	96,0	122					-49,4	142	1 256	88	142	38	13 800	4	37,5%
44	ESTIKO-PLASTAR AS	22 152	29	99,4	113	2 796	20	118,9	68	27,4	47	1 472	55	156	35	1 989	16	37,1%
45	VARA SAEVESKI OÜ	15 573	35	92,3	130	1 693	27	98,5	87	21,4	72	1 689	34	210	20	1 329	23	37,1%
46	ENICS EESTI AS*	80 687	11	99,7	111	398	57	14,9	133	11,2	107	1 027	115	115	56	4 830	9	37,0%
47	NORDIC HOUSES OÜ*	4 952	70	98,1	117	303	67	1 521,6	3	25,4	58	1 612	40	121	49	81	93	36,4%
48	BED FACTORY SWEDEN OÜ	6 202	63	121,9	47	345	62	360,0	17	122,1	2	1 000	118	89	81	33 111		35,9%
49	UPM-KYMMENE OTEPÄÄ AS	29 436	23	93,2	128	3 676	14	57,1	119	13,2	97	1 461	57	154	36	494	42	35,9%
50	TMB AS*	28 798	24	131,6	29	1 847	26	142,3	52	26,3	53	1 558	45	112	59	490	43	35,6%
51	SÖDERHAMN ERIKSSON EESTI AS*	1 315	119	132,5	25	83	109	135,8	57	12,0	104	1 981	17	219	19	137		35,6%
52	ARRAS CONSTRUCTION FURNITURE OÜ	2 012	95	131,9	28	294	68	541,3	14	26,6	52	1 222	93	101	69	109	85	35,4%
53	SYSTEMTEST OÜ*	1 709	107	132,7	23	175	89	303,2	20	26,1	57	2 789	3	107	63	5 130		35,4%
54	PROFLINE AS	2 388	92	131,2	30	82	110	236,7	26	32,0	40	1 406	65	184	30	37 110		35,3%

TÖÖSTUS- JA ENERGEETIKAETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
55	PELLTECH OÜ	1 697	109	151,1	15	680	43	163,6	46	78,1	7	1 307	79	141	39	606	37	35,0%
56	SAKSA AUTOMAATIKA OÜ	2 783	82	116,4	57	242	73	89,2	100	36,4	33	2 415	5	186	29	235	62	35,0%
57	ROMEC METALL OÜ	1 174	123	123,4	44	255	71	649,7	11	39,1	26	1 462	56	73	101	793	30	35,0%
58	TERASMAN OÜ	8 617	46	115,5	59	739	40	293,2	21	43,0	23	1 923	20	76	98	1 450	20	34,6%
59	ESTPAK PLASTIK AS	4 088	76	161,3	11	605	48	163,8	45	29,4	44	1 267	86	164	32	140	79	34,3%
60	TERG OÜ	1 946	98	175,0	7	74	114	100,0	81	14,5	95	1 424	63	195	24	1	133	34,0%
61	MECONET AS	8 610	47	108,2	84	206	80	260,5	24	22,7	66	1 225	92	166	31	40	108	34,0%
62	ALCANTRA OÜ*	1 638	111	122,7	45	122	98	907,8	7	39,0	27	1 108	104	78	96	101	88	33,7%
63	T-TAMMER OÜ	9 876	43	126,0	40	638	45	130,4	61	37,1	29	1 888	22	135	43	347	51	33,7%
64	INTERCONNECT PRODUCT ASSEMBLY AS	15 099	37	130,1	32	1 673	28	128,0	62	39,5	25	1 284	84	124	45	193	68	33,5%
65	TMT OÜ*	5 174	69	193,0	6	465	54	107,1	73	65,2	11	667	139	123	46	1 648	18	33,2%
66	FAVOR AS	19 695	32	109,9	77	466	53	170,0	39	14,7	93	1 637	36	121	47	936	28	33,0%
67	ESTANC AS*	9 310	44	131,9	27	541	52	147,8	50	26,2	55	1 439	60	99	70	3 700	10	32,8%
68	ZIRCON GROUP OÜ	2 980	79	151,0	16	566	50	209,1	29	45,0	21	1 036	112	119	51	347	50	32,5%
69	VALDEK AS	2 588	86	146,7	20	235	74	172,0	38	46,4	20	1 881	23	89	80	789	31	31,8%
70	SARKOP AS	7 853	51	158,6	12	402	56	100,0	78	34,1	37	1 787	26	108	61	63	98	31,7%
71	KITMAN THULEMA AS*	12 632	42	121,3	49	1 411	31	164,6	44	27,8	46	1 500	51	87	83	359	49	31,7%
72	SAME OÜ	5 604	67	125,9	41	552	51	169,5	41	24,6	63	1 780	27	97	71	307	52	30,9%
73	TOCI OÜ	2 442	90	146,8	19	209	78	127,6	63	38,5	28	1 006	117	136	42	293	53	30,8%
74	VIOLANTE MÖÖBEL OÜ	5 657	66	112,2	70	847	37	152,0	49	34,9	35	1 280	85	103	66	1 626	19	30,8%
75	SCANFIL OÜ	39 823	18	100,1	107	1 189	33	42,2	126	22,0	71	862	130	91	79	1 171	25	30,2%
76	LAVINTON OÜ	790	128	95,7	125	104	103	323,4	19	22,4	68	1 558	46	88	82		138	30,2%
77	TAMULT AS	2 773	83	109,2	81	194	86	271,9	23	36,9	31	1 472	54	79	94	26	114	30,1%
78	VIKING WINDOW AS	12 912	41	109,8	78	622	47	186,7	32	21,0	73	1 340	74	86	84	100	89	29,8%
79	REPO VABRIKUD AS	36 941	19	107,1	90					-15,9	140	1 067	110	134	44	3 168	12	29,8%
80	PROMENS AS	18 681	33	86,1	138	2 370	22	77,9	109	18,0	80	1 324	76	86	85	165	75	29,6%
81	STRUCTO INDUSTRY OÜ	2 424	91	113,1	69	108	102	285,8	22	18,1	79	1 635	37	73	100	27	113	29,6%
82	FINLAID OÜ	3 131	78	96,6	119	24	124	28,4	130	12,0	105	839	131	209	21	10	125	29,3%
83	JUKOTEC OÜ	64	143	537,5	1	9	129	100,0	84	22,8	65	514	141	64	112	2	132	29,2%
84	RADIUS MACHINING OÜ	1 446	116	141,6	21	160	91	190,8	31	47,0	19	1 250	89	69	105	456	45	29,1%
85	ELEMARK AS	976	126	132,7	24	222	75	253,9	25	68,6	10	1 259	87	35	133	205	66	29,0%
86	MISTRA-AUTEX AS	14 112	38	107,5	88	650	44	137,4	56	17,6	82	1 298	81	80	93	659	33	28,9%
87	INLOOK COLOR OÜ	2 601	85	127,8	35	446	55	135,1	58	16,2	88	1 715	29	93	73	84	92	28,8%
88	EESTI TURBATOOTED AS	3 613	77	100,9	105	368	59	89,5	98	19,8	75	1 316	77	139	41	80	94	28,8%
89	PEETRI PUIT OÜ*	8 021	49	108,2	85	982	35	71,6	113	25,3	59	1 140	103	115	55	288	54	28,6%
90	RGR AIRON OÜ	7 777	53	87,0	137	256	70	30,2	129	10,1	112	1 383	69	159	34	258	56	28,4%
91	LIIMPUIT AS	2 883	81	114,9	61	306	66	185,4	34	36,9	30	1 080	109	82	89	58	100	28,0%
92	ESKARO AS	8 040	48	100,5	106	838	38	95,5	91	7,7	119	1 421	64	102	67	188	70	27,8%
93	WELLSPA OÜ*	1 590	112	126,9	37	200	83	99,9	86	27,2	49	1 157	100	106	64	7	127	27,5%
94	ALISE TECHNIC OÜ	1 729	106	122,5	46	191	87	119,9	67	34,1	38	1 306	80	86	86	249	58	27,4%
95	FEIN-ELAST ESTONIA OÜ	4 433	74	95,8	123	309	65	185,7	33	8,4	117	1 226	91	92	77	32	112	27,2%
96	REBRUK GH OÜ	1 203	122	106,7	93	140	94	113,9	71	27,4	48	1 923	21	75	99	18	118	27,1%
97	TNC-COMPONENTS OÜ	7 262	58	105,9	95	578	49	80,1	107	27,0	51	1 157	101	93	74	170	74	27,0%
98	HALVER MÖÖBEL OÜ	2 323	93	130,4	31	49	119	139,6	54	74,2	8	998	119	46	126	47	103	26,9%
99	HISSMEKANO ESTONIA OÜ	1 585	113	119,7	51	254	72	95,8	90	55,5	16	1 308	78	66	106	41	106	26,7%
100	PAEKIVITOODETE TEHASE OÜ	7 353	57	117,7	52	205	82	100,0	79	3,3	127	1 430	61	65	108	1 352	22	26,5%
101	RAUAMEISTER AS	7 209	59	114,0	66	707	41	38,6	127	11,6	106	1 595	42	81	92	75	96	26,5%
102	CHEMI-PHARM AS*	2 527	87	116,5	56	112	101	115,4	70	7,1	120	1 494	52	84	88	216	64	26,4%
103	SPRINGMAR OÜ*	1 412	118	108,3	83	194	85	140,0	53	24,7	62	1 353	73	64	110	41	107	25,7%
104	TIPTIPTAP OÜ	1 817	105	108,2	86	139	95	121,1	66	24,8	61	1 290	82	73	102		139	25,7%
105	RANTELON OÜ	1 852	103	91,9	131	372	58	87,5	102	14,6	94	1 694	32	81	91	67	97	25,6%
106	FENESTRA AS	7 820	52	99,8	109					-2,5	135	1 853	24	93	72	580	41	25,5%
107	IKODOR AS	1 849	104	114,5	64	14	127	100,0	83	0,5	132	1 287	83	92	76	38	109	25,3%
108	CLYDE BERGEMANN EESTI AS	6 915	60	114,6	62	194	84	63,7	116	18,6	78	1 455	58	60	115	109	87	25,3%

Mati Ertsen on Wirtgen Eesti
tegevjuht

MATI ERTSEN:

tarkus on lähemal keerulistel aegadel, mitte siis, kui kõrgustes lendame

Wirtgen Eesti on koos meie teedeehitajatega näinud nii paremaid kui halvemaid aegu ja need kogemused on meie tegevust palju mõjutanud. Wirtgeni algus 2000. aastal sattus väga heale ajale – ehitusturg, eriti teedeehitus ja infrastruktuuri areng, oli tõusulainel, raha liikus. Kuna Eesti ehitajail puudus uus tehnika, tuli teha kiireid otsuseid, masinaid soetati paljuski suure emotsiooni ajel. Aastani 2007-2008 läks kõik tõusujoones, meie põhjanaabrid pidasid Eesti masinaparke Euroopa parimaiks.

Masu oli masinamüüjaille tõeliselt raske ja müük langes peaaegu nulli. Ent ma ei seadnud kulude vähendamist omaette eesmärgiks. Oskus keerulises olukorras õigeid valikuid teha on küll oluline, aga säästa ja kulutada tuleb targalt – sa ei saa oma tegevust sellele üles ehitada, et hakkad kohe kulusid vähendama ning inimesi koondama.

Lisaks kiirele reageerimisele ja õigele ajastusele näen Wirtgeni edu taga seda, et me tegutseme paralleelselt mitmes valdkonnas. Tegelesime toona ja tegeleme praegugi ka mäetööstustehnika ja karjäärrikombainidega ning nii õnnestus meil kõige keerulisemad perioodid kergemini üle elada kui teistel.

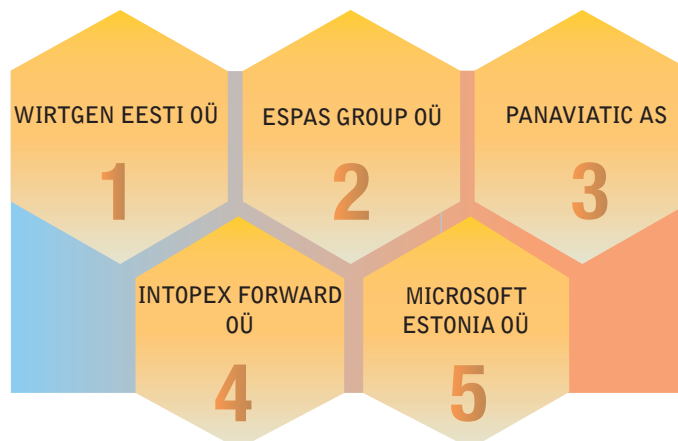
Järgmisena omatoodang. Kuulume Wirtgen Groupi, mis koondab selliseid masinatootjaid nagu Wirtgen GmbH, Joseph Vögele AG, Hamm AG ja Kleemann GmbH. Nende nelja tootmisvõimsused on kaasajastatud, meil on praegu Euroopas, isegi kogu maailmas, moodsaim tootmine.

Väga tähtsaks põhimõtteks, mis meid on saatnud, pean Wirtgeni kliendisõbralikkust. Wirtgen Groupi moto on: „Hoia

oma klienti, ole alati tema kõrval!“ Meie kliendibaas on aastate lõikes jäänud stabiilseks, oleme suutnud oma vanu kliente enda juures hoida. Hoiame neid enda lähedal koolituste ja tootetutvustamiste kaudu.

Peale selle teeme palju koostööd nii Teede Tehnokeskuse, Tallinna Tehnikaülikooli kui teiste teadusasutustega. Hoiame ennast järjepidevalt teadlaste tegevusega masinatööstuse uutes suundades ja tehnikates kursis. Sageli anname ka ise kõrgkoolides lühikesi loenguid ning uue tegutsemisalana näen ma kutseõpet vananevale kaadrile, kel pole korralikku ülevaadet tänapäevaste masinate võimalustest. Näen siin meile suurt mõtlemiskohta ning võimalikku head otsust tulevikus.

KONKURENTSIVÕIMELISIMATE VÄIKE- JA KESKETTEVÕTETE ESIVIISIK 2013

WIRTGEN EESTI

OÜ Wirtgen Eesti asutati aastal 2000. Ettevõtte on Saksa teedeehitusmasinate tootja Wirtgen Groupi tütar-ettevõtte. Gruppi kuulub neli mainekat kaubamärki: Wirtgen (külmfreeside tootmise maailmaturu liider), Vögele (asfaldilaoturite maailmaturu liider), Hamm (maailmas suuruselt teine tiendamistehnika tootja) ja Kleemann (mobiilsete purustajate ja sõelte maailmaturu liider).

Wirtgen Eesti tarnib Eesti teedeehitajatele tee-ehitusmasinaid, hooldab ja remondib neid ning varustab varuosadega, samuti rendib masinaid ja seadmeid välja.

WIRTGEN EESTI TULEMUSED 2012

Müügitulu (tuh €)	4752
Müügitulu muutus	307,2%
Puhaskasum (tuh €)	365
Puhaskasumi muutus	1 286,8%
Omakapitali tootlikkus	35,3%
Tootlikkus 1 töötaja kohta (tuh €)	594
Koht 2013 väike- ja keskettevõtete tabelis	1

EESTI ORIGINAALSEMAD NING PROFESSIONAALSEMAD KONVERENTSID JA KOOLITUSED MEILT!

VÄIKE- JA KESKETTEVÖTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUUS	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	WIRTGEN EESTI OÜ	4 752	125	307,2	7	365	109	1 286,8	9	35,3	120	3 299	8	594	21	117	126	100,0%
2	ESPAS GROUP OÜ	8 182	66	666,8	1	854	41	367,5	37	129,0	6	1 734	120	8 182	1		312	97,8%
3	PANAVIATIC AS	13 929	42	133,2	82	324	122	329,7	44	74,2	32	4 208	5	332	57		322	91,5%
4	INTOPEX FORWARD OÜ	7 420	78	382,9	3	388	99	192,0	81	75,9	27	1 851	92	824	13	684	31	88,8%
5	MICROSOFT ESTONIA OÜ	3 701	145	102,7	278	364	110	154,2	119	75,3	29	8 509	1	218	80	33	214	88,6%
6	KIA AUTO AS	28 698	13	159,9	36	2 023	14	154,1	120	57,0	58	2 669	24	3 587	3	27	228	86,4%
7	HEKOTEK AS*	33 868	6	96,2	321	2 741	8	91,1	247	57,2	57	2 822	22	429	39	249	71	85,0%
8	ASPERAAMUS OÜ	3 420	153	152,3	47	241	145	1 074,0	13	50,0	75	1 119	268	380	49		320	83,5%
9	KOMINOX OÜ	8 116	67	155,1	43	394	98	172,5	95	74,1	34	3 008	15	1 353	6		314	83,3%
10	METAL EXPRESS OÜ*	7 237	81	123,9	126	476	88	100,5	202	50,1	74	4 448	3	905	11	21	241	83,1%
11	IREST EHITUS AS*	22 866	18	119,3	156	3 081	5	251,7	64	41,2	96	1 291	228	448	36	178	101	82,5%
12	KAAMOS EHITUS OÜ	6 964	86	373,0	4	357	113	170,2	97	8,2	302	1 803	103	410	44	64	176	82,3%
13	ESVIKA ELEKTER AS	22 575	20	120,3	150	793	48	269,9	58	13,8	259	2 644	27	410	43	101	142	82,3%
14	VIIMSI KEEVITUS AS	19 316	27	187,6	18	2 292	11	143,0	135	27,0	153	1 517	169	460	34	244	75	80,8%
15	NORPE EESTI OÜ*	2 605	182	118,9	159	82	241	122,4	167	17,3	230	4 708	2	1 302	7		315	80,6%
16	SANTA MONICA NEWTORKS AS	9 840	57	139,0	72	623	64	147,4	130	23,4	177	3 277	9	394	46	109	132	80,2%
17	OILSEEDS TRADE AS*	43 691	1	156,0	41	781	51	100,0	204	18,5	216	1 701	126	910	10	1 513	15	79,7%
18	RENTTEST OÜ*	3 523	150	140,6	70	221	154	243,0	67	36,8	112	1 619	146	440	37	2 341	7	78,5%
19	ADDINOL LUBE OIL OÜ	15 147	37	115,0	179	797	47	140,3	138	15,1	247	3 014	14	459	35	143	113	78,2%
20	EOLANE TALLINN AS	26 548	16	170,7	24	4 296	1	1 458,1	8	93,2	16	980	301	113	158	186	95	78,1%
21	PROFEX SIDETEENUSED OÜ	1 078	278	164,9	27	89	230	337,4	43	48,4	78	1 043	286	539	24		318	78,0%
22	FORTUMO OÜ	12 704	47	148,2	55	1 017	36	117,8	175	55,5	61	1 933	78	489	28	14	259	77,9%
23	FLIR SYSTEMS ESTONIA OÜ	33 318	8	67,8	374	3 230	4	101,7	198	32,1	130	1 602	149	666	19	605	38	77,5%
24	PALMSE MEHAANIKAKODA OÜ	15 326	36	97,3	315	1 461	25	87,6	259	22,1	186	2 419	33	383	48	1 359	17	76,4%
25	FLINT KAUBANDUS OÜ	3 624	146	144,5	59	583	70	369,9	36	20,5	198	1 298	225	329	58		323	76,4%
26	ESMAR EHITUS AS*	10 007	54	153,3	45	854	40	759,7	19	22,4	185	1 592	152	222	77	1 882	12	76,3%
27	TRÜB BALTIC AS	6 790	90	137,5	79	590	69	400,0	33	15,6	239	2 246	49	272	66	276	66	76,0%
28	KLF-ERI OÜ*	503	318	259,3	9	117	217	169,8	100	111,0	10	1 553	163	252	72	211	85	75,9%
29	ALTIA EESTI AS	30 741	11	92,5	337	1 059	33	149,3	123	11,9	272	1 992	70	439	38	86	157	75,8%
30	VAGA TEHNIKA EESTI OÜ	3 363	154	52,4	376	228	149	273,5	55	14,1	257	2 921	17	480	30	9	268	75,0%
31	PEIKKO EESTI OÜ	1 696	233	90,6	348	178	183	103,6	195	47,4	80	3 081	13	848	12		316	74,5%
32	REAL-E STATE OÜ	540	313	154,3	44	56	269	154,7	118	42,1	94	1 792	104	540	23	55	182	74,2%
33	AEROGISTICA OÜ	604	311	134,6	81	50	275	149,1	124	74,3	31	1 528	166	604	20	7	275	74,2%
34	THOMEKO EESTI OÜ	5 701	103	115,5	177	94	224	4 922,6	3	9,1	296	1 820	100	271	67		325	74,1%
35	GOADVENTURE OÜ*	15 534	35	119,7	152	231	148	161,4	113	48,5	77	1 438	189	501	27	30	222	74,1%
36	GREEN IT OÜ	5 450	109	132,6	85	202	168	129,8	159	57,7	55	1 589	153	1 090	9	466	45	74,0%
37	MOBI SOLUTIONS OÜ*	14 843	39	138,9	73	2 993	6	260,5	60	58,4	53	1 770	114	215	82	21	239	73,6%
38	TASKU KESKUS AS	4 060	137	111,9	201	432	96	280,3	53	10,5	284	1 380	206	508	25	99	146	73,2%
39	A&R CARTON AS	7 679	76	127,3	108	825	45	864,2	16	54,6	67	1 949	76	187	108	92	152	73,0%
40	NETWORKTOMORROW OÜ	1 232	263	239,4	11	33	294	91,1	248	39,5	101	1 750	118	308	60	2	296	72,9%
41	ETS NORD AS	13 253	45	161,9	31	1 248	30	1 117,1	11	59,3	50	2 010	67	101	173	2 096	9	72,8%
42	KULBERT AS	6 373	94	166,5	26	158	191	160,6	115	10,8	282	1 450	185	398	45	71	171	72,7%
43	ELECTROAIR OÜ	1 698	230	254,4	10	631	63	733,9	21	141,2	4	1 101	273	85	208	14	258	72,6%
44	OSPENTOS INTERNATIONAL OÜ	3 296	159	94,0	333	512	85	83,0	271	37,9	106	2 524	30	366	50	180	99	72,4%
45	METSIS OÜ	1 880	217	155,2	42	79	245	146,5	132	55,4	63	972	305	470	32	14	257	72,1%
46	SKS VÕRU OÜ	3 184	160	112,7	195	86	234	139,1	142	21,7	190	2 254	47	354	51	4	287	71,9%
47	VILLAARE OÜ	1 308	256	325,4	6	337	119	639,2	26	131,2	5	548	361	87	204	25	232	71,9%
48	TRIGENDI OÜ*	19 881	24	124,0	123	97	222	169,9	99	55,7	60	552	360	6 627	2	44	195	71,9%
49	ISIS MEDICAL OÜ*	3 130	162	122,0	142	85	235	290,4	51	20,8	195	2 370	39	285	63	31	220	71,8%
50	RONDAM GRUPP AS*	28 721	12	99,7	302	3 884	2	120,6	170	22,7	183	1 628	144	190	105	5 269	1	71,7%
51	EXCELLENT GRUPP AS	2 303	200	131,1	94	553	79	135,3	151	18,8	211	1 782	107	768	15	3	290	71,7%
52	MOREK IT OÜ	3 813	143	123,1	134	262	137	86,5	263	36,6	113	1 830	96	424	41	384	54	71,3%
53	TERASKOMPANJON AS*	5 878	101	114,0	190	157	193	108,8	186	16,9	232	2 207	51	392	47	17	251	71,2%
54	VEHO EESTI AS	35 578	5	107,9	232	139	202	53,4	319	2,1	340	2 277	44	292	62	2 379	6	71,1%

VÄIKE- JA KESKETTEVÖTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
55	LINDREM AS	9 845	56	91,8	342	581	71	372,1	35	110,5	11	1 833	94	193	99	29	225	71,0%
56	OPTIKA & DIAGNOSTIKA OÜ	3 017	165	151,8	48	171	186	106,5	188	34,5	122	1 346	213	503	26	70	172	71,0%
57	REMEI BALTICA OÜ	1 697	232	107,0	240	143	197	131,9	157	17,0	231	4 393	4	261	70	15	256	70,9%
58	TALLINNA ELEKTROTEHNIKA TEHAS (ESTEL)AS*	20 819	23	150,5	52	2 224	12	660,5	23	36,5	114	1 700	127	105	165	185	96	70,9%
59	KLIINIK32 OÜ	2 584	185	126,7	110	209	159	6 213,5	2	169,3	1	2 385	38	74	234	33	215	70,8%
60	SERTIFITSEERIMISKESKUS AS*	3 355	155	129,1	101	618	66	603,1	27	32,7	128	3 213	11	129	141	657	34	70,7%
61	MARU EHITUS AS*	31 425	9	96,2	322	1 604	20	115,4	180	68,7	38	2 456	32	207	86	69	173	70,4%
62	NORES PLASTIC OÜ	6 036	100	103,3	274	71	254	33,6	334	10,8	283	2 917	18	671	18	40	205	70,3%
63	SYSTEMAIR AS	3 553	149	130,6	95	205	164	169,4	103	11,6	276	3 218	10	273	64		324	70,2%
64	ALMARO TRANS OÜ	3 337	158	101,8	286	89	231	100,6	201	55,2	64	1 629	143	1 669	5		313	70,2%
65	HARJU EHITUS AS*	7 788	73	78,5	370	833	44	232,8	70	15,2	245	1 301	224	339	53	116	127	70,1%
66	BALTIC PULP AND PAPER OÜ	16 573	31	81,1	368	1 592	21	92,1	244	10,5	285	1 568	158	2 762	4	117	125	70,0%
67	AEK OÜ*	6 593	92	159,1	37	252	142	114,3	182	25,9	163	1 696	128	314	59	38	206	69,7%
68	IM ARVUTID AS*	33 559	7	115,4	178	53	270	14,2	349	2,4	335	1 740	119	486	29	139	115	69,7%
69	SONA SYSTEMS OÜ	675	302	110,9	209	320	124	88,3	257	73,1	36	1 055	285	675	17	-28	311	69,6%
70	SFINKS KN OÜ*	2 184	205	178,3	20	347	115	825,0	17	27,5	149	469	367	218	81	22	238	69,1%
71	RAKE AS*	2 526	189	346,2	5	212	157	385,3	34	59,0	52	1 384	202	115	155	192	91	69,0%
72	PIPELIFE EESTI AS	27 031	15	111,1	208					-5,8	360	1 940	77	416	42	457	47	68,5%
73	ALION EST PL OÜ	1 152	270	147,3	56	80	243	1 104,6	12	52,7	71	1 080	280	192	102	5	285	68,4%
74	FEB AS	30 778	10	117,0	169	1 355	27	181,2	88	9,9	290	1 776	111	228	75	86	156	67,4%
75	VARMAPARTNER OÜ	1 402	248	143,3	62	37	288	37,6	332	18,8	213	1 452	184	467	33	146	110	67,2%
76	VÄRSKA VESI AS	6 084	99	105,7	254	1 261	29	578,7	29	59,5	49	1 400	198	141	132	781	29	67,1%
77	RAIDLA LEJINS & NORCOUS ADVOKAADIBÜROO OÜ	5 352	111	113,6	192	2 402	9	134,3	153	91,0	19	3 396	7	131	140	107	137	66,8%
78	MASS AS*	2 687	178	130,4	96	353	114	101,8	197	12,8	265	1 264	238	336	56	87	155	66,7%
79	PALMSE METALL OÜ	6 670	91	107,5	235	1 028	35	137,9	146	39,9	99	2 230	50	247	73	454	49	66,5%
80	MERKO TARTU AS*	19 380	26	163,0	29					-7,2	362	1 189	251	1 140	8	55	184	66,4%
81	OST STEEL AS	3 340	156	101,2	289	202	169	46,0	328	22,0	188	1 470	177	477	31		319	65,7%
82	IDA HULGILAADA OÜ*	262	345	143,9	60	29	300	199,3	79	66,6	41	950	309	262	69		326	65,4%
83	TALLINNA TEEDE AS*	37 150	3	122,6	140	1 478	24	100,0	203	35,3	119	1 933	79	174	118	470	44	65,3%
84	HD FESTFOREST ESTONIA AS	4 259	130	84,0	366	45	283	34,5	333	5,0	320	2 050	63	426	40	47	192	65,3%
85	GLAMOX HE AS	22 601	19	106,6	245	3 463	3	104,7	189	19,7	205	1 691	130	192	101	639	35	64,8%
86	ESRO AS*	7 460	77	132,3	88	683	58	339,6	42	11,0	280	1 579	155	196	91	635	36	64,7%
87	RAE KIVITEHAS OÜ	2 483	191	126,3	113	93	226	200,6	78	82,4	24	1 373	207	226	76	125	123	64,5%
88	PP EHITUSJÄRELEVALVE OÜ	1 071	280	202,5	14	283	133	300,0	48	126,4	7	2 079	60	76	230	63	177	64,4%
89	BESTRA ENGINEERING AS*	7 905	70	220,8	12	188	180	156,0	117	3,3	331	2 172	55	193	96	112	131	64,2%
90	RUU KIVI OÜ	6 292	95	126,6	111	185	181	33,2	335	14,6	253	682	345	786	14	297	63	64,0%
91	FINEST METALLID OÜ	4 429	128	132,5	86	24	306	17,9	345	6,4	312	1 009	291	341	52	863	25	63,7%
92	HÖRMANN EESTI OÜ	1 523	240	107,3	239	31	296	68,5	300	17,7	224	1 964	73	305	61	45	194	63,6%
93	NAPAL AS	5 385	110	111,4	205	77	248	29,3	337	8,4	300	1 431	191	337	55	9	267	63,5%
94	BALTIC TRAVEL GROUP OÜ	2 683	179	128,6	104	129	206	167,9	104	100,4	12	1 395	201	206	87	6	279	63,2%
95	HENKEL BALTI OÜ	15 865	33	103,5	270	2 022	15	139,4	141	11,7	273	2 312	41	189	106	165	106	63,0%
96	TELEGRUPP AS	12 670	48	140,6	69	913	38	103,6	194	30,2	140	2 175	54	195	93	164	108	62,5%
97	PURUSTAJA OÜ	2 698	177	125,4	121	35	290	44,7	329	20,9	194	2 653	26	245	74	675	32	62,3%
98	VECTA DESIGN OÜ	1 279	258	169,3	25	292	129	913,7	14	120,8	9	711	341	64	260	187	93	62,2%
99	DELUX OÜ	17 047	30	136,7	80	1 606	19	597,4	28	26,3	158	933	310	82	215	593	39	62,2%
100	TOODE AS*	21 225	22	148,9	53	908	39	163,0	112	13,1	261	1 482	174	191	103	593	40	62,1%
101	GALLAPLAST OÜ	1 965	211	111,3	207	166	188	410,4	32	26,2	160	989	299	197	89	130	120	62,1%
102	ESMA VARA AS	677	301	105,3	258	265	135	97,3	233	4,9	323	629	349	338	54		321	61,7%
103	ESTIKO-PLASTAR AS	22 152	21	99,4	305	2 796	7	118,9	173	27,4	150	1 472	176	156	126	1 989	10	61,5%
104	VARA SAEVESKI OÜ	15 573	34	92,3	339	1 693	16	98,5	230	21,4	191	1 689	131	210	83	1 329	19	61,5%
105	MAITIM OÜ*	819	293	142,5	65	61	260	147,8	127	16,2	236	1 019	289	273	65	10	264	61,5%
106	NORDECON BETOON OÜ	27 872	14	103,7	269	727	54	103,9	192	41,9	95	1 826	99	180	114	14	260	60,9%
107	MARSH KINDLUSTUSMAAKLER AS	1 322	252	139,4	71	267	134	208,5	76	26,3	157	4 181	6	102	171		337	60,9%
108	ACE LOGISTICS GROUP AS*	18 196	29	114,4	185	1 310	28	125,8	164	42,9	90	1 715	123	177	115	118	124	60,9%

WORLD CAR
AWARDS 2013
WINNER OF DESIGN
(1) THE STAR

AASTA AUTO

Nüüd veelgi
rohkem eeliseid

www.volkswagen.ee

Uus Golf Variant

Golf Variant: keskmine kütusekulu 3,9–5,3 l/100 km,
CO₂ emissioon keskmiselt 102–124 g/km.

Das Auto.

VÄIKE- JA KESKETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€ / KUU	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
109	SPRATFIL AS	24 181	17	129,4	99	748	52	347,3	41	25,9	162	977	303	128	142	875	24	60,8%
110	FOLIE MP AS	5 504	107	128,4	105	539	82	82,9	272	8,9	297	1 578	156	220	78	3 132	4	60,6%
111	PAIDE VESI AS	1 098	276	90,7	347	2 155	13	744,3	20	17,6	225	1 668	136	58	275	3 475	3	60,5%
112	NORDIC HOUSES OÜ*	4 952	118	98,1	309	303	127	1 521,6	7	25,4	164	1 612	147	121	149	81	162	60,3%
113	BED FACTORY SWEDEN OÜ	6 202	96	121,9	143	345	116	360,0	40	122,1	8	1 000	294	89	199	33	213	59,5%
114	INTERPAP AS	4 092	134	75,0	371	14	324	11,0	351	0,8	344	968	306	682	16	3	293	59,4%
115	SEMETRON AS*	7 154	83	112,5	197	568	73	177,3	92	24,5	174	1 850	93	193	98	181	98	59,3%
116	TARPLANI KAUBANDUSE OÜ	3 883	141	104,3	265	523	84	97,5	232	67,3	40	1 905	86	194	95	91	154	59,1%
117	SÖDERHAMN ERIKSSON EESTI AS*	1 315	253	132,5	87	83	239	135,8	150	12,0	270	1 981	71	219	79	328		59,0%
118	JT AGENTUUR OÜ	209	352	293,6	8	23	310	718,8	22	61,1	48	377	371	21	368	8	270	59,0%
119	VIVAREC AS	2 553	187	128,9	103	224	151	185,3	86	24,5	175	1 770	115	196	90	7	273	58,9%
120	FINNLAMELLI EESTI OÜ*	4 782	123	114,3	187	283	132	178,4	90	47,2	81	1 728	121	184	112	92	153	58,9%
121	HARJU TARBIJATE ÜHISTU	37 897	2	112,5	196	1 241	31	90,3	250	15,4	242	1 120	267	175	117	589	41	58,6%
122	ARRAS CONSTRUCTION FURNITURE OÜ	2 012	209	131,9	91	294	128	541,3	31	26,6	156	1 222	246	101	174	109	133	58,6%
123	SYSTEMTEST OÜ*	1 709	228	132,7	83	175	185	303,2	47	26,1	161	2 789	23	107	162	5	284	58,6%
124	PROFLINE AS	2 388	196	131,2	93	82	240	236,7	69	32,0	132	1 406	197	184	113	37	208	58,5%
125	TRIDENS AS*	35 701	4	111,5	203	786	50	129,6	160	21,2	192	1 467	178	151	129	109	135	58,4%
126	PELLTECH OÜ	1 697	231	151,1	50	680	59	163,6	111	78,1	25	1 307	221	141	133	606	37	58,0%
127	SAKSA AUTOMAATIKA OÜ	2 783	173	116,4	171	242	144	89,2	256	36,4	115	2 415	34	186	109	235	80	58,0%
128	ROMECC METALL OÜ	1 174	269	123,4	132	255	140	649,7	25	39,1	102	1 462	180	73	236	793	27	57,9%
129	VEPAMON OÜ	1 699	229	161,2	34	51	272	94,5	242	31,4	134	1 918	84	189	107	4	288	57,9%
130	TERASMAN OÜ	8 617	64	115,5	176	739	53	293,2	50	43,0	89	1 923	82	76	231	1 450	16	57,2%
131	RAJA K.T. OÜ	6 875	89	138,4	76	506	86	125,6	165	20,1	201	1 117	270	196	92	912	23	57,0%
132	BALTI VESKI AS	3 338	157	97,6	314	264	136	131,9	156	15,5	240	1 926	81	209	84	81	161	56,9%
133	ESTPAK PLASTIK AS	4 088	135	161,3	33	605	67	163,8	110	29,4	143	1 267	236	164	122	140	114	56,8%
134	DPD EESTI AS	10 928	51	121,7	145	821	46	80,0	277	38,2	105	1 956	74	150	130	945	21	56,8%
135	TEA KEELEÕPETUS AS	466	321	138,9	74	33	295	100,0	219	148,7	2	2 898	20	58	274	355		56,7%
136	E-SERVICE AS	4 855	120	118,4	161	567	74	365,8	38	93,4	15	1 449	186	51	297	167	104	56,5%
137	TERG OÜ	1 946	212	175,0	23	74	251	100,0	213	14,5	255	1 424	195	195	94	1	306	56,4%
138	MECONET AS	8 610	65	108,2	227	206	162	260,5	61	22,7	181	1 225	245	166	120	40	204	56,2%
139	MILSTRAND AS	7 126	84	97,7	312	1 174	32	63,7	309	20,5	197	1 926	80	193	97	93	150	56,1%
140	ALCANTRA OÜ*	1 638	234	122,7	139	122	212	907,8	15	39,0	103	1 108	271	78	227	101	143	55,8%
141	AE PROJEKTI INSENER OÜ	502	319	176,5	21	165	189	258,6	62	42,2	91	2 087	59	84	211	345		55,7%
142	ARHDISAIN OÜ*	2 044	207	108,7	224	3	340	85,0	265	1,0	342	1 233	243	256	71	327		55,7%
143	T-TAMMER OÜ	9 876	55	126,0	115	638	61	130,4	158	37,1	109	1 888	89	135	137	347	57	55,7%
144	ADVOKAADIBÜROO SORAINEN AS	5 345	113	92,2	340	1 044	34	79,5	279	75,1	30	3 106	12	91	194	96	147	55,7%
145	SIGNITIAS	1 296	257	97,1	317	147	195	72,0	291	57,5	56	2 037	66	185	111	330		55,5%
146	LORE EESTI OÜ	785	296	98,0	311	63	259	55,5	316	16,7	234	1 108	272	262	68	92	151	55,5%
147	INTERCONNECT PRODUCT ASSEMBLY AS	15 099	38	130,1	98	1 673	17	128,0	161	39,5	100	1 284	232	124	146	193	90	55,4%
148	TMT OÜ*	5 174	115	193,0	16	465	93	107,1	187	65,2	42	667	347	123	147	1 648	13	55,0%
149	FREESPORT TRADING OÜ	479	320	143,4	61	91	229	223,0	72	59,1	51	652	348	160	124	333		55,0%
150	ELECTRUM AS	2 466	193	114,0	191	285	131	4 122,3	4	37,9	107	1 202	249	63	265	29	224	55,0%
151	CGI EESTI AS	4 167	133	95,2	328	558	76	3 375,0	5	17,3	229	1 967	72	38	329	93	149	54,9%
152	FAVOR AS	19 695	25	109,9	214	466	91	170,0	98	14,7	251	1 637	141	121	148	936	22	54,7%
153	ESTANC AS*	9 310	60	131,9	90	541	81	147,8	126	26,2	159	1 439	188	99	176	3 700	2	54,3%
154	COLUMBUS EESTI AS*	3 939	140	107,3	238	335	120	166,1	107	64,9	43	2 999	16	67	247	9	269	54,3%
155	GEO S.T. OÜ	913	292	102,1	283	88	232	1 200,5	10	62,1	45	1 458	181	40	325	26	229	54,2%
156	AF-CONSULTING AS	3 465	152	95,2	329	51	271	71,8	292	19,1	209	2 191	53	192	100	41	199	54,2%
157	ZIRCON GROUP OÜ	2 980	167	151,0	51	566	75	209,1	75	45,0	86	1 036	287	119	150	347	56	53,8%
158	EESTI LOOTS AS	9 047	61	95,2	327	1 560	22	67,0	303	12,7	266	2 842	21	75	232	2 408	5	53,6%
159	KOMPRESSORIKESKUS OÜ	2 622	181	110,4	213	218	156	76,9	284	30,5	139	2 104	57	164	121	13	262	53,3%
160	ADVOKAADIBÜROO GLIMSTEDT OÜ	1 194	267	115,9	173	198	173	96,9	234	99,7	13	2 908	19	66	248	24	233	53,2%
161	DIRECTO OÜ	1 261	260	125,5	120	344	117	142,2	137	99,7	14	2 191	52	70	241	2	303	53,1%
162	SWECO PROJEKT AS	2 295	201	109,3	218	46	281	651,8	24	2,1	339	1 889	88	42	319	129	121	52,8%

55 MILJONIT KOGEMUST 55 MILJONIST SÄRGIST

55 MILJONIT SÄRKI TÄHENDAB MILJARDEID
ÕMBLUSI, NÖÖPE JA TUNDE. TEISISÖNU,
TONNIDE VIISI KOGEMUST JA TÖSIST TÖÖD.
AINULT NII SAAME OLLA KINDLAD, ET SÄRK
VASTAB OODATUD KVALITEEDILE.

SINUL JÄÄB VAID ÜLE SEE VÄLJA KANDA.

SANGAR.EE

kvaliteet detailides

KÜLASTA MEIE E-POODI VÕI KAUPLUSEID:

Tallinn: Kristiine keskus, Ülemiste keskus, Rocca al Mare keskus, Kaubamaja;

Tartu: Lõunakeskus, Sangari vabrikupood, Kaubamaja; Pärnu: Pärnu keskus

VÄIKE- JA KESKETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
163	VALDEK AS	2 588	184	146,7	58	235	146	172,0	96	46,4	85	1 881	90	89	198	789	28	52,7%
164	ESTON EHITUS AS	13 866	43	122,9	137	555	77	100,0	206			2 103	58	578	22		317	52,7%
165	PINTAVÄRI EESTI OÜ	1 139	272	100,6	293	63	257	77,9	282	9,6	291	2 000	68	190	104	3	289	52,6%
166	BCS ITERA AS*	2 232	203	123,1	135	201	171	241,3	68	47,1	82	2 407	35	62	267	71	170	52,6%
167	SARKOP AS	7 853	71	158,6	38	402	97	100,0	207	34,1	123	1 787	106	108	161	63	178	52,5%
168	KITMAN THULEMA AS*	12 632	49	121,3	148	1 411	26	164,6	109	27,8	147	1 500	171	87	202	359	55	52,4%
169	PLUVO OÜ	5 510	106	180,6	19	370	105	95,7	237	22,1	187	1 456	182	125	144	179	100	52,4%
170	FINROPORT PLUS OÜ	460	324	93,6	335	34	291	17 510,3	1	16,0	237	808	332	92	193		340	52,3%
171	RIVA LAB OÜ	242	347	118,0	163	18	315	545,8	30	7,2	306	1 664	137	48	301	3	292	52,2%
172	TELCO AS*	919	291	99,8	301	56	268	819,7	18	17,3	228	1 567	159	54	284	23	236	52,2%
173	GSMVALVE OÜ	2 729	176	161,6	32	474	89	192,7	80	36,3	116	1 400	199	94	184	232	82	52,1%
174	VIPEX AS	5 112	116	103,5	271	234	147	91,8	245	5,2	318	1 096	275	204	88	40	203	51,7%
175	MERCANTILE GROUP AS	10 782	53	103,1	276	596	68	86,8	262	10,2	287	1 683	132	152	127	235	79	51,7%
176	ASSISTOR AS	4 879	119	123,5	131	466	92	308,1	46	25,3	166	1 336	217	77	228	311	59	51,6%
177	ROVICO BÜROO OÜ	374	331	123,0	136	57	266	216,5	73	25,4	165	1 556	162	125	143	19	246	51,4%
178	HAKLIFT BALTIC OÜ	1 817	223	105,3	257	154	194	85,8	264	15,3	244	2 282	43	151	128	20	245	51,4%
179	IN NOMINE OÜ	270	342	137,8	77	18	314	135,9	149	86,8	20	2 116	56	68	246		349	51,2%
180	SAME OÜ	5 604	105	125,9	116	552	80	169,5	102	24,6	172	1 780	109	97	177	307	61	51,2%
181	LPP RETAIL ESTONIA OÜ	13 475	44	137,5	78	1 490	23	145,8	133	49,8	76	845	326	82	216	305	62	51,1%
182	TOCI OÜ	2 442	194	146,8	57	209	160	127,6	162	38,5	104	1 006	293	136	136	293	64	51,1%
183	VIOLANTE MÖÖBEL OÜ	5 657	104	112,2	199	847	42	152,0	122	34,9	121	1 280	233	103	169	1 626	14	51,1%
184	SEATRADER AGENCY OÜ	461	323	100,3	296	204	166	89,8	253	77,2	26	2 511	31	92	189	1	304	51,0%
185	LAVINTON OÜ	790	295	95,7	325	104	220	323,4	45	22,4	184	1 558	161	88	201		343	50,0%
186	PRIME PARTNER AS*	3 722	144	103,2	275	86	233	57,1	314	12,3	268	1 347	212	186	110		329	49,9%
187	BEST4U OÜ	2 878	170	112,1	200	787	49	272,1	56	83,6	23	776	334	52	295	438	50	49,8%
188	TELEMA AS	1 310	255	124,8	122	379	100	177,8	91	47,8	79	2 255	46	60	269		354	49,8%
189	TAMULT AS	2 773	174	109,2	219	194	177	271,9	57	36,9	111	1 472	175	79	225	26	230	49,8%
190	LABELPRINT OÜ	5 078	117	111,6	202	465	94	176,3	93	28,3	144	1 463	179	94	182	730	30	49,4%
191	VIKING WINDOW AS	12 912	46	109,8	215	622	65	186,7	83	21,0	193	1 340	214	86	205	100	144	49,4%
192	PROFEXPO OÜ	231	348	114,6	183	43	285	118,5	174	75,8	28	1 136	264	115	157		334	49,1%
193	PROMENS AS	18 681	28	86,1	362	2 370	10	77,9	281	18,0	219	1 324	218	86	206	165	107	49,1%
194	STRUCTO INDUSTRY OÜ	2 424	195	113,1	193	108	219	285,8	52	18,1	218	1 635	142	73	235	27	227	49,0%
195	TÕRVA ELEKTER AS	1 380	249	129,1	102	370	106	362,4	39	31,3	135	560	359	69	245	18	249	48,9%
196	FINLAID OÜ	3 131	161	96,6	319	24	308	28,4	338	12,0	271	839	327	209	85	10	265	48,6%
197	META ADVISORY GROUP OÜ*	438	326	123,9	128	72	253	73,1	288	63,3	44	2 066	62	88	200		342	48,5%
198	JUKOTEC OÜ	64	373	537,5	2	9	331	100,0	225	22,8	179	514	362	64	261	2	302	48,4%
199	INTEREXPRESS EESTI OÜ	3 861	142	107,4	237	29	298	14,6	347	7,9	303	1 526	167	176	116	105	139	48,4%
200	YIT EMICO AS	4 790	122	123,9	127	47	280	132,9	154	30,5	138	1 641	140	96	180	76	168	48,3%
201	RADIUS MACHINING OÜ	1 446	243	141,6	68	160	190	190,8	82	47,0	83	1 250	240	69	244	456	48	48,2%
202	INFOTARK AS	14 475	40	101,7	287	473	90	55,6	315	5,2	317	1 434	190	132	139	390	53	48,2%
203	TALENTOR ESTONIA / IN RE OÜ	218	350	158,6	39	21	311	161,4	114	58,1	54	1 897	87	44	313		361	48,1%
204	ELEMARK AS	976	288	132,7	84	222	152	253,9	63	68,6	39	1 259	239	35	339	205	86	48,0%
205	MISTRA-AUTEX AS	14 112	41	107,5	234	650	60	137,4	148	17,6	226	1 298	226	80	224	659	33	47,8%
206	INLOOK COLOR OÜ	2 601	183	127,8	107	446	95	135,1	152	16,2	235	1 715	124	93	187	84	160	47,8%
207	EESTI TURBATOOTED AS	3 613	147	100,9	291	368	107	89,5	254	19,8	204	1 316	219	139	134	80	163	47,6%
208	KOOPIA KOLM AS	944	289	105,2	260	60	261	2 919,5	6	17,8	223	864	323	27	359	177	102	47,6%
209	Ü&A AS	1 311	254	99,2	306	84	238	82,5	273	15,4	243	1 124	266	164	123		332	47,4%
210	PEETRI PUIT OÜ*	8 021	69	108,2	228	982	37	71,6	293	25,3	167	1 140	263	115	156	288	65	47,3%
211	ELSOREL OÜ*	1 010	284	89,2	352	63	258	123,1	166	28,1	146	577	357	168	119		331	47,2%
212	RGR AIRON OÜ	7 777	74	87,0	361	256	139	30,2	336	10,1	289	1 383	203	159	125	258	70	47,1%
213	PAIDE MEK AS	9 753	58	112,8	194	699	57	97,7	231	19,9	203	1 337	216	94	185	319	58	47,0%
214	KAARDIEKSPERT OÜ	465	322	119,7	154	119	215	148,5	125	40,3	98	903	315	116	153	9	266	47,0%
215	EESTI VEEPROJEKT OÜ	722	299	176,0	22	16	318	94,9	241	22,7	182	1 647	138	80	223	10	263	47,0%
216	ELWO AS	6 098	98	160,8	35	50	274	100,0	216	6,9	309	1 431	192	94	183	85	158	46,9%

VÄIKE- JA KESKETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€ / KUUS	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
217	SIGARI MAJA OÜ	2 868	171	107,5	236	219	155	84,1	266	14,6	254	1 144	262	143	131	8	271	46,7%
218	LIIMPUIT AS	2 883	169	114,9	180	306	126	185,4	85	36,9	110	1 080	281	82	214	58	180	46,4%
219	HAAPSALU TARBIJATE ÜHISTU	16 236	32	103,4	273	530	83	90,3	251	7,7	304	917	313	117	152	187	94	46,1%
220	KPMG BALTICS OÜ*	8 798	63	102,3	281	290	130	100,0	208	54,6	68	1 790	105	41	320	7	277	46,1%
221	ESKARO AS	8 040	68	100,5	294	838	43	95,5	239	7,7	305	1 421	196	102	172	188	92	46,1%
222	SIMPLIMO OÜ	286	338	142,8	63	16	319	100,0	221	143,8	3	703	342	32	352		372	45,9%
223	REITING PR OÜ	999	286	164,5	28	196	174	138,3	145	42,1	93	1 304	223	53	290	103	140	45,9%
224	NT LOGISTIKA AS	1 442	245	123,8	129	143	196	137,9	147	22,9	178	1 675	133	80	222		346	45,8%
225	SEVE EHITUSE AS*	6 956	87	131,7	92	555	78	87,6	260	24,9	169	1 598	150	66	250	55	185	45,8%
226	BENEFIT AS	2 192	204	94,2	332	4	338	4,1	354	0,4	348	2 312	42	137	135	42	197	45,8%
227	ÕSEL CONSULTING OÜ	225	349	106,7	244	33	292	249,4	65	35,4	118	1 704	125	45	308	2	297	45,7%
228	WELLSPA OÜ*	1 590	236	126,9	109	200	172	99,9	229	27,2	152	1 157	259	106	164	7	278	45,6%
229	LINDORFF EESTIAS	1 274	259	97,3	316	93	227	119,9	172	61,3	47	2 039	65	55	281		357	45,6%
230	TARMEKO KV OÜ*	10 824	52	123,1	133	1 647	18	109,1	185	14,4	256	962	307	55	283	956	20	45,6%
231	KAURITS OÜ	4 003	139	61,7	375	224	150	206,1	77	30,9	137	1 774	113	64	256	463	46	45,4%
232	ARTEREGA OÜ	814	294	118,8	160	57	264	127,2	163	20,5	199	1 808	102	81	218	114	128	45,4%
233	ALISE TECHNIC OÜ	1 729	226	122,5	141	191	178	119,9	171	34,1	124	1 306	222	86	207	249	72	45,3%
234	MAVAM OÜ	192	355	114,2	188	15	321	63,4	312	29,5	142	1 952	75	96	179		338	45,3%
235	KAARLI HAMBAPOLIKLIINIK OÜ	5 458	108	110,5	212	136	204	70,8	296	34,1	125	2 325	40	43	317	132	118	45,2%
236	ADM INTERACTIVE OÜ*	1 543	238	105,0	261	182	182	70,9	295	55,0	65	2 264	45	55	280		356	45,2%
237	JÄRVA TEED AS	6 969	85	120,6	149	204	167	70,3	298	11,3	279	1 272	235	106	163	309	60	45,1%
238	FEIN-ELAST ESTONIA OÜ	4 433	127	95,8	323	309	125	185,7	84	8,4	301	1 226	244	92	192	32	219	45,0%
239	REBRUK GH OÜ	1 203	266	106,7	243	140	200	113,9	183	27,4	151	1 923	83	75	233	18	250	44,9%
240	NTN EST AS	663	305	106,5	248	141	199	55,3	317	27,6	148	2 641	28	66	249	32	218	44,8%
241	PÕLVAMAA HOIU-LAENUÜHISTU TUÜ	184	357	106,9	241	12	327	165,9	108	5,5	314	2 389	37	61	268		353	44,8%
242	TNC-COMPONENTS OÜ	7 262	80	105,9	251	578	72	80,1	276	27,0	155	1 157	260	93	188	170	103	44,7%
243	BCS KOOLITUS AS	627	307	91,8	343	128	207	117,2	177	22,7	180	2 659	25	52	292	275	68	44,6%
244	MEGARAM OÜ	202	354	121,7	146	1	350	246,6	66	19,7	207	1 674	134	40	324		363	44,6%
245	E.W. PROJECT OÜ	310	336	121,8	144	13	326	100,0	223	56,2	59	623	351	103	170		336	44,5%
246	HALVER MÕÖBEL OÜ	2 323	197	130,4	97	49	277	139,6	140	74,2	33	998	295	46	306	47	191	44,5%
247	K-PROJEKT AS	1 906	215	190,7	17	57	265	100,0	215	6,5	311	1 775	112	41	321	7	274	44,4%
248	L.L. CORRECTOR OÜ	106	369	142,3	66	33	293	269,1	59	73,2	35	504	365	21	367	30	221	44,4%
249	PROEKSPERT AS	6 133	97	98,2	308	368	108	52,7	320	13,1	262	2 568	29	47	303		359	44,3%
250	HISSMEKANO ESTONIA OÜ	1 585	237	119,7	153	254	141	95,8	236	55,5	62	1 308	220	66	251	41	200	44,3%
251	HIIU TEED OÜ	5 323	114	112,4	198	6	336	100,0	227	0,3	350	1 285	231	111	159	35	209	44,2%
252	ANDMEVARA AS*	2 310	198	119,1	158	222	153	101,4	199	23,5	176	2 251	48	43	318	55	183	44,2%
253	HANSAB AS	5 773	102	87,5	359	168	187	51,1	323	9,5	292	1 906	85	103	168	43	196	44,2%
254	PAEKIVITOODETE TEHASE OÜ	7 353	79	117,7	165	205	165	100,0	209	3,3	330	1 430	193	65	253	1 352	18	43,9%
255	GRANT THORNTON RIMESS OÜ*	4 301	129	106,2	249	377	101	81,0	275	50,5	73	1 826	98	37	333	137	117	43,9%
256	RAUAMEISTER AS	7 209	82	114,0	189	707	56	38,6	331	11,6	274	1 595	151	81	220	75	169	43,8%
257	IS ENGINEERING SERVICE OÜ*	763	298	105,6	256	0	356	277,1	54	0,2	351	688	344	85	210		344	43,7%
258	CHEMI-PHARM AS*	2 527	188	116,5	170	112	218	115,4	181	7,1	307	1 494	172	84	212	216	84	43,7%
259	GEOMARK AS	505	317	117,1	168	48	279	95,7	238	91,4	17	1 429	194	34	344	14	261	43,6%
260	AURE OÜ	623	310	90,8	346	100	221	73,7	287	20,2	200	1 234	242	125	145	24	235	43,6%
261	K.U.MELL AS	1 817	222	132,2	89	48	278	83,6	267	5,3	315	1 490	173	87	203	145	112	43,3%
262	MATKASPORT OÜ	2 557	186	114,6	182	76	250	70,8	297	19,0	210	1 441	187	91	195	6	281	43,1%
263	AMHOLD AS	2 510	190	108,7	223	125	209	117,5	176	24,5	173	1 777	110	56	278	21	240	42,9%
264	MERIT TARKVARA AS	1 225	265	98,3	307	257	138	90,3	252	52,8	70	1 566	160	58	276	53	187	42,9%
265	KENTEK EESTI OÜ*	1 840	220	114,4	186					-8,8	363	1 997	69	115	154	34	211	42,9%
266	LAJOS AS*	9 701	59	117,8	164	1	347	0,6	356	0,1	352	1 078	282	117	151	857	26	42,8%
267	GRT EESTI OÜ	1 081	277	109,2	220	58	263	112,0	184	8,6	298	1 830	97	72	238	34	210	42,8%
268	HOTEL MANAGEMENT SERVICES OÜ	1 455	242	105,8	252	45	282	100,0	217	42,2	92	1 093	276	81	221	21	242	42,7%
269	SPRINGMAR OÜ*	1 412	247	108,3	226	194	176	140,0	139	24,7	171	1 353	211	64	258	41	201	42,6%
270	TIPTIPTAP OÜ	1 817	221	108,2	229	139	201	121,1	169	24,8	170	1 290	229	73	237		347	42,5%

VÄIKE- JA KESKETTEVÖTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
271	RANTELON OÜ	1 852	218	91,9	341	372	104	87,5	261	14,6	252	1 694	129	81	219	67	174	42,4%
272	ECONET SYSTEMS OÜ	319	335	109,6	216	24	307	167,4	106	32,5	129	1 082	279	64	259		350	42,4%
273	RAIN AS	2 741	175	108,5	225	73	252	144,9	134	11,4	277	1 645	139	52	293	194	89	42,3%
274	FENESTRA AS	7 820	72	99,8	299					-2,5	357	1 853	91	93	186	580	42	42,2%
275	RÖDL & PARTNER OÜ	572	312	122,8	138	49	276	116,1	179	40,5	97	1 764	116	32	350	79	166	42,1%
276	AIDE AS	1 002	285	125,6	119	376	102	147,7	128	13,3	260	856	324	72	239	66	175	42,1%
277	SUPERSERVICE OÜ	415	328	104,6	263	15	320	72,5	289	31,7	133	904	314	104	167		335	42,0%
278	INVARU OÜ	2 304	199	106,0	250	157	192	103,7	193	18,5	215	1 573	157	64	257	47	189	42,0%
279	IKODOR AS	1 849	219	114,5	184	14	325	100,0	222	0,5	346	1 287	230	92	191	38	207	42,0%
280	CLYDE BERGEMANN EESTI AS	6 915	88	114,6	181	194	175	63,7	310	18,6	214	1 455	183	60	270	109	136	41,9%
281	K-PRINT OÜ	1 944	213	120,2	151	84	236	63,4	311	17,9	221	1 726	122	65	252	19	247	41,9%
282	ADANTE OÜ	1 917	214	126,3	114	139	203	82,1	274	36,2	117	1 338	215	55	282	24	234	41,9%
283	KINDLUSTUSEST KINDLUSTUSMAAKLER OÜ	1 126	273	116,2	172	191	179	78,2	280	61,9	46	1 518	168	34	343		370	41,7%
284	AMER INVEST OÜ*	1 015	283	101,2	290	247	143	294,7	49	6,8	310	990	298	33	347	76	167	41,7%
285	OPTIMAL KINDLUSTUSMAAKLER OÜ	182	358	105,3	259	16	317	182,6	87	84,4	21	879	321	20	370	2	295	41,6%
286	ARTIUM ITC OÜ*	1 459	241	106,8	242	84	237	66,1	306	11,0	281	1 362	210	91	196	195	88	41,6%
287	LOGISTIKA PLUS OÜ	4 755	124	107,9	233	201	170	117,0	178	37,3	108	1 164	258	45	311	127	122	41,5%
288	SALIBAR OÜ	308	337	125,9	117	38	287	101,4	200	83,9	22	605	353	44	316	16	253	41,4%
289	MAQS LAW FIRM ADVOKAADIBÜROO OÜ	1 140	271	92,6	336	117	216	65,8	307	33,5	126	1 819	101	63	263		352	41,4%
290	EESTI KRAANAVABRIK OÜ	2 018	208	88,5	356	125	208	51,3	321	15,5	241	1 549	164	92	190	54	186	41,3%
291	BALTIC COMPUTER SYSTEMS AS*	1 797	224	91,6	344	176	184	71,1	294	21,9	189	2 079	61	53	288	22	237	41,3%
292	AGROVARU AS*	2 285	202	95,1	330	27	302	100,0	220	5,0	321	825	330	109	160	228	83	41,2%
293	SPORRONG EESTI OÜ	1 434	246	108,2	230	68	255	121,3	168	71,9	37	1 035	288	31	353	79	164	41,2%
294	FLORA AS	530	315	141,7	67	637	62	100,0	205	33,2	127	1 273	234	28	357	51	188	41,0%
295	KASSETITANKLA OÜ	105	371	104,3	266	15	323	138,8	144	91,1	18	627	350	35	341		369	41,0%
296	SAVI AS	3 121	163	152,5	46	122	211	100,0	210	2,7	333	1 197	250	54	285	113	130	41,0%
297	LSAB VÄNDRA AS	1 525	239	111,4	206	208	161	89,4	255	14,7	250	1 543	165	59	271	145	111	41,0%
298	NUIA PMT AS	4 207	132	101,3	288	357	112	94,1	243	12,2	269	1 399	200	58	277	261	69	40,9%
299	KODUINFO OÜ	269	343	158,4	40	11	328	147,0	131	55,0	66	290	374	38	332	18	248	40,9%
300	KIVISEPAD AS	1 341	250	106,5	247	91	228	147,7	129	15,8	238	1 267	237	52	294	181	97	40,7%
301	PAIVET OÜ	280	340	109,2	221	10	329	67,3	302	43,3	88	1 008	292	70	243		348	40,2%
302	AADE LÕNG OÜ	624	308	125,8	118	26	304	179,1	89	20,0	202	1 157	261	33	346	1	308	40,2%
303	3K&T RAAMATUPIDAMINE OÜ	154	363	99,6	304	21	312	74,8	286	43,3	87	1 833	95	38	330		367	40,1%
304	VIRAITO OÜ	1 333	251	92,5	338	81	242	102,1	196	5,1	319	1 295	227	70	242	541	43	39,7%
305	RELDOR AS	1 075	279	99,9	298	142	198	66,3	305	4,6	325	1 761	117	63	264	100	145	39,7%
306	WWW MARKETING OÜ	272	341	142,7	64	40	286	83,4	269	52,3	72	398	370	54	287	3	294	39,7%
307	PLASTIKTOOS OÜ	646	306	111,5	204	50	273	83,5	268	9,2	294	1 382	204	65	254	15	255	39,6%
308	SVS-L AS	1 239	262	117,6	166	340	118	153,5	121	14,1	258	994	296	41	323	203	87	39,5%
309	ILMRE AS	3 505	151	105,7	255					-3,6	359	1 366	209	100	175	131	119	39,5%
310	CYBERNETICA AS	3 564	148	88,0	357	77	247	12,3	350	2,2	336	2 403	36	45	307	236	78	39,3%
311	REESTER AS	2 624	180	104,6	262	205	163	104,7	190	25,3	168	1 247	241	33	345	244	76	39,0%
312	AKSI-METALL OÜ	101	372	151,4	49	1	348	100,0	228	3,5	327	1 206	248	40	326		364	38,8%
313	CARAMEL MODA OÜ	672	303	124,0	125	77	249	167,4	105	12,9	263	750	338	45	312		360	38,7%
314	INFAS OIL AS*	2 802	172	74,5	372	27	303	41,2	330	1,9	341	1 130	265	104	166	2	298	38,5%
315	MAVES AS	428	327	117,6	167	67	256	100,0	214	17,9	220	1 381	205	36	335	20	244	38,5%
316	SUNWELLS OÜ	41	374	162,9	30	4	339	104,7	191	46,8	84	611	352	21	366		375	38,5%
317	BDO EESTI AS*	1 105	275	109,0	222	26	305	28,2	339	15,0	248	2 043	64	38	328		366	38,4%
318	LEKU METALL OÜ	346	334	102,1	284	23	309	132,4	155	10,2	288	1 186	252	49	300	5	282	38,3%
319	EESTI KOOLITUS- JA KONVERENTSIKESKUS OÜ	264	344	100,9	292	15	322	47,4	324	32,0	131	1 608	148	44	315		362	38,2%
320	IFTAR AS	521	316	102,4	280	122	213	91,4	246	19,2	208	775	335	65	255	245	74	38,1%
321	HÖLZ PROF OÜ	256	346	104,4	264	21	313	77,6	283	28,1	145	1 218	247	51	298	7	276	38,1%
322	DAGÖPLAST AS	7 735	75	99,8	300					-11,1	365	896	319	77	229	2 227	8	37,8%
323	NORDOPTIKA OÜ	778	297	119,5	155	124	210	139,0	143	11,4	278	846	325	39	327		365	37,7%
324	TEA KIRJASTUS AS	3 079	164	86,0	364	134	205	169,6	101	18,3	217	903	316	35	340	79	165	37,7%

VÄIKE- JA KESKETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUUS	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
325	RAIKKÜLA FARMER OÜ*	2 480	192	96,7	318	491	87	72,1	290	10,4	286	1 084	278	48	302	414	52	37,6%
326	AGROTARVE AS	1 446	244	110,6	210	97	223	142,6	136	5,2	316	694	343	52	296	2	301	37,6%
327	KRAVER AS*	925	290	85,9	365	212	158	83,1	270	27,0	154	1 065	284	51	299	239	77	37,6%
328	MPRINT OÜ*	180	359	119,2	157	7	335	25,9	340	16,9	233	500	366	90	197		341	37,5%
329	PRESTO OÜ	624	309	138,8	75	2	345	54,2	318	0,8	345	1 183	254	45	309	275	67	37,3%
330	CD LAHENDUSED OÜ	212	351	103,8	268	1	354	79,7	278	0,3	349	901	317	71	240	5	283	36,9%
331	SWIPE EESTI OÜ*	129	367	102,8	277	18	316	66,8	304	54,0	69	254		64	262		351	36,7%
332	ASTERA AS	1 070	281	95,8	324	31	297	96,7	235	2,6	334	878	322	63	266	109	134	36,7%
333	NURMIKO HULGI OÜ	4 069	136	89,8	350					-9,2	364	980	302	97	178	8	272	36,3%
334	HUMANA SORTTEERIMISKESKUS OÜ	11 350	50	124,0	124					-13,4	366	1 016	290	54	286	27	226	36,3%
335	AK SÜSTEEMID OÜ	1 065	282	148,8	54					-27,4	370	1 585	154	53	289	84	159	36,3%
336	ATLANT VII OÜ	1 630	235	126,4	112	80	244	100,0	212	17,3	227	584	356	35	342	103	141	36,2%
337	SKAMET OÜ	400	329	115,8	174	37	289	100,0	218	31,0	136	753	337	29	355		374	36,2%
338	ESTAIR OÜ	148	364	115,8	175	10	330	100,0	224	9,1	295	987	300	37	334	25	231	36,1%
339	NURMIKO AS*	4 238	131	87,3	360					-0,5	354	992	297	85	209	16	254	35,9%
340	MS BALTI TRAFU OÜ	5 348	112	100,0	297	358	111	47,0	325	9,4	293	975	304	36	336	96	148	35,8%
341	RONI REM AS*	1 113	274	110,6	211	60	262	173,6	94	12,8	264	592	355	19	371	47	190	35,7%
342	VÄNDRA TARE AS	3 015	166	129,3	100	27	301	18,4	343	4,2	326	122	376	84	213	107	138	35,5%
343	SAARMAS AS	4 054	138	99,7	303	373	103	69,6	299	11,6	275	921	312	25	362	113	129	35,4%
344	K.MET AS*	2 957	168	96,5	320	120	214	46,2	327	8,5	299	1 091	277	41	322	153	109	35,3%
345	SVARMIL AS	4 794	121	102,6	279	78	246	95,2	240	3,1	332	884	320	20	369	232	81	35,2%
346	TEMPT OÜ	109	368	210,9	13					-16,0	367	926	311	22	363	6	280	35,0%
347	SANGAR AS	4 585	126	95,4	326	323	123	74,8	285	12,7	267	834	328	21	365	139	116	34,9%
348	PRIMUS EESTI OÜ	1 969	210	88,9	354	3	344	16,5	346	0,9	343	819	331	79	226	1	307	34,9%
349	EQUA OÜ	1 243	261	90,4	349	29	299	46,9	326	6,9	308	1 182	255	46	304	59	179	34,8%
350	LUISA TÖLKEBÜROO OÜ	1 719	227	94,3	331	2	346	2,5	355	0,4	347	1 782	108	35	338	33	212	34,8%
351	ESPAK PÄRNU AS	2 139	206	98,1	310					-1,3	355	744	339	82	217	1	305	34,7%
352	KINKSTON OÜ*	1 174	268	108,0	231	3	341	20,0	342	2,1	338	1 072	283	53	291		358	34,6%
353	MIVAR AS*	8 872	62	71,9	373	328	121	51,2	322	6,2	313	774	336	38	331	245	73	34,3%
354	TALENT PLASTICS TALLINN AS*	6 579	93	87,9	358					-16,6	368	1 177	257	59	272	425	51	34,2%
355	GALVI-LINDA AS	1 887	216	121,6	147	93	225	100,0	211	3,5	328	723	340	17	373	41	198	34,2%
356	Q-HAUS BALTIC OÜ	1 779	225	100,5	295					-1,6	356	1 184	253	56	279	165	105	34,2%
357	SAMESTI METALL OÜ	132	366	89,4	351	1	353	6,0	353	2,2	337	1 624	145	44	314	4	286	34,1%
358	IDEEKLAAS OÜ	38	375	106,6	246	1	355	156,3	116	17,9	222	353	372	19	372	3	291	33,9%
359	VIKING FORELL OÜ	354	333	91,3	345	43	284	60,2	313	15,2	246	352	373	59	273	30	223	33,6%
360	MAMETA H OÜ*	134	365	102,3	282	5	337	64,6	308	19,7	206	602	354	33	349	2	300	33,2%
361	QP TRÜKIKODA OÜ	368	332	103,8	267					0,0	353	1 101	274	46	305	20	243	32,9%
362	FINANCE MANAGEMENT OÜ	166	360	80,2	369	7	334	90,4	249	18,8	212	677	346	33	348		371	32,9%
363	ELKON ELEKTER OÜ	202	353	101,9	285	1	349	8,2	352	3,4	329	1 372	208	29	354		373	32,7%
364	BALTIC IT SOLUTIONS OÜ	106	370	123,8	130	1	351	24,9	341	4,8	324	793	333	26	361	1	309	32,1%
365	GENATEJA OÜ	35	376	103,5	272	1	352	88,2	258	20,6	196	444	368	12	374		376	31,5%
366	TARVAPROJEKT OÜ*	285	339	198,7	15					-51,7	372	508	363	36	337		368	31,4%
367	SIRKEL & MALL OÜ	666	304	94,0	334					-6,1	361	898	318	32	351	33	216	30,0%
368	TINTER-PROJEKT OÜ	397	330	97,7	313					-41,6	371	1 502	170	28	356	32	217	29,5%
369	KINKEKAART OÜ	16	377	88,9	355	3	343	68,0	301	29,7	141						377	29,0%
370	K & M PROJEKTIBÜROO OÜ	156	362	105,8	253					-2,7	358	576	358	22	364	-3	310	28,6%
371	DEMJEANOV AS	976	287	89,0	353					-20,5	369	834	329	26	360	56	181	28,0%
372	NIRGI SERVIS OÜ	707	300	109,4	217	3	342	14,4	348	4,9	322	505		8	375	17	252	27,2%
373	KATRAMEKS OÜ*	158	361	82,7	367	8	333	18,1	344	14,9	249	415	369	7	376	2	299	27,2%
374	GURMANS EESTI OÜ	537	314	118,0	162	8	332	100,0	226			1 119	269	134	138	40	202	25,7%
375	AFTERONE OÜ	454	325	128,3	106	56	267	226,1	71			1 178	256	45	310	45	193	22,7%
376	IIZI KINDLUSTUSMAAKLER AS*	1 229	264	28,8	377	723	55	211,6	74			1 670	135	27	358	1 949	11	20,4%
377	ESTONIAN NATURE TOURS (KUMARI REISID OÜ)	191	356	86,1	363					-263,2	373	952	308	96	181		339	16,4%

Kalju Laanemets on KLF-ERI
juhatuse esimees

KALJU LAANEMETS:

selleks et mitte paigale jääda, tuleb investeerida

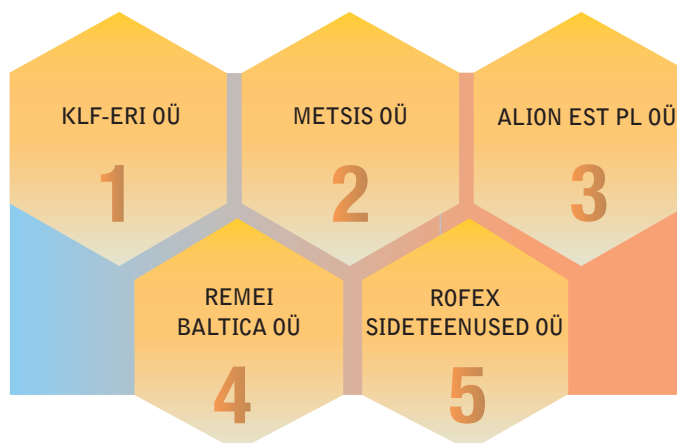
Võib-olla on edu natuke liiga võimas sõna, mida KLF-ERI puhul kasutada. Selleks et ettevõtet edukaks nimetada, peab veel natuke pingutama. Oluline polegi mitte see, kus me praegu oleme, vaid kuhu me liigume ja kus tulevikus oleme. Tee on olnud pikk ja kogu selle aja jooksul on KLF-ERI toetunud kolmele väga tähtsale sambale, millele otsustasin oma ettevõtte rajada.

Kogemused. Minu põhimõte on see, et iga kingsepp jäägu oma liistude juurde. Olen selles valdkonnas tegutsenud juba 30 aastat ja see on andnud oskuse minneid asju ette näha, teistest hoiduda ja kolmandaid parandada. Olen selle aja jooksul õppinud väga hästi tundma nii turgu kui ka partnereid, kellega oma töös suhtlen, ja muidugi kliente. See saab eriti oluliseks siis, kui teemaks tõuseb ettevõtte edasine areng, sest kui tead, mida tahta, siis tead ka, kuhu ja kui palju panustada.

Nooruslik pealehakkamine. Mida vanemaks inimene saab, seda konservatiivsemaks muutub. Siis ei pruugi enam nii palju pealehakkamist ja julgust olla, isegi siis, kui kõik tingimused eduks on loodud. Õnneks on minu kõrval poeg, kes mind pidevalt tagant utsitab, ja ma usaldan teda. See andiski mulle tuge oma äri alustada – mõte oli küll ammu olemas, aga oli ka natuke laiskust ja vähe entusiasmi. KLF-ERI on juba 12 aastat vana, kuid õige hoo sai see sisse alles eelmisel aastal – noorus pani asja liikuma. Kui vaja, tasakaalustan oma konservatiivsusega tema nooruslikku uljust, kuid olen ikka 100 protsenti seda meelt, et noorte mõttelaad viib edasi ka sealt, kus vana kaardivägi hea meelega laagrisse jääks.

Investeeringud. Et mitte paigale jääda, tuleb investeerida. Tehtud investeering sai ka ettevõtte kogu praeguse arengu aluseks. Selleks hetkeks, kui nooruslik energia oli mind veennud, et on aeg investeeringuid teha, oli olemas ka aastatega akumulieritud omaosalus, mis mängis suurt rolli panga jutule minnes. Mul oli kindel ja turvaline tunne, et ei pea kogu summat pangalt laenama, ja see kergendas ka oluliselt otsustamist. See oli investeering, mis viis ettevõtte järgmisse sajandisse. Selliseid otsuseid ei tohi karta – mõistlikult tehtud investeeringud aitavad ühel väikeettevõttel konkurentsivõime püsida.

KONKURENTSIVÕIMELISIMATE MIKROETTEVÕTETE ESIVIISIK 2013

KLF-ERI

KLF-ERI OÜ on Eesti kapitalil põhinev ettevõtte, mis on spetsialiseerunud peamiselt tehnilise isolatsiooni katetetailide valmistamisele. Lisaks valmistatakse mitmeid plekist tooteid vastavalt klientide soovidele ja vajadustele.

Ettevõtte töötajad on oma ala spetsialistid, kellel on 30 aastat kogemust, mis lubab pakkuda klientidele parimaid, täpselt nende vajadustele vastavaid lahendusi.

Toodete valmistamisel kasutatakse kvaliteetseid Euroopas toodetud seadmeid ja kõik tooted on valmistatud häid tavasid ning kehtestatud standardeid järgides.

KLF-ERI OÜ missiooniks on olla oma aega ning pikaajalisi partnerlussuhteid hindavate ettevõtete esimene valik isolatsiooni- ning plekitööde valdkonnas.

KLF-ERI TULEMUSED 2012

Müügitulu (tuh €)	503
Müügitulu muutus	259,3%
Puhaskasum (tuh €)	117
Puhaskasumi muutus	169,8%
Omakapitali tootlikkus	111,0%
Tootlikkus 1 töötaja kohta (tuh €)	252
Koht 2013 mikroettevõtete tabelis	1

Märkamatuks jääv osa ehitisest.

Märgatav osa Eesti tööstusest.

MIKROETTEVÖTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUUS	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	KLF-ERI OÜ*	503	27	259,3	2	117	10	169,8	15	111,0	3	1 553	27	252	15	211	2	97,3%
2	METSIS OÜ	1 880	1	155,2	13	79	18	146,5	25	55,4	19	972	47	470	6	14	17	92,4%
3	ALION EST PL OÜ	1 152	11	147,3	16	80	17	1 104,6	2	52,7	22	1 080	41	192	17	5	26	87,7%
4	REMEI BALTICA OÜ	1 697	3	107,0	45	143	7	131,9	30	17,0	55	4 393	1	261	14	15	16	90,9%
5	PROFEX SIDETEENUSED OÜ	1 078	13	164,9	8	89	14	337,4	4	48,4	24	1 043	43	539	5		43	100,0%
6	REAL-E STATE OÜ	540	24	154,3	14	56	25	154,7	20	42,1	30	1 792	17	540	4	55	5	95,2%
7	AE PROJEKTI INSENER OÜ	502	28	176,5	6	165	5	258,6	8	42,2	29	2 087	7	84	39		61	71,5%
8	VEPAMON OÜ	1 699	2	161,2	10	51	26	94,5	45	31,4	37	1 918	14	189	19	4	28	74,2%
9	PEIKKO EESTI OÜ	1 696	4	90,6	75	178	4	103,6	34	47,4	25	3 081	2	848	1		42	95,4%
10	AEROGISTICA OÜ	604	23	134,6	26	50	27	149,1	21	74,3	10	1 528	28	604	3	7	21	95,1%
11	SONA SYSTEMS OÜ	675	21	110,9	41	320	1	88,3	50	73,1	12	1 055	42	675	2	-28	41	89,2%
12	NETWORK TOMORROW OÜ	1 232	10	239,4	3	33	36	91,1	47	39,5	32	1 750	18	308	9	2	34	93,5%
13	SÖDERHAMN ERIKSSON EESTIAS*	1 315	7	132,5	27	83	16	135,8	28	12,0	62	1 981	11	219	16		46	75,6%
14	SEATRADER AGENCY OÜ	461	32	100,3	66	204	3	89,8	49	77,2	8	2 511	4	92	33	1	38	65,4%
15	ROVICO BÜROO OÜ	374	36	123,0	31	57	24	216,5	12	25,4	42	1 556	26	125	25	19	13	65,9%
16	SIGNITI AS	1 296	9	97,1	70	147	6	72,0	61	57,5	17	2 037	9	185	20		47	71,1%
17	KAARDIEKSPERT OÜ	465	31	119,7	34	119	9	148,5	22	40,3	31	903	52	116	27	9	20	60,2%
18	FREESPORT TRADING OÜ	479	29	143,4	18	91	13	223,0	11	59,1	15	652	61	160	23		50	70,5%
19	HÖRMANN EESTI OÜ	1 523	5	107,3	44	31	38	68,5	62	17,7	54	1 964	12	305	10	45	6	81,5%
20	TEA KEELEÕPETUS AS	466	30	138,9	24	33	37	100,0	36	148,7	1	2 898	3	58	50		67	72,7%
21	MAITIM OÜ*	819	15	142,5	22	61	23	147,8	23	16,2	58	1 019	44	273	11	10	19	78,8%
22	EESTI VEEPROJEKT OÜ	722	19	176,0	7	16	49	94,9	44	22,7	44	1 647	22	80	40	10	18	60,2%
23	VARMAPARTNER OÜ	1 402	6	143,3	19	37	32	37,6	71	18,8	52	1 452	29	467	7	146	3	86,1%
24	META ADVISORY GROUP OÜ*	438	34	123,9	29	72	19	73,1	59	63,3	14	2 066	8	88	36		58	62,2%
25	LAVINTON OÜ	790	16	95,7	71	104	11	323,4	5	22,4	45	1 558	25	88	37		59	64,1%
26	PINTAVÄRI EESTI OÜ	1 139	12	100,6	65	63	20	77,9	55	9,6	64	2 000	10	190	18	3	29	67,4%
27	GURMANS EESTI OÜ	537	25	118,0	36	8	61	100,0	41			1 119	37	134	24	40	7	32,9%
28	IN NOMINE OÜ	270	47	137,8	25	18	45	135,9	27	86,8	5	2 116	6	68	43		63	65,6%
29	AURE OÜ	623	22	90,8	74	100	12	73,7	58	20,2	47	1 234	31	125	26	24	11	55,9%
30	IDA HULGILAADA OÜ*	262	50	143,9	17	29	39	199,3	13	66,6	13	950	49	262	13		45	83,8%
31	ESMA VARA AS	677	20	105,3	51	265	2	97,3	43	4,9	68	629	62	338	8		44	79,1%
32	TALENTOR ESTONIA / IN RE OÜ	218	55	158,6	11	21	42	161,4	18	58,1	16	1 897	15	44	57		68	61,7%
33	IFTAR AS	521	26	102,4	60	122	8	91,4	46	19,2	50	775	57	65	44	245	1	48,8%
34	ÕSEL CONSULTING OÜ	225	54	106,7	47	33	34	249,4	9	35,4	33	1 704	19	45	56	2	35	58,5%
35	QP TRÜKIKODA OÜ	368	37	103,8	56					0,0	75	1 101	39	46	55	20	12	42,2%
36	LORE EESTI OÜ	785	17	98,0	69	63	22	55,5	69	16,7	57	1 108	38	262	12	92	4	71,1%
37	PROFEXPO OÜ	231	53	114,6	39	43	29	118,5	32	75,8	9	1 136	35	115	28		51	63,0%
38	Ü&A AS	1 311	8	99,2	68	84	15	82,5	53	15,4	60	1 124	36	164	22		49	60,8%
39	SALIBAR OÜ	308	42	125,9	28	38	31	101,4	35	83,9	7	605	66	44	60	16	15	53,1%
40	RIVA LAB OÜ	242	52	118,0	37	18	46	545,8	3	7,2	66	1 664	21	48	54	3	31	67,0%
41	ELSOREL OÜ*	1 010	14	89,2	77	63	21	123,1	31	28,1	41	577	68	168	21		48	60,6%
42	L.L CORRECTOR OÜ	106	72	142,3	23	33	35	269,1	7	73,2	11	504	72	21	76	30	8	56,9%
43	TEMPT OÜ	109	71	210,9	4					-16,0	77	926	50	22	73	6	23	44,9%
44	ECONET SYSTEMS OÜ	319	40	109,6	42	24	40	167,4	16	32,5	34	1 082	40	64	45		64	54,3%
45	LEKU METALL OÜ	346	39	102,1	62	23	41	132,4	29	10,2	63	1 186	34	49	53	5	24	49,1%
46	OPTIMAL KINDLUSTUSMAAKLER OÜ	182	62	105,3	52	16	48	182,6	14	84,4	6	879	54	20	77	2	33	53,4%
47	WWW MARKETING OÜ	272	46	142,7	21	40	30	83,4	52	52,3	23	398	75	54	51	3	32	50,8%
48	KODUINFO OÜ	269	48	158,4	12	11	57	147,0	24	55,0	20	290	78	38	64	18	14	52,4%
49	FINROPORT PLUS OÜ	460	33	93,6	72	34	33	17 510,3	1	16,0	59	808	55	92	34		56	67,0%
50	HOLZ PROF OÜ	256	51	104,4	54	21	44	77,6	56	28,1	40	1 218	32	51	52	7	22	48,8%
51	SIMPLIMO OÜ	286	43	142,8	20	16	50	100,0	37	143,8	2	703	58	32	70		76	58,9%
52	TARVAPROJEKT OÜ*	285	44	198,7	5					-51,7	78	508	71	36	66		73	40,3%
53	E.W. PROJECT OÜ	310	41	121,8	32	13	55	100,0	38	56,2	18	623	64	103	30		53	57,0%
54	PÕLVAMAA HOIU-LAENUÜHISTU TUÜ	184	61	106,9	46	12	56	165,9	17	5,5	67	2 389	5	61	48		66	57,4%

MIKROETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUU	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
55	MEGARAM OÜ	202	58	121,7	33	1	69	246,6	10	19,7	49	1 674	20	40	61	70	57,2%	
56	MAVAM OÜ	192	59	114,2	40	15	52	63,4	67	29,5	39	1 952	13	96	31	54	58,1%	
57	SUPERSERVICE OÜ	415	35	104,6	53	15	51	72,5	60	31,7	36	904	51	104	29	52	53,9%	
58	IS ENGINEERING SERVICE OÜ*	763	18	105,6	50	0	75	277,1	6	0,2	74	688	59	85	38	60	56,0%	
59	ESTONIAN NATURE TOURS (KUMARI REISID OÜ)	191	60	86,1	79					-263,2	79	952	48	96	32	55	21,1%	
60	K & M PROJEKTBÜROO OÜ	156	65	105,8	49					-2,7	76	576	69	22	74	-3	40	36,7%
61	PAIVET OÜ	280	45	109,2	43	10	58	67,3	64	43,3	28	1 008	45	70	42	62	51,6%	
62	3K&T RAAMATUPIDAMINE OÜ	154	66	99,6	67	21	43	74,8	57	43,3	27	1 833	16	38	63	72	51,4%	
63	EESTI KOOLITUS- JA KONVERENTSIKESKUS OÜ	264	49	100,9	64	15	53	47,4	70	32,0	35	1 608	24	44	59	69	49,0%	
64	SWIPE EESTI OÜ*	129	70	102,8	59	18	47	66,8	65	54,0	21	254		64	47	65	47,1%	
65	ESTAIR OÜ	148	67	115,8	38	10	59	100,0	39	9,1	65	987	46	37	65	25	10	46,3%
66	JUKOTEC OÜ	64	76	537,5	1	9	60	100,0	40	22,8	43	514	70	64	46	2	37	62,0%
67	VIKING FORELL OÜ	354	38	91,3	73	43	28	60,2	68	15,2	61	352	77	59	49	30	9	43,1%
68	KASSETITANKLA OÜ	105	74	104,3	55	15	54	138,8	26	91,1	4	627	63	35	67	74	52,6%	
69	KINKEKAART OÜ	16	80	88,9	78	3	66	68,0	63	29,7	38					80	37,1%	
70	AKSI-METALL OÜ	101	75	151,4	15	1	67	100,0	42	3,5	70	1 206	33	40	62	71	49,7%	
71	SUNWELLS OÜ	41	77	162,9	9	4	65	104,7	33	46,8	26	611	65	21	75	78	49,3%	
72	CD LAHENDUSED OÜ	212	56	103,8	57	1	73	79,7	54	0,3	73	901	53	71	41	5	25	47,3%
73	MPRINT OÜ*	180	63	119,2	35	7	63	25,9	72	16,9	56	500	73	90	35	57	48,0%	
74	SAMESTI METALL OÜ	132	69	89,4	76	1	72	6,0	75	2,2	72	1 624	23	44	58	4	27	43,7%
75	IDEEKLAAS OÜ	38	78	106,6	48	1	74	156,3	19	17,9	53	353	76	19	78	3	30	43,5%
76	ELKON ELEKTER OÜ	202	57	101,9	63	1	68	8,2	74	3,4	71	1 372	30	29	71	77	41,9%	
77	BALTIC IT SOLUTIONS OÜ	106	73	123,8	30	1	70	24,9	73	4,8	69	793	56	26	72	1	39	41,2%
78	MAMETA H OÜ*	134	68	102,3	61	5	64	64,6	66	19,7	48	602	67	33	69	2	36	42,5%
79	FINANCE MANAGEMENT OÜ	166	64	80,2	80	7	62	90,4	48	18,8	51	677	60	33	68	75	42,1%	
80	GENATEJA OÜ	35	79	103,5	58	1	71	88,2	51	20,6	46	444	74	12	79	79	40,3%	

www.konkurents.ee

Saksa automaatika

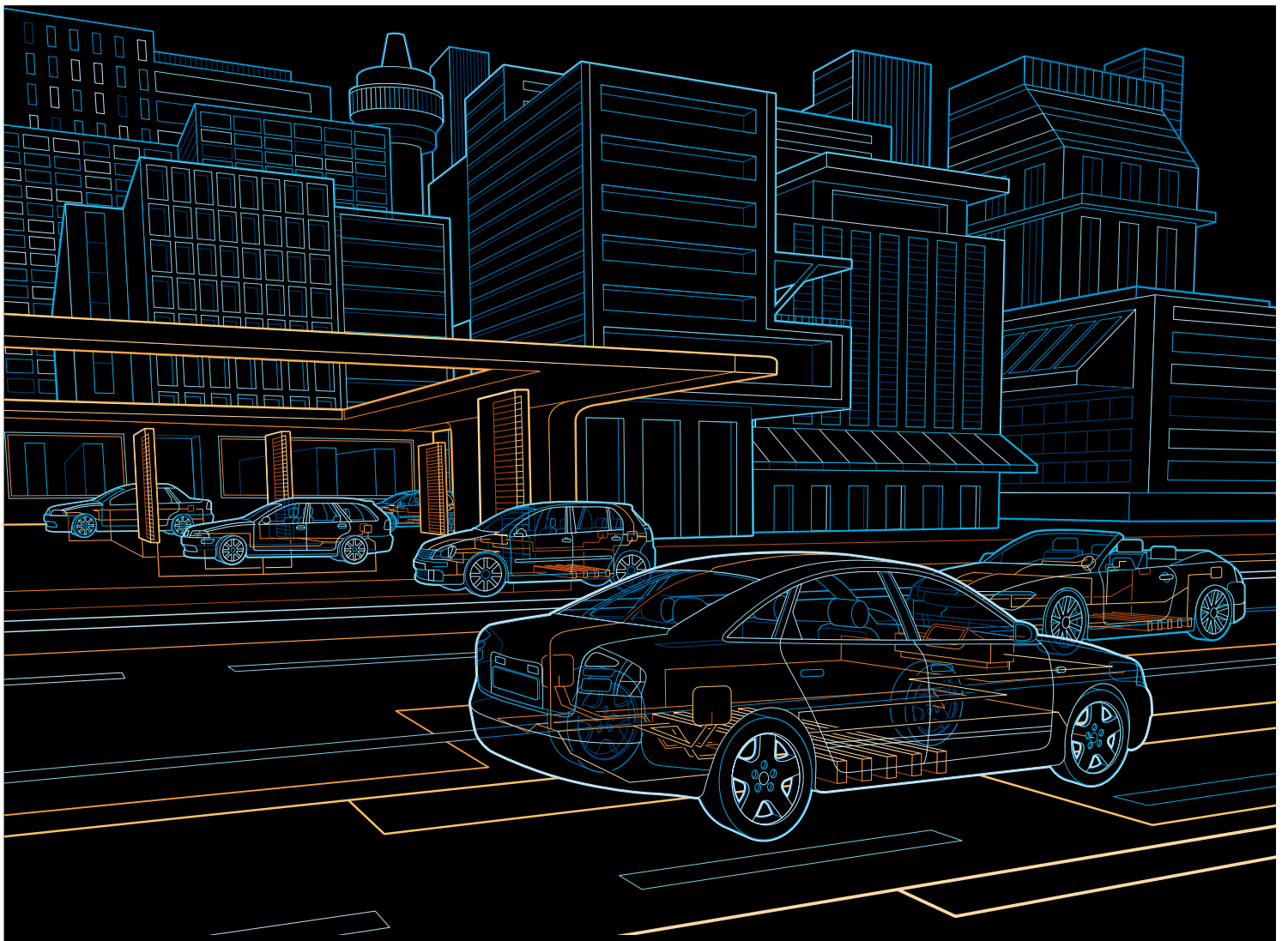
**TÖÖSTUS- JA
HOONEAUTOMAATIKA-
SÜSTEEMIDE PROJEKTEERIMINE,
EHITAMINE JA HOOLDAMINE,
AUTOMAATIKA- JA ELEKTRISEADMETE
MÜÜK NING VASTAVAD KOOLITUSED.**

**DESIGN, INSTALLATION AND
MAINTENANCE OF INDUSTRIAL
AND BUILDING AUTOMATION
SYSTEMS, SALES OF AUTOMATION
AND ELECTRICAL EQUIPMENT,
RELATED CONSULTING AND
TRAINING.**

Saksa Automaatika OÜ > Peterburi tee 49, 11415 Tallinn > Tel. 605 2526 > www.saksa-automaatika.ee

Automaatika eksperdid!

**The automation experts
WE CAN!**

Electric cars: 15 minutes charging,
200 km driving?

Certainly

www.abb-betterworld.com

Tarmo Noop on A. Le Coqi
juhatuse esimees

TARMO NOOP:

muudatusi pole mõtet lihtsalt muudatuste pärast teha

Kui ma ausalt ütlen, siis me pole viimastel aastatel uusi otsuseid teinud. Pigem on kõik põhimõttelised otsused, millest me lähtume, tehtud vähemalt kümme aastat tagasi. Oleme lihtsalt neid printsiipe järginud ja see on meile edu toonud.

Kui midagi eriliselt välja tuua, siis ehk seda, et me pole kunagi kvaliteedis järele andnud, näiteks läinud üle odavatele või alternatiivsetele toorainetele. Meil on küll olnud tagasilanguse aastaid, aga me oleme alati kvaliteeti väärtustanud ning pole selles kompromissidele läinud.

Teine printsiip, mida oleme A. Le Coqis järginud, hoolimata perioodist, on see, et püüame alati tarbijat positiivselt üllatada. Ja mõistagi paneb see tootearendusele suure rõhuasetuse.

Eesmärk, millesse me oleme ettevõttes iga aasta kõvasti panustanud ning mille poole püüdleme, on efektiivsuse tõstmine. Sestap on me efektiivsus ka iga aasta tõusnud ja alla 2-3 miljoni euro aastas pole me kunagi selle nimel investeerinud. Investeeringud suuname tootearendusse ja edasisse efektiivsuse tõusu.

Kolm aastat tagasi võtsime selge suuna ekspordile ja see samm on A. Le Coqile edu toonud. Ainuüksi näiteks eelmise aasta ekspordi käive oli meil üle 10 miljoni euro. See on rohkem kui Eesti keskmise ettevõtte aastakäive. Nii et see tegevussuund on A. Le Coqis küll hästi käima läinud, aga meie eesmärk on ekspordis ikka iga aasta veelgi kasvada. Eesti turgu me kahjuks ei näe sellisena, et see meile kasvuvõimalusi annaks, mistõttu olemegi oma ootused

täiendavate mahtude osas ekspordile seadnud.

Loomulikult on meie puhul oluline ka see, et viisteist aastat tagasi tegime otsuse olla ennekõike joogitootja. Meie spekter on väga lai, oleme esindatud kõikides joogikategooriates ning võtame neid kõiki väga tõsiselt, olles neis turuliider või tugev teine. See on meie selge ambitsioon. Ettevõttelt oodatakse alati arengut ning seda põhimõtet oleme püüdnud aastakümneid ka järgida.

Usun, et üksnes muudatuste pärast pole põhjust muudatusi teha. Kuniks suudame samal rajal edukad olla, pole mõtet midagi teisiti teha. Kui me enam edukad ei ole, siis peab aga tõesti maha istuma ja vaatama, mida muuta.

KONKURENTSIVÕIMELISIMATE TOIDUAINETÖÖSTUSE ETTEVÕTETE ESIVIISIK 2013

A. LE COQ

Eesti vanim õlle- ja suurim joogitootja AS A. Le Coq sai alguse 19. sajandi algul Preisimaal. 1912. aastal toodi Londonisse kolinud A. Le Coqi peakontor ning villimistehas üle Tartusse, kus ettevõtte siiani tegutseb. A. Le Coq kuulub 100% Soome ühele suurimale õlletootjale Olvi Oyj-le.

Ettevõtte tootesortimendis on üksteist kategooriat alates veest, siirupist, mahlast, kaljast, mahla-, karastus-, energia- ja spordijookidest ning lõpetades selliste lahjade alkoholsete jookidega nagu õlu, siider ning gin long-drink'id. Olulisemateks brändideks on A. Le Coq, Fizz, Aura ja Limonaad. Ettevõtte ekspordib tooteid peamiselt Soome, Rootsi, Taani, Inglismaale, Läti ja Leetu, põhilised ekspordialliikad on õlu, siider, long-drink ning mahl.

A. LE COQ TULEMUSED 2012

Müügitulu (tuh €)	80 013
Müügitulu muutus	105,2%
Puhaskasum (tuh €)	11 819
Puhaskasumi muutus	96,6%
Omakapitali tootlikkus	15,8%
Tootlikkus 1 töötaja kohta (tuh €)	259
Koht 2013 suurettevõtete tabelis	24

TOIDUAINETÖÖSTUSE ETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUU	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	A. LE COQ AS	80 013	4	105,2	7	11 819	1	96,6	11	15,8	7	1 754	5	259	4	2 538	5	100,0%
2	LIVIKO AS*	136 490	2	105,4	6	2 044	7	133,3	7	16,5	6	1 579	6	363	2	518	10	95,7%
3	RAKVERE LIHAKOMBINAAT AS*	141 400	1	100,5	10	7 157	2	105,9	9	7,7	11	1 020	12	107	12	5 114	3	90,1%
4	MAAG GRUPP AS*	112 950	3	102,4	9	3 890	3	255,7	4	19,6	5	1 147	11	219	6	2 323	6	88,3%
5	VALIO EESTIAS	62 054	6	112,5	4	3 588	4	272,4	3	26,3	3	1 564	7	276	3	1 801	7	87,2%
6	SAKU ÕLLETEHASE AS	67 604	5	117,5	3	3 428	5	90,2	12	6,0	13	1 967	2	227	5	5 779	1	83,8%
7	ALTIA EESTIAS	30 741	9	92,5	13	1 059	10	149,3	6	11,9	9	1 992	1	439	1	86	12	77,2%
8	VÄRSKA VESIAS	6 084	11	105,7	5	1 261	9	578,7	1	59,5	2	1 400	8	141	9	781	9	68,4%
9	TALLEGG AS	48 729	7	99,4	11	2 175	6	70,8	13	7,6	12	1 166	10	113	11	5 341	2	62,6%
10	KALEV AS	35 240	8	122,4	2	1 342	8	217,1	5	9,0	10	1 382	9	105	13	2 599	4	62,0%
11	SPRAFIL AS	24 181	10	129,4	1	748	11	347,3	2	25,9	4	977	13	128	10	875	8	61,9%
12	TARPLANI KAUBANDUSE OÜ	3 883	12	104,3	8	523	12	97,5	10	67,3	1	1 905	4	194	8	91	11	60,2%
13	BALTI VESKI AS	3 338	13	97,6	12	264	13	131,9	8	15,5	8	1 926	3	209	7	81	13	57,9%

www.konkurents.ee

mediasales

Meie abiga oled nähtav.

Õiges ajakirjas.

Õigel leheküljel.

www.mediasales.ee

**Estonian
Railway
Services**
E.R.S. AS **ROHKEM KUI OPERAATOR**

Alates 2008 a. teostab E.R.S. kaubavedu raudteelõigul Orava-Maardu, vedude teostamiseks oli soetatud magistraalvedurid ja komplekteeritud koosseis kvalifitseeritud tööjõuga. Samal aastal oli loodud veerevkoosseisu teenistus mille ülesandeks oli vedurite remondi organiseerimine ja veduribrigaadide töö koordineerimine.

Järgmistel aastatel võttis ettevõtte arengutempo järjest enam hoogu.

2009. aasta maikuu sõlmis operaator veolepingu kaubarongide transportimiseks marsruudil Narva-Maardu Kirisi naftatöötlemistehasest AS-i Vopak E.O.S. terminalidesse. Sellega sai AS E.R.S. suurimaks raudteetranspordi ettevõtteks Eestis. Samal ajal soetas ettevõtte endale veduridepoo, kuna operaator tegeles aktiivselt ka raudteeveeremi remondi- ja uuendamisega ning tänu sellele sai märkimisväärselt vähendada veeremi ekspluatatsioonikulusid.

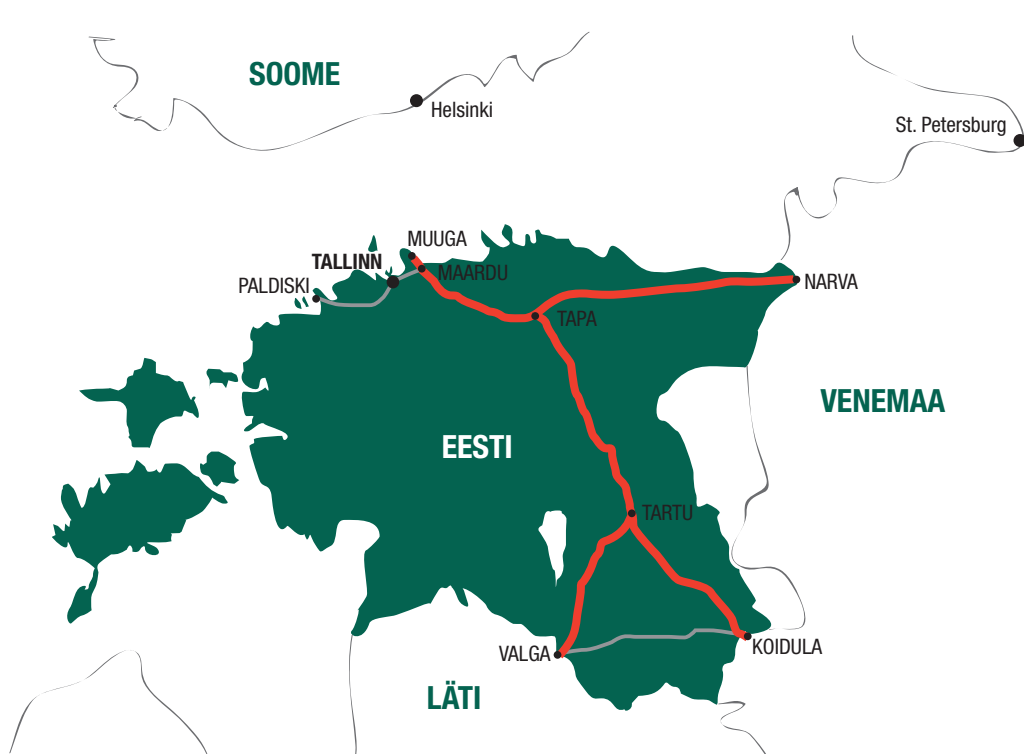
Käesoleval ajal jätkub strateegiline areng. Viimase kahe aasta jooksul on tehtud eeltööd veduripargi uuendamiseks uute kaasaja nõuetele vastava-

te vedurite hankimise osas. Selleks on ASi E.R.S. spetsialistide poolt läbi viidud täiemahulised katsetused uut tüüpi vedurite EVOLUTION kasutusele võtmiseks Eesti raudteeinfrastruktuuril.

2011 a aastal SRÜ ja Baltimaades on realiseeritud ainulaadne projekt – moodustati RVTest nimeline aktsiaselts, mis osutab saabuvate rongide komertstötlemisteenuseid ning teostab kaubavagunite tehnilist ülevaastust ja jooksvat remonti. Seega on eraoperaator esmakordselt lubatud teenindama ja remontima teekonnal olevaid kaubavaguneid.

2012 aastal laiendas ettevõtte veelgi tema poolt osutatavate teenuste skaalat, käivitades tsistern-vagunite pesemisjaama, mis valmistab tsistern-vaguneid ette heledate naftasaaduste vedamiseks.

2013 aastal on alustatud veduridepoo laiendamise töid ja on projekteerimisel uus veduridepoo. Uue depoo ekspluatatsiooni võtmine võimaldab laiendada remondiliikede teostamist ning tänu sellele viia operaatori arengu uuele tasemele.

AS E.R.S.

Reg.kood 106 767 15

Pirita tee 102,
12011 Tallinn,
Estonia

Tel +372 715 2601
Fax +372 715 2620

Jaak Saarnit on Riigi Kinnisvara
juhatuse esimees

JAAK SAARNIIT:

kui tuleme toime erakordsega, saame hakkama ka igapäevaste ülesannetega

RKAS on viimastel aastatel märkimisväärselt kasvanud. Kui 2011. aastal oli meie kinnisvaraportfellis ligi pool tuhat hoonet, siis nüüd juba enam kui tuhat. Aastal 2010 oli ettevõtte hallata umbes pool miljonit ruutmeetrit pinda, tänaseks aga ligi miljon. Samuti on meil olnud väga palju suuri projekte: Koidula raudteepiirijaam, CO2 projekt ja „Koolid korda“, samuti tugisüsteemide ja hangete keskkonna loomine ettevõttes sees. Iga projekt on meile näidanud, mida parandada tuleks. Tehtud otsused on omavahel loogilises seoses – kui töömaht suureneb, peab inimesi mobiliseerima ning uusi süsteeme looma, et oleksime veelgi efektiivsemad.

Kahtlemata on nii kiire kasv paras proovikivi. Olen viimase kahe aasta jooksul kollektiivis tunnetanud, et kui inimesed väga suurte projektide puhul toimetulekus kahtlevad, peab keskendumisele väga selgele eesmärgile ning inimesi mobiliseerima: „Me saame sellega hakkama!“

Hoonete energiatõhusaks muutmise projektist CO2, mis hõlmas kokku 500 avaliku kasutusega hoonet või hoonekompleksi, ei jäänud kõrvale ükski RKASi töötaja, olgu siis projekti raames või tugiteenuste näol. Lisaks „Koolid korda“, kuhu tuli ootamatult juurde ka riigigümnaasiumide osa. Nüüdseks on esimesed hooned Viljandis, Nõos, Jõgeval ja Haapsalus üle antud. Peale selle kerkis vahepeal esile veel üks terav ülesanne – Eesti Rahva Muuseumi uus peahoone. RKASi asi on siin tervikpilt koos hoida ja muuseumihoone kokkulepitud ajaks valmis ehitada.

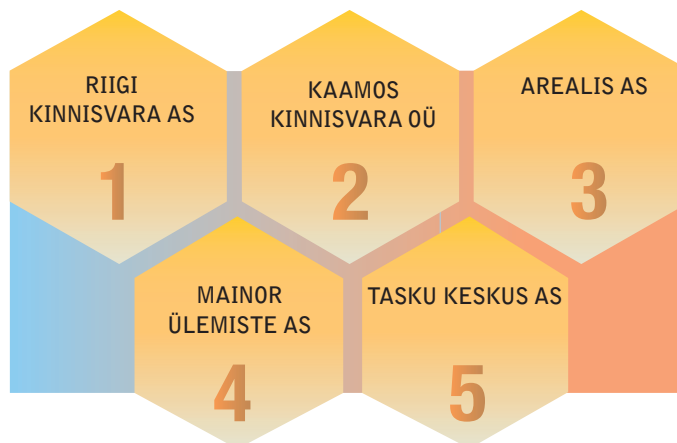
Pliiatsi ja arvuti kõrval on me peamine tööriist riigihange. Viimase kahe aasta jooksul oleme läbi viinud üle 2000 riigi-

hanke, mida on rohkem kui eelmise 10 aasta jooksul kokku! Siit jõuangi järgmise olulise otsuseni – kuna hangetel olid lühikesed tähtajad ja neid oli palju, siis pidime ettevõtet sisemiselt korrastama, et sellise mahuga hakkama saada. Selleks tuli asjaajamine kõigi partneritega muuta maksimaalselt elektrooniliseks: töötati välja elektrooniline aktisüsteem, elektrooniline hangete keskkond jne.

RKASi ootab aga juba uus suurprojekt – nelja ministeeriumi ühishoone. *

* *Esialgse plaani järgi kolivad uude hoonesse rahandus-, majandus- ja kommunikatsiooni-, sotsiaal- ning siseministeerium.*

KONKURENTSIVÕIMELISIMATE ÄRITEENINDUS- JA KINNISVARAETEVÕTETE ESIVIISIK 2013

RKAS

Riigi Kinnisvara AS (RKAS) on ettevõtte, mis loodi riigi kinnisvara senisest efektiivsemaks haldamiseks ja arendamiseks 2001. aastal, aktsiakapital oli 166,7 miljonit eurot. RKASi aktsiad kuuluvad 100% Eesti vabariigile ja neid valitseb rahandusministeerium.

RKASil on seitsmeliikmeline nõukogu, kuhu kuuluvad Arto Aas, Aare Järvan, Kalev Kukk, Tarmo Porgand, Jüri Eerik, Arnout D. Lugtmeijer ja Taavi Madiberk. Ettevõttes töötab 168 põhikohaga töötajat, RKASile kuuluv kinnisvara paikneb kõikjal üle Eesti.

RKASi gruppi kuulub kaks tütar- ettevõtet: OÜ Hooldus Pluss arendab edasi kinnisvara korrashoiu tagamise teenust tehnohoolduse, heakorra ja väikesemahuliste ehitusremontitööde vallas; Erika Neli AS (likvideerimisel) tegeleb aga kinnisvara väljaüri- misega.

RKAS TULEMUSED 2012

Müügitulu (tuh €)	81 660
Müügitulu muutus	219,4 %
Puhaskasum (tuh €)	8 813
Puhaskasumi muutus	130,7 %
Omakapitali tootlikkus	5,3%
Tootlikkus 1 töötaja kohta (tuh €)	355
Koht 2013 suurettevõtete tabelis	13

ÄRITEENINDUS- JA KINNISVARAETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUU	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	RIIGI KINNISVARA AS*	81 660	1	219,4	1	8 813	1	130,7	8	5,3	30	2 062	8	355	3	16 155	1	100,0%
2	KAAMOS KINNISVARA OÜ*	7 174	8	161,7	3	4 240	2	73,4	26	13,6	24	2 218	5	312	5	4 507	4	66,4%
3	AREALIS AS*	9 401	6	110,1	21	1 317	11	67,2	29	3,0	37	3 282	2	723	1	3 817	6	64,4%
4	MAINOR ÜLEMISTE AS	2 183	16	140,6	7	2 463	6	45,0	35	3,9	36	2 048	9	312	6	3 485	7	59,3%
5	TASKU KESKUS AS	4 060	15	111,9	19	432	14	280,3	1	10,5	26	1 380	25	508	2	99	14	59,2%
6	RONDAM GRUPP AS*	28 721	2	99,7	32	3 884	3	120,6	9	22,7	18	1 628	20	190	9	5 269	3	58,0%
7	RAIDLA LEJINS & NORCOUS ADVOKAADIBÜROO OÜ	5 352	10	113,6	18	2 402	7	134,3	7	91,0	3	3 396	1	131	10	107	12	54,0%
8	TECHNOPOLIS ÜLEMISTE AS	4 857	12	103,2	28	2 315	8	54,1	32	7,8	29	1 514	22	231	8	6 927	2	53,6%
9	RIIGIRESSURSSIDE KESKUS OÜ*	4 069	14	115,5	16	2 038	9	104,5	13	5,0	31	822	32	291	7	503	10	51,3%
10	ESMA VARA AS	677	22	105,3	24	265	18	97,3	16	4,9	32	629	35	338	4		25	49,9%
11	AE PROJEKTI INSENER OÜ	502	26	176,5	2	165	21	258,6	3	42,2	12	2 087	6	84	17		29	45,1%
12	ADVOKAADIBÜROO SORAINEN AS	5 345	11	92,2	35	1 044	12	79,5	23	75,1	5	3 106	3	91	15	96	15	45,0%
13	HARJU KEK AS*	11 458	4	103,9	26	3 278	4	93,7	19	7,9	28	1 203	27	101	14	2 963	8	43,4%
14	ADVOKAADIBÜROO GLIMSTEDT OÜ	1 194	17	115,9	15	198	19	96,9	17	99,7	1	2 908	4	66	19	24	21	43,0%
15	MAINOR AS*	12 819	3	111,4	20	2 576	5	75,5	24	4,4	35	1 414	24	58	22	4 293	5	41,8%
16	PROFEXPO OÜ	231	30	114,6	17	43	27	118,5	10	75,8	4	1 136	28	115	11		26	39,7%
17	META ADVISORY GROUP OÜ*	438	27	123,9	9	72	24	73,1	27	63,3	7	2 066	7	88	16		28	39,2%
18	TALENTOR ESTONIA / IN RE OÜ	218	31	158,6	4	21	30	161,4	5	58,1	8	1 897	12	44	24		31	38,9%
19	KPMG BALTICS OÜ*	8 798	7	102,3	29	290	17	100,0	15	54,6	9	1 790	16	41	26	7	23	37,3%
20	TARMEKO KV OÜ*	10 824	5	123,1	11	1 647	10	109,1	12	14,4	23	962	29	55	23	956	9	36,8%
21	MEGARAM OÜ	202	32	121,7	13	1	35	246,6	4	19,7	20	1 674	19	40	27		33	36,1%
22	L.L CORRECTOR OÜ	106	35	142,3	5	33	28	269,1	2	73,2	6	504	36	21	36	30	20	35,9%
23	HANSAB AS	5 773	9	87,5	36	168	20	51,1	33	9,5	27	1 906	11	103	13	43	19	35,7%
24	GRANT THORNTON RIMESS OÜ*	4 301	13	106,2	23	377	15	81,0	22	50,5	10	1 826	14	37	30	137	11	35,5%
25	GEOMARK AS	505	25	117,1	14	48	26	95,7	18	91,4	2	1 429	23	34	31	14	22	35,3%
26	RÖDL & PARTNER OÜ	572	23	122,8	12	49	25	116,1	11	40,5	13	1 764	17	32	33	79	16	34,1%
27	AIDE AS	1 002	21	125,6	8	376	16	147,7	6	13,3	25	856	31	72	18	66	17	34,0%
28	SUPERSERVICE OÜ	415	28	104,6	25	15	32	72,5	28	31,7	17	904	30	104	12		27	34,0%
29	MAQS LAW FIRM ADVOKAADIBÜROO OÜ	1 140	18	92,6	34	117	23	65,8	31	33,5	14	1 819	15	63	20		30	33,5%
30	FLORA AS	530	24	141,7	6	637	13	100,0	14	33,2	15	1 273	26	28	34	51	18	33,2%
31	3K&T RAAMATUPIDAMINE OÜ	154	34	99,6	33	21	31	74,8	25	43,3	11	1 833	13	38	29		35	32,4%
32	RELDOR AS	1 075	20	99,9	31	142	22	66,3	30	4,6	34	1 761	18	63	21	100	13	32,1%
33	BDO EESTI AS*	1 105	19	109,0	22	26	29	28,2	36	15,0	22	2 043	10	38	28		34	31,1%
34	EESTI KOOLITUS- JA KONVERENTSIKESKUS OÜ	264	29	100,9	30	15	33	47,4	34	32,0	16	1 608	21	44	25		32	30,9%
35	FINANCE MANAGEMENT OÜ	166	33	80,2	37	7	34	90,4	20	18,8	21	677	34	33	32		36	26,6%
36	BALTIC IT SOLUTIONS OÜ	106	36	123,8	10	1	36	24,9	37	4,8	33	793	33	26	35	1	24	26,0%
37	GENATEJA OÜ	35	37	103,5	27	1	37	88,2	21	20,6	19	444	37	12	37		37	25,4%

www.konkurents.ee

Tunneta vabadust!

Ava **Admiral.Pro** kauplemiskonto ja saa osa võimalusterohkest Forex'i maailmast!

- Suur valik kauplemisinstrumente
- Parimad ostu- ja müügi hinnad maailma mõjukamatelt pankadelt
- Koolitused ja tasuta seminarid

www.admiralmarkets.ee

Tegemist on finantsteenuse reklaamiga. Enne teenuse kasutamist palume tutvuda teenuse tingimustega Admiral Markets'i kodulehel ning vajadusel konsulteerida asjatundjaga. Kauplemine valuutakursside ja CFD-dega on spekulatiivse iseloomuga ning sellega võib kaasneda kaotuse risk. Selline kauplemine ei sobi igaühele ning enne teenuse kasutamist palume teadvustada endale kauplemisega seonduvaid riske.

Anne Samlik on Estraveli
tegevdirektor

estrav

ANNE SAMLIK:

sõna kiirus on tänaseks saanud hoopis uue tähenduse

Estravel tähistab tänavu 25. edukat tegutsemisaastat. Eesti turismiturg on selle aja jooksul nii tõuse kui langusi näinud ja tehnoloogia areng on andnud turismiäri uue näo. Turismiteenuste müük ei tunne enam riigipiire – sisuliselt konkureerime me kogu maailmaga. Mitmed õiged ja õigel ajal tehtud otsused lubavad Estravelil muutunud maailmas edukalt tegutseda ja kasvada.

2012 oli Estraveli jaoks edukas aasta. Meie müügi käive kasvas üle 15%, jõudes 57,8 miljoni euroni, ja kasum ulatus enam kui 991 000 euroni. Suutsime kindlustada oma turupositsiooni Eestis ja kogu Baltikumis. Eestis oleme tänasuurima turuosaga reisibüroo, mille müügi maht on samas suurusjärgus kui kuue konkurendi mahud kokku.

Muutuv maailm kannustab meid erilise hoolega panustama kolme valdkonda: hea klienditeenindus, eeskujulikud tehnoloogilised lahendused ja ettevõtte üldine usaldusväarsus.

Klienditeeninduse taseme tõstmise on Estravel tegelikult panustanud tegevuse algusest saati, kuid ka siin on asjad oluliselt muutunud. Me peame olema oma kliendile kättesaadavad 24/7 ja kõikjal.

Kui 10 aastat tagasi oli Estravelis sisetiste reeglitega paika pandud, et iga e-kiri peab saama vastuse hiljemalt 12 tunni jooksul (mis oli tollal igati eesrindlik), siis praegune hea teenindus eeldab jooksvat kohalolu sotsiaalmeedias. Sõna kiirus on saanud uue tähenduse: Facebookis või Twitteris soovivad kliendid pidevat suhtlemist ja tunde vastuseta seisev sissekanne enam hea teeninduse alla ei kvalifitseeru.

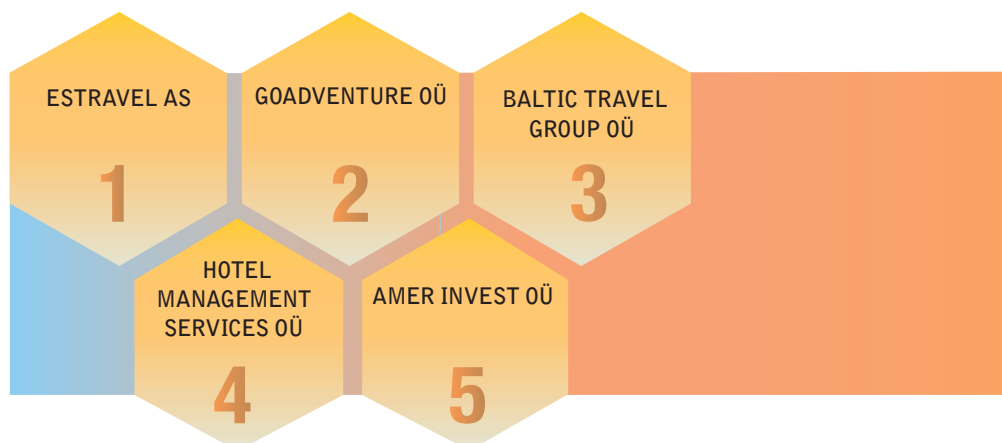
Samuti näeme peale kasvamas põlv-

konda, kes eelistab vahetu suhtlemise asemel asjad korda ajada arvuti tagant lahkumata ning telefonitoru tõstmata. Samal ajal ei saa aga unustada ka traditsioonilist suhtlemist eelistavaid kliente.

Klientide rahulolu on meie jaoks olulisim indikaator. Viime igapäevaselt läbi kliendirahulolu uuringut ja möödame kliendisoovituseindeksit ehk NPSi, mille keskmine skoor oli Estravelis eelmisel aastal 71.

Viimaste aastate rahutud ajad Eesti ja kogu maailma majanduses on loonud ka olukorra, kus klientide valikuid mõjutab olulisel määral ka ettevõtte usaldusväarsus. Kliente, kes on valmis usaldama oma raha tundmatu taustaga ettevõtjate kätte, leidub järjest vähem. Estraveli jaoks on maine ja usaldusväarsus prioriteetne valdkond, millesse oleme süsteemselt ka panustanud.

KONKURENTSIVÕIMELISIMATE TURISMITEEVÕTETE ESIVIISIK 2013

ESTRAVEL

Nii müügi mahult kui ka töötajate arvult Baltimaade suurim reisibüroo Estravel American Express asutati 1988. aastal. Estravel kuulub Finnairi kontserni Soome suurima reisibüroo SMT kaudu ning ühtlasi American Express frantsiisiketti. Lisaks peakontorile ja mitmele kontorile Tallinnas on Estravelil esindused Tartus, Pärnus, Kuressaares, Haapsalus, Rakveres ja Jõhvis.

60% ettevõtte käibest moodustavad lennupiletid, 14% pakettreisid, 13% hotellid ja 5–6% laevapiletid. Estravel müüb aastas umbes 100 000 lennupiletit, 80% Tallinnast algavatele Euroopa-sisestele lendudele. Populaarsemad sihtkohad on Helsingi ja Stockholm. Üle 60% Estraveli klientidest on ärikliendid.

Estravel on aastaid kuulunud Eesti töötaja- ja peresõbralike ettevõtete paremiku ajalehe Äripäev ning aja-kirja Pere & Kodu konkursi tulemusel.

ESTRAVEL TULEMUSED 2012

Müügitulu (tuh €)	57 834
Müügitulu muutus	115,3%
Puhaskasum (tuh €)	991
Puhaskasumi muutus	166,8%
Omakapitali tootlikkus	48,9%
Tootlikkus 1 töötaja kohta (tuh €)	357
Koht 2013 suurettevõtete tabelis	40

TURISMIETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjookulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUU	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	ESTRAVEL AS*	57 834	1	115,3	5	991	1	166,8	3	48,9	2	1 888	1	357	2	34	4	100,0%
2	GOADVENTURE OÜ*	15 534	2	119,7	3	231	3	161,4	4	48,5	3	1 438	2	501	1	30	5	87,8%
3	BALTIC TRAVEL GROUP OÜ	2 683	3	128,6	1	129	4	167,9	2	100,4	1	1 395	3	206	3	6	9	74,8%
4	HOTEL MANAGEMENT SERVICES OÜ	1 455	5	105,8	6	45	6	100,0	6	42,2	4	1 093	4	81	5	21	8	50,5%
5	AMER INVEST OÜ*	1 015	6	101,2	7	247	2	294,7	1	6,8	8	990	5	33	9	76	2	49,3%
6	ATLANT VII OÜ	1 630	4	126,4	2	80	5	100,0	5	17,3	5	584	9	35	8	103	1	42,9%
7	ESTAIR OÜ	148	10	115,8	4	10	8	100,0	7	9,1	7	987	6	37	7	25	7	42,8%
8	VIKING FORELL OÜ	354	8	91,3	8	43	7	60,2	8	15,2	6	352	10	59	6	30	6	39,8%
9	DEMJANOV AS	976	7	89,0	9					-20,5	9	834	8	26	10	56	3	33,2%
10	ESTONIAN NATURE TOURS (KUMARI REISID OÜ)	191	9	86,1	10					-263,2	10	952	7	96	4		10	19,5%

www.konkurents.ee

director Psühholoogia **INSENEERIA**
Siin

Koos on moodsam

AJAKIRJADE TELLIMISPAKETID ETTEVÕTTEILE

Rohkem on soodsam!

Tellides korraga 2 erinevat ajakirja on **soodustus kogusumma pealt 10%**.
Tellides korraga kõiki kolme ajakirja on **soodustus kogusumma pealt 15%**.
Iga lisanduv eksemplar odavam!

WWW.DIRECTOR.EE/TELLIMINE

21. SAJANDI ORJANDUS
Tüütute tööde tegemiseks
ekspluateeritakse roboteid
LK 10

RELV KOLESTEROOI VASTU
Leiburis valmib tervislik
Kaerasüda 2,5 tunniga
LK 26

ANDROID JUH
Nutitefon on
automaatikas P
LK 34

Psühholoogia

Tööl uimane? Tervista
AJAKIRJAD

director

TOOTMISE JA TEHNIKA AJAKIRI

Kire ja pühendumisega.
20 aastat.
Tänaseks 7 riigis.

- Silmapaistvad esinejad • Laitmatu teenindus • Kaasaegsed mängud • Glamuur
- Parim meeskond • Põnevad kohtumised • Tuhanded naeratused
- Las Vegas siin ja praegu • Meelelahutus • Online casino
- Spordibaarid • Spordipanused • Alati avatud

Totally Gaming
Awards 2013

Best Land-based Casino Operator of the Year

www.olympic-casino.com

Siret Liivamägi on Orlen Eesti juhatuse esimees

SIRET LIIVAMÄGI:

edu tagab kvaliteetne toodang, stabiilne tarne ning pikaajaline ja tihe koostöö suurklientidega

Orlen Eesti on Kesk-Euroopa suurima naftarafineerimiskontserni tütarettevõtte, kõige laiema turuosaga kütuse importija ja hulgemüüja Eestis.

Meil on kvaliteetne toodang, stabiilne tarne ja me oleme vastutustundlik ja eetiline ettevõtte. Eestis tegutsetud kümne aastaga on Orlenil tekkinud usaldusväärne ja professionaalne imago. Meil on pikaajaline ja tihe koostöö suurklientidega, peamiselt Eesti suurte kütuse jaemüügi- ja hulgemüügi ettevõtetega.

Meie klientide seas on valdav osa Eesti kütuse jaemüügi ettevõtetest, sealhulgas Statoil, Olerex, Lukoil jt. Ka kogu kütus, millega Tallinna lennujaamas lennukeid tangitakse, pärineb meie ettevõttest – ca 50 000 tonni aastas. Peale diisli, bensiini ja lennukikütuse tarnime siinsetele teedehitajatele ka bituumenit.

Orlen Eesti juhtimine põhineb kolmel vaalal. Esiteks jälgin koostööpartnerite ja klientide puhul põhimõtet, et mõlemal osapoolel peavad olema suunurgad ülespoole. Teiseks, ettevõtte toimib siis, kui meeskond on dünaamiline, kompetentne, usaldusväärne ja õigete väärtushinnangutega. Koostöös peab tekkima sünergia. Kolmandaks, aga mitte vähem tähtsamaks on see, et ma tahan võimatut ning seeläbi saavutan maksimumi, mõtlen positiivselt ja suurelt ning välistan letargia.

Käibe kasv 2012. aastal oli võrrelduna 2011. aasta netokäibega 15%. Saavutatud turuosa ja müügi maht tonnides oli stabiilne. Käibekasv tuli eelkõige naftatoodete börsihindade ning samuti tooteportfelli proportsioonide muutmisest.

2014. aastale läheme vastu hea vormi ja vettpidavate plaanidega. Eesmärgiks on turuosa hoidmine, plaanime olla efektiivsemad ka kaupade tarne vallas.

Loomulikult jätkame pikaajalise strateegia elluviimist, olles turul aktiivsed, hoides kliente ning tehes oma tööd tulemuslikult. Hoiaime silma peal Venemaa kütuseturu võimalikul avanemisel Eesti suunal, sest see võib meie turuolukorda oluliselt muuta. Mis puudutab Orleni tanklaketi rajamist Eestisse, siis võin öelda, et kui mõni meie jaoks atraktiivne tanklakett läheb Eestis müüki, oleme läbirääkimisteks avatud.

Ühtlasi vajab Eesti kütuseturg endiselt korrastamist ja anomaaliade likvideerimist, et kõik maksud saaksid kütuseturul makstud. Eesti Õliühingu liikmena soovime selles töös olla aktiivne osapool.

KONKURENTSIVÕIMELISIMATE HULGIKAUBANDUS-ETTEVÕTETE ESIVIISIK 2013

ORLEN EESTI

Orlen on üks Kesk-Euroopa suuremaid kütusefirmasid, millele pandi alus juba poolteist sajandit tagasi. Eestis on ettevõtte tegutsenud kümme aastat, tegeledes peaaugikult kütuse hulgemüügi, kuid alates 2010. aastast lõpust hakkas Orlen teenindama ka erakliente, pakkudes neile kodukütteks kvaliteetset kütteõli. Orleni kütuse muudab eriliseks asjaolu, et see pärineb otse tootjalt. Puuduvad vahendajad ja etapid, kus oleks võimalik kütuse kvaliteeti muuta või selle hinda üles kruvida. Kõik on aus, puhas ja korralik. Eesti kütuseturg varustab ettevõtte Orlen Lietuva (endise nimega AB Mažeikių Nafta) toodanguga. Orleni toodangu kvaliteeti kinnitavad ka soovitusel sellistelt juhtivatelt autotootjatelt nagu Mercedes-Benz, Volkswagen, Volvo, BMW jt ning tööstusseadmete tootjatelt nagu Flender, Denison, Siemens.

ORLEN EESTI TULEMUSED 2012

Müügitulu (tuh €)	535 330
Müügitulu muutus	115,4%
Puhaskasum (tuh €)	2113
Puhaskasumi muutus	91,9%
Omakapitali tootlikkus	72,6%
Tootlikkus 1 töötaja kohta (tuh €)	59 481
Koht 2013 suurettevõtete tabelis	15

HULGIKAUBANDUSETTEVÖTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	ORLEN EESTI OÜ	535 330	1	115,4	30	2 113	3	91,9	39	72,6	4	4 255	3	59 481	1	14	33	100,0%
2	BALTIC AGRO AS	147 956	2	124,3	18	3 486	2	101,2	33	17,0	30	3 177	6	3 020	6	893	1	87,0%
3	WIRTTGEN EESTI OÜ	4 752	21	307,2	2	365	18	1 286,8	2	35,3	13	3 299	4	594	15	117	12	85,6%
4	ESPAS GROUP OÜ	8 182	14	666,8	1	854	8	367,5	5	129,0	1	1 734	27	8 182	3		44	83,7%
5	SANDMANI GRUPI AS	68 785	4	115,7	29	3 757	1	139,6	23	25,8	17	2 256	17	930	10	221	6	76,3%
6	KIA AUTO AS	28 698	7	159,9	5	2 023	4	154,1	20	57,0	7	2 669	11	3 587	5	27	27	73,9%
7	KOMINOX OÜ	8 116	15	155,1	6	394	17	172,5	16	74,1	3	3 008	8	1 353	8		45	71,3%
8	METAL EXPRESS OÜ*	7 237	16	123,9	20	476	16	100,5	34	50,1	11	4 448	2	905	11	21	30	71,2%
9	ESVIKA ELEKTER AS	22 575	8	120,3	25	793	10	269,9	9	13,8	36	2 644	12	410	22	101	14	70,4%
10	MARK OIL OÜ	117 824	3	130,9	14	248	22	38,9	52	4,7	51	1 744	26	9 063	2	11	34	70,1%
11	NORPE EESTI OÜ*	2 605	36	118,9	26	82	38	122,4	30	17,3	29	4 708	1	1 302	9		46	68,9%
12	ADDINOL LUBE OIL OÜ	15 147	12	115,0	31	797	9	140,3	22	15,1	34	3 014	7	459	20	143	10	66,9%
13	FLINT KAUBANDUS OÜ	3 624	27	144,5	8	583	13	369,9	4	20,5	25	1 298	37	329	27		48	65,4%
14	VAGA TEHNIKA EESTI OÜ	3 363	29	52,4	59	228	24	273,5	8	14,1	35	2 921	9	480	17	9	35	64,2%
15	KULBERT AS	6 373	18	166,5	4	158	29	160,6	19	10,8	41	1 450	34	398	23	71	18	62,2%
16	SKS VÕRU OÜ	3 184	31	112,7	33	86	36	139,1	25	21,7	22	2 254	18	354	24	4	38	61,6%
17	TRIGENDI OÜ*	19 881	9	124,0	19	97	32	169,9	17	55,7	9	552	57	6 627	4	44	20	61,5%
18	ISIS MEDICAL OÜ*	3 130	32	122,0	23	85	37	290,4	6	20,8	24	2 370	13	285	28	31	26	61,4%
19	EXCELLENT GRUPP AS	2 303	38	131,1	13	553	15	135,3	27	18,8	27	1 782	23	768	12	3	40	61,4%
20	MOREK IT OÜ	3 813	25	123,1	21	262	21	86,5	42	36,6	12	1 830	22	424	21	384	3	61,0%
21	OPTIKA & DIAGNOSTIKA OÜ	3 017	33	151,8	7	171	28	106,5	31	34,5	14	1 346	36	503	16	70	19	60,7%
22	NORES PLASTIC OÜ	6 036	19	103,3	43	71	39	33,6	54	10,8	42	2 917	10	671	14	40	24	60,2%
23	SYSTEMAIR AS	3 553	28	130,6	15	205	26	169,4	18	11,6	40	3 218	5	273	29		49	60,1%
24	BALTIC PULP AND PAPER OÜ	16 573	10	81,1	56	1 592	6	92,1	38	10,5	43	1 568	29	2 762	7	117	11	59,9%
25	SFINKS KN OÜ*	2 184	41	178,3	3	347	20	825,0	3	27,5	16	469	58	218	34	22	29	59,1%
26	FEB AS	30 778	6	117,0	28	1 355	7	181,2	14	9,9	45	1 776	24	228	33	86	17	57,7%
27	VARMAPARTNER OÜ	1 402	46	143,3	11	37	44	37,6	53	18,8	28	1 452	33	467	19	146	9	57,5%
28	MASS AS*	2 687	35	130,4	16	353	19	101,8	32	12,8	37	1 264	38	336	26	87	16	57,1%
29	OST STEEL AS	3 340	30	101,2	47	202	27	46,0	50	22,0	21	1 470	31	477	18		47	56,2%
30	IDA HULGILAADA OÜ*	262	57	143,9	9	29	46	199,3	12	66,6	5	950	48	262	31		50	56,0%
31	FINEST METALLID OÜ	4 429	22	132,5	12	24	49	17,9	55	6,4	47	1 009	45	341	25	863	2	54,5%
32	HENKEL BALTI OÜ	15 865	11	103,5	41	2 022	5	139,4	24	11,7	39	2 312	14	189	39	165	8	53,9%
33	INTERPAP AS	4 092	23	75,0	57	14	52	11,0	56	0,8	54	968	47	682	13	3	41	50,9%
34	SEMETRON AS*	7 154	17	112,5	34	568	14	177,3	15	24,5	19	1 850	21	193	37	181	7	50,8%
35	VIVAREC AS	2 553	37	128,9	17	224	25	185,3	13	24,5	20	1 770	25	196	36	7	37	50,4%
36	TRIDENS AS*	35 701	5	111,5	35	786	11	129,6	28	21,2	23	1 467	32	151	45	109	13	50,0%
37	ARHDISAIN OÜ*	2 044	42	108,7	37	3	56	85,0	44	1,0	53	1 233	40	256	32		51	47,7%
38	LORE EESTI OÜ	785	49	98,0	49	63	42	55,5	49	16,7	31	1 108	43	262	30	92	15	47,5%
39	FREESPORT TRADING OÜ	479	53	143,4	10	91	34	223,0	10	59,1	6	652	53	160	42		54	47,1%
40	PINTAVÄRI EESTI OÜ	1 139	47	100,6	48	63	40	77,9	45	9,6	46	2 000	19	190	38	3	39	45,0%
41	FINROPORT PLUS OÜ	460	54	93,6	52	34	45	17 510,3	1	16,0	32	808	50	92	55		56	44,7%
42	VIPEX AS	5 112	20	103,5	42	234	23	91,8	40	5,2	49	1 096	44	204	35	40	23	44,3%
43	MERCANTILE GROUP AS	10 782	13	103,1	45	596	12	86,8	41	10,2	44	1 683	28	152	43	235	4	44,2%
44	ROVICO BÜROO OÜ	374	55	123,0	22	57	43	216,5	11	25,4	18	1 556	30	125	48	19	32	44,0%
45	HAKLIFT BALTIC OÜ	1 817	44	105,3	39	154	30	85,8	43	15,3	33	2 282	16	151	44	20	31	44,0%
46	PRIME PARTNER AS*	3 722	26	103,2	44	86	35	57,1	48	12,3	38	1 347	35	186	40		52	42,7%
47	ELSOREL OÜ*	1 010	48	89,2	55	63	41	123,1	29	28,1	15	577	56	168	41		53	40,4%
48	BENEFIT AS	2 192	40	94,2	51	4	55	4,1	57	0,4	55	2 312	15	137	46	42	21	39,2%
49	E.W. PROJECT OÜ	310	56	121,8	24	13	53	100,0	36	56,2	8	623	55	103	53		55	38,1%
50	IS ENGINEERING SERVICE OÜ*	763	50	105,6	38	0	57	277,1	7	0,2	56	688	52	85	56		57	37,4%

www.konkurents.ee

HULGIKAUBANDUSETTEVÖTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUUS	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
51	AURE OÜ	623	51	90,8	53	100	31	73,7	46	20,2	26	1 234	39	125	49	24	28	37,3%
52	KENTEK EESTI OÜ*	1 840	43	114,4	32					-8,8	57	1 997	20	115	50	34	25	36,7%
53	AGROVARU AS*	2 285	39	95,1	50	27	47	100,0	35	5,0	50	825	49	109	51	228	5	35,3%
54	KASSETITANKLA OÜ	105	59	104,3	40	15	51	138,8	26	91,1	2	627	54	35	59		59	35,1%
55	INFAST OIL AS*	2 802	34	74,5	58	27	48	41,2	51	1,9	52	1 130	41	104	52	2	42	33,0%
56	AGROVARVE AS	1 446	45	110,6	36	97	33	142,6	21	5,2	48	694	51	52	58	2	43	32,2%
57	SWIPE EESTI OÜ*	129	58	102,8	46	18	50	66,8	47	54,0	10	254		64	57		58	31,4%
58	NURMIKO HULGI OÜ	4 069	24	89,8	54					-9,2	58	980	46	97	54	8	36	31,1%
59	GURMANS EESTI OÜ	537	52	118,0	27	8	54	100,0	37			1 119	42	134	47	40	22	22,0%

www.konkurents.ee

Edu alus on ilus reklaam!

GBF DESIGN on täisteenust pakkuv reklaamibüroo. Meie eeliseks on kiirus, kvaliteet ja suurepärase klienditeenindus. Samuti on meie teenuste hinnad väga paindlikud.

Kliendid, keda oleme rõõmustanud:

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
SA Lõuna-Eesti Turism
SA Tartumaa Turism
Niitvälja Golfikeskus
Oriola
Jetoil AS
Mainegrupp OÜ
Restoran Kaljas
Bastioni Aed
LTH Baas
Bytelife
Lavazza

Veerenni 24, Tallinn

504 7962

info@gbfdesign.ee

www.gbfdesign.ee

Raul Puusepp on Tallinna Kaubamaja
juhatuse esimees

RAUL PUUSEPP:

juhtimist võib võrrelda spordiga – tugev on meeskond, kes tugineb headele üksikmängijatele

Ettevõtte juhtimine on meeskonnamäng ning kõige olulisem on leida õiged, hästi koos töötavad ja motiveeritud inimesed. Nagu spordiski, on siin tugevad just need meeskonnad, kes toetuvad sobivatele ning kõvadele üksikmängijatele. Siis jääb veel püstitada põhjalikult läbimõeldud eesmärgid, luua head töötingimused, motiveerida meeskonda ning üheskoos õige n-ö mänguplaan paika panna. Õige inimene on lojaalne, tark ja sihikindel meeskonnamängija. Sellised meie inimesed suuresti ongi – Tallinna Kaubamaja kontsernis on tugev meeskond. Tänu sellele oleme enam kui pool sajandit edukad olnud.

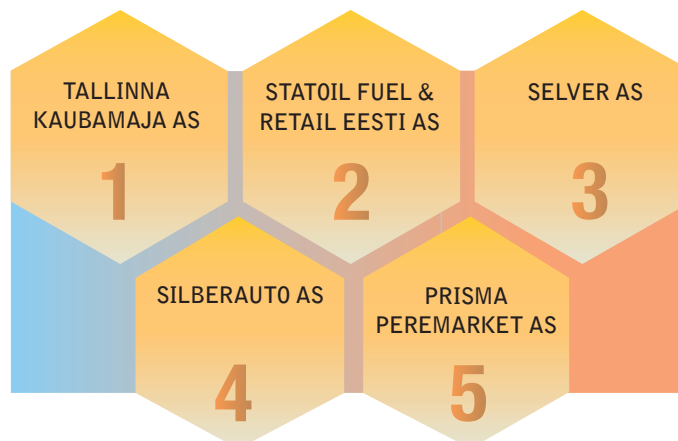
Kõige enam on meid edasi aidanud eelkõige kliendikeskne mõtlemine – püüame alati tegutseda lähtuvalt tema ootustest ja vajadusest. Viimaste aastate kõige olulisemad otsused on seotud arengu ja laienemisega: konkreetsemalt Selveri keti aktiivne laienemine, sisenemine autokaubandusse ning kingaärise, oma turvafirma TopSec Turvateenused käivitamine, I.L.U. keti laiendamine, suuremahulised arendused meie kaubamajades.

Ülitähtis on klientide lojaalsusprogrammi arendamine ning selle laiendamine kõigis meie ettevõtetes. Kogemus kinnitab, et kliendid ootavad nii tähelepanu kui ka otsest võitu, mida tarbimine ühes ettevõtete grupis neile annab. Kaubamaja kontserni puhul on erakordne just see, et me saame mitmete äri-suundade tõttu aktiivsetele klientidele väga mitmekesiseid võimalusi pakkuda. Edu tagab hea teenindus, õige kaup, töö klientidega ning seda toetavad infosüsteemid – ka siin on toimunud suured positiivsed muudatused, mida klient võib-olla otseselt tähele ei panegi.

2014. aastale läheme vastu optimistlike ootustega, kuid suuri positiivseid hüppeid meie hinnangul lähiaastatel siiski ei tule. Kulud kasvavad, konkurents tiheleb ja tavapärane mõõdukas turu kasv ei kindlusta kasumlikkuse säilimist. Seega oleme orienteeritud laienemisele ja sisemise efektiivsuse kasvule. Samuti otsime jätkuvalt võimalusi ning sünergiaid uutes ärisuundades.

Lähiaastate peamine suundumus on kogu majanduses rahulik kasv, mis ei tule küll kiirelt ja kergelt, kuid sammuhaaval siiski. Tähtsad on ühtviisi nii kasumlikkuse parandamine kui ka ettevõtte väärtuse kasv. Mõlemad saavad tulla üksnes klientide lojaalsuse ja rahulolu kaudu – selle poole me püüdleme. Iga päev.

KONKURENTSIVÕIMELISIMATE JAEKAUBANDUSETTEVÕTETE ESIVIISIK 2013

TALLINNA KAUBAMAJA

Tallinna Kaubamaja alustas tegevust 1960. aasta 21. juulil. 1966 avati Tartu Kaubamaja ja 1973 Tallinna Kaubamaja B-korpus. 1994 müüdi Tallinna Kaubamaja enamusaaksiad E-Investeringugrupile. 1995 avati Tallinnas Punasel tänaval esimene Selver. Aasta hiljem noteeriti Tallinna Kaubamaja aktsiad siinsel väärtpapieribörsil. Tallinna Kaubamaja omandas Tartu Kaubamaja.

2004 avati laiendus Viru Keskuses, 2005 uus Tartu Kaubamaja. 2008 osteti Suurtüki Naha- ja Kingaärid ning ABC King, aasta hiljem avati esimene I.L.U. kauplus. 2010 toodi turule kingakaupluste kett Shu. 2007 ostis Tallinna Kaubamaja Kia Auto koos tema tütarettevõtetega, 2012 suvel aga ASI Viking Motors. 2012 sügisel asutati muuhulgas tütarettevõtteid Kulinaaria OÜ ja TopSec Turvateenused OÜ.

TALLINNA KAUBAMAJA TULEMUSED 2012

Müügitulu (tuh €)	467 800
Müügitulu muutus	107,3%
Puhaskasum (tuh €)	20 870
Puhaskasumi muutus	96,9%
Omakapitali tootlikkus	14,6%
Tootlikkus 1 töötaja kohta (tuh €)	140
Koht 2013 suurettevõtete tabelis	3

JAEKAUBANDUSETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUU	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	TALLINNA KAUBAMAJA AS*	467 800	1	107,3	14	20 870	2	96,9	10	14,6	8	909	17	140	12	29 118	1	100,0%
2	STATOIL FUEL & RETAIL EESTIAS	281 810	3	115,2	7	22 077	1	279,0	1	6,7	17	1 375	7	543	1	2 880	4	93,0%
3	SILVER AS	330 549	2	103,7	18	9 080	3	82,9	14	39,1	2	787	21	156	10	4 410	2	68,2%
4	SILBERAUTO AS*	167 262	5	112,6	9	6 662	4	148,9	3	12,8	12	1 755	2	348	3	1 245	8	67,1%
5	PRISMA PEREMARKET AS	177 357	4	120,3	3	2 654	5	100,0	8	13,7	11	951	14	180	6	4 186	3	53,7%
6	ESPAK AS	55 655	8	111,3	11	2 355	6	134,9	6	8,0	15	1 482	4	296	4	1 263	7	47,0%
7	VEHO EESTIAS	35 578	11	107,9	12	139	15	53,4	19	2,1	20	2 277	1	292	5	2 379	5	43,2%
8	IM ARVUTID AS*	33 559	12	115,4	6	53	19	14,2	20	2,4	19	1 740	3	486	2	139	15	42,4%
9	HARJU TARBIJATE ÜHISTU	37 897	9	112,5	10	1 241	8	90,3	11	15,4	5	1 120	11	175	8	589	10	35,7%
10	BALTIKA AS*	56 332	7	105,5	17	805	10	100,0	9	8,1	14	917	15	44	20	1 441	6	33,0%
11	RAUTAKESKO AS*	63 542	6	107,0	15					-58,2	23	1 298	8	175	7	99	16	31,7%
12	SAAREMAA TARBIJATE ÜHISTU TUÜ	35 864	10	106,0	16	995	9	119,6	7	15,1	7	820	20	97	15	1 113	9	31,1%
13	LPP RETAIL ESTONIA OÜ	13 475	15	137,5	1	1 490	7	145,8	4	49,8	1	845	19	82	17	305	12	31,1%
14	INFOTARK AS	14 475	14	101,7	21	473	12	55,6	18	5,2	18	1 434	6	132	13	390	11	29,3%
15	Ü&A AS	1 311	20	99,2	22	84	17	82,5	15	15,4	6	1 124	10	164	9		22	28,8%
16	SIGARI MAJA OÜ	2 868	17	107,5	13	219	14	84,1	13	14,6	9	1 144	9	143	11	8	18	28,4%
17	HAAPSALE TARBIJATE ÜHISTU	16 236	13	103,4	19	530	11	90,3	12	7,7	16	917	16	117	14	187	14	28,1%
18	MATKASPORT OÜ	2 557	18	114,6	8	76	18	70,8	16	19,0	4	1 441	5	91	16	6	19	26,2%
19	SVS-L AS	1 239	21	117,6	5	340	13	153,5	2	14,1	10	994	13	41	21	203	13	24,1%
20	NORDOPTIKA OÜ	778	22	119,5	4	124	16	139,0	5	11,4	13	846	18	39	22		23	22,9%
21	HUMANA SORTEERIMISKESKUS OÜ	11 350	16	124,0	2					-13,4	22	1 016	12	54	19	27	17	22,1%
22	ESPAK PÄRNU AS	2 139	19	98,1	23					-1,3	21	744	22	82	18	1	21	21,1%
23	MAMETA H OÜ*		23	102,3	20	5	20	64,6	17	19,7	3	602	23	33	23	2	20	20,2%

www.konkurents.ee

Eesti veski aastast 1885

 Tartu Mill

www.tartumill.ee

Võta vabalt!

Meil on IT kontrolli all.

ATEA

Specialists in IT infrastructure

EMC, IBM, HP, Cisco, Dell, Microsoft, VMware, Citrix, Lenovo, innovaphone, Exagrid, Veeam, Robotix

www.atea.ee

Ain Kaljurand on Tallinna Sadama
juhatuse esimees

AIN KALJURAND:

meie siht on kindlustada oma tulevikku ka kriisiaastatel

Et säilitada ja parandada meie positsiooni Läänemere piirkonna tihedas konkurentsisis, võttis Tallinna Sadam viie aasta eest vastu uue tegevusstrateegia, milles seadsime endale kolm põhi-eesmärki. Esiteks konkurents sadama territooriumil tegutsevate operaatorite vahel, teiseks uute kaupade leidmine olemasolevate kõrvale ning kolmandaks kaupadele lisandväärtuse loomine.

Tunnistasime endale, et need eesmärgid on ambitsioonikad ning nõuavad kõrvuti julgete otsustega ka mahukaid investeeringuid. Nüüd saame öelda, et toonased otsused on ennast õigustanud, esimesed viljad on nopitud.

Üheks teetähiseks seatud eesmärkide täitmisel on 2011. aastal maailma ühe suurima logistikatetevõttega Katoen Natie saavutatud kokkulepe rajada Muugale logistikakeskus. Selle esimehe etapp, mis tähistas ühtlasi Muuga Tööstuspargi käivitumist, valmis tänava mais. Täismahus valmib Venemaale ja SRÜ riikidesse suunduvaid kaupu teenindav Katoen Natie 30 miljoni eurone logistikakeskus 2015. aastal.

Nii Eestit kui kogu maailmamajandust räsivad kriisiaastatel otsustasime investeerida, et kindlustada Tallinna Sadama muutumine eelmise kümnendi peamiselt ümmarguse tsisterni ja vedellasti sadamast kandilise konteineri ja laia kaubavalikuga sadamaks.

Kõrvuti sadama enda taristu arendamisega oleme riigile kuuluva ettevõtteks palju panustanud ka kogu Eesti konkurentsivõime arendamisse. Tulenevalt Eesti riigi strateegilisest huvist tagada jäämurdeperioodil ligipääs Soome lahes asuvatele Eesti sadamatele, soe-

tasime 2012. aastal jäämurdja Botnica. Jäävabal ajal on alus omanikutulu teenimiseks välja prahitud.

Tallinna Sadam ei ole pelgalt kaubasadam. Tänavune reisijate arv töötab tulla läbi aegade suurim ning ilmselt ületab see meie sadamate puhul aasta lõpuks üheksa miljoni piiri. Seda on veerandi võrra enam kui viie aasta eest.

Märkimisväärne on olnud kruisiturismi areng – tänava ootame Tallinna juba peaaegu pool miljonit kruisireisijat. Värskeim samm kvaliteetse teenuse pakkumiseks on tuleval kevadel valmiv kümne miljoni eurose maksumusega uus kruisikali Vanasadamas.

Tänavu kevadel kinnitas ettevõtte nõukogu meie strateegia aastani 2020, mis seab eesmärgiks järgmise kaheksa aastaga käibe ja kasumi kahekordistumise. Seeläbi tõuseme suurima omanditulu teenijaks Eesti riigile. Meil on, mille nimel pingutada!

KONKURENTSIVÕIMELISIMATE TRANSPORDI- JA LOGISTIKAETTEVÕTETE ESIVIISIK 2013

TALLINNA SADAM

AS Tallinna Sadam on Eesti suurim kauba- ja reisisadamate kompleks, kuhu kuuluvad Vanasadam, Vanasadama Jahisadam, Muuga sadam, Paldiski lõunasadam, Paljassaare sadam ja Saaremaa sadam. Lisaks kuuluvad ettevõttele ka Muuga ja Paldiski lõunasadama tööstuspargid. 1992. aastal loodud riigiettevõtte Tallinna Sadam muudeti neli aastat hiljem aktsiaseltsiks, mille ainuaktsionäriks on Eesti Vabariik.

AS Tallinna Sadam osaleb koos 22 ettevõtte, ülikooli ja erialaliiduga Eesti logistikaklastri arendamise projektis, mida toetab EAS Euroopa Regionaalarengu Fondist.

TALLINNA SADAM TULEMUSED 2012

Müügitulu (tuh €)	88 578
Müügitulu muutus	99,3%
Puhaskasum (tuh €)	32 819
Puhaskasumi muutus	90,2%
Omakapitali tootlikkus	9,2%
Tootlikkus 1 töötaja kohta (tuh €)	264
Koht 2013 suurettevõtete tabelis	6

TRANSPORDI- JA LOGISTIKAETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUU	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	TALLINNA SADAM AS*	88 578	3	99,3	26	32 819	2	90,2	16	9,2	24	2 271	7	264	10	62 148	1	100,0%
2	TALLINK GRUPP AS*	943 868	1	104,0	22	56 302	1	149,2	6	7,7	28	1 597	19	137	17	9 449	4	95,0%
3	EVRO CARGO AS	92 115	2	101,0	24	5 877	7	38,2	27	13,6	21	1 185	24	94	19	38 811	2	64,3%
4	RUSSIAN ESTONIAN RAIL SERVICES AS	18 940	9	214,4	2	6 011	6	85,7	19	16,2	18	3 811	2	4 735	1		26	59,9%
5	ALEXELA TERMINAL AS	22 225	7	110,4	15	9 472	3	138,9	9	22,8	16	2 018	8	337	8	926	10	58,0%
6	PANAVIATIC AS	13 929	11	133,2	6	324	17	329,7	2	74,2	4	4 208	1	332	9		29	57,7%
7	E.R.S. AS	61 795	4	91,3	30	8 672	4	92,7	15	31,3	12	1 852	12	249	11	3 814	6	57,0%
8	INTOPEX FORWARD OÜ	7 420	15	382,9	1	388	16	192,0	4	75,9	2	1 851	13	824	3	684	12	56,0%
9	ASPERAAMUS OÜ	3 420	21	152,3	3	241	18	1 074,0	1	50,0	6	1 119	27	380	6		28	52,6%
10	TALLINNA LENNUJAAM AS*	29 299	5	112,3	14	3 706	8	88,2	18	7,7	27	1 863	11	54	26	14 673	3	46,8%
11	AEROGISTICA OÜ	604	29	134,6	5	50	27	149,1	7	74,3	3	1 528	20	604	5	7	24	46,8%
12	OSPENTOS INTERNATIONAL OÜ	3 296	23	94,0	29	512	14	83,0	20	37,9	9	2 524	5	366	7	180	17	45,7%
13	VKG TRANSPORT AS*	21 777	8	121,0	11	7 780	5	149,6	5	34,2	11	1 113	28	160	15	1 809	8	45,4%
14	ALMARO TRANS OÜ	3 337	22	101,8	23	89	24	100,6	14	55,2	5	1 629	18	1 669	2		27	44,3%
15	RUU KIVI OÜ	6 292	17	126,6	7	185	21	33,2	28	14,6	20	682	30	786	4	297	14	40,3%
16	ACE LOGISTICS GROUP AS*	18 196	10	114,4	13	1 310	10	125,8	11	42,9	7	1 715	15	177	13	118	19	38,4%
17	DPD EESTI AS	10 928	12	121,7	10	821	12	80,0	21	38,2	8	1 956	9	150	16	945	9	35,8%
18	MILSTRAND AS	7 126	16	97,7	27	1 174	11	63,7	23	20,5	17	1 926	10	193	12	93	21	35,4%
19	EESTI LOOTS AS	9 047	14	95,2	28	1 560	9	67,0	22	12,7	22	2 842	3	75	23	2 408	7	33,8%
20	ASSISTOR AS	4 879	18	123,5	9	466	15	308,1	3	25,3	14	1 336	22	77	22	311	13	32,5%
21	SEATRADER AGENCY OÜ	461	30	100,3	25	204	19	89,8	17	77,2	1	2 511	6	92	20	1	25	32,2%
22	SEBE AS	23 030	6	108,2	18	673	13	56,0	24	15,7	19	1 276	23	40	30	4 084	5	31,5%
23	INTEREXPRESS EESTI OÜ	3 861	20	107,4	20	29	28	14,6	29	7,9	26	1 526	21	176	14	105	20	30,5%
24	NT LOGISTIKA AS	1 442	25	123,8	8	143	22	137,9	10	22,9	15	1 675	16	80	21		30	28,9%
25	NTN EST AS	663	27	106,5	21	141	23	55,3	25	27,6	13	2 641	4	66	25	32	23	28,3%
26	LAJOS AS*	9 701	13	117,8	12	1	30	0,6	30	0,1	30	1 078	29	117	18	857	11	27,0%
27	GRT EESTI OÜ	1 081	26	109,2	16	58	26	112,0	13	8,6	25	1 830	14	72	24	34	22	27,0%
28	RAIN AS	2 741	24	108,5	17	73	25	144,9	8	11,4	23	1 645	17	52	27	194	16	26,7%
29	LOGISTIKA PLUS OÜ	4 755	19	107,9	19	201	20	117,0	12	37,3	10	1 164	26	45	29	127	18	26,2%
30	PRESTO OÜ	624	28	138,8	4	2	29	54,2	26	0,8	29	1 183	25	45	28	275	15	23,5%

www.konkurents.ee

M & A?

M&A võib olla küll keerukas ning ohtuderohke, kuid veelgi enam pakub see võimalusi. MAQS-il on laialdane kogemus nii era- kui avalike ettevõtete esindamisel läbirääkimistel kui ka dokumentide koostamisel, samuti nii ostjate kui müüjate esindamisel kõikides ärivaldkondades. Teie plaanide elluviimiseks on Teie käsutuses meie tööõiguse, finantseerimise, konkurentsioiguse kui ka maksuõiguse spetsialistid. Selliselt tagame Teile Teie vajadustele vastava meeskonna olemasolu igal ajal.

Suurepärane äri algab MAQS-iga.

Tallinn, MAQS Law Firm
Rotermanni 8
10111 Tallinn
Tel: +372 66 76 440
E-post: tallinn@ee.maqs.com

AARHUS
COPENHAGEN
GOTHENBURG
MALMÖE
RIGA
STOCKHOLM
TALLINN
VILNIUS
MAQS.COM

MAQS LAW FIRM

PURUSTAJA

*Shani Aitsen,
10 aastat töökogemust
ekskavaatorijuhina*

Professionaalsus | Usaldusväärsus | Lubadustest ja tähtaegadest kinni pidamine | Tootlikkus | Motiveeritud personal

**Lammutamine on professionaalile
lihtne ning ohutu.**

Purustaja OÜ Löötsa 2b, 11415 Tallinn GSM +372 52 49 078 info@purustaja.ee www.purustaja.ee

Andres Trink on Merko Ehituse
juhatuse esimees

ANDRES TRINK:

lisaks uute äri võimaluste äratundmisele peab juht olema heas mõttes paranoiline

Merko Ehituse puhul on üksikuid suuri otsuseid edu taga raske välja tuua. Õnnestumised selguvad enamasti tagantjärele. Pigem pean oluliseks seda, et Merko ettevõtte on nii headel kui halvadel aegadel hoidnud oma joont, ajanud oma asja, üritamata järgida teisi. Ma usun ka sellesse, et tulemuste taga on eelkõige visioon, pühendumine, inimeste kaasamine ja hulk väikseid igapäevaseid otsuseid.

Pea oluliseks, et meie ettevõtte on suutnud kohaneda muutuva turuolukorraga. Ajalooliselt on Merko edu aluseks olnud kinnisvaraarenduse valdkond, mis aga finantskriisi järel sisuliselt seiskus. Tuli kiiresti ümber orienteeruda riigihangetele, siseneda uutesse tegevusvaldkondadesse välistrasside, elektriehituse, teede ja rajatiste valdkonnas. Tänu turuolukorrast arusaamisele ja kiirele tegutsemisele suutsid Merko ettevõtte ehitusturul juhtiva positsiooni säilitada. Olukord muutub pidevalt ja kiiresti ning taolisteks reageerimisteks ning ümberorienteerumisteks peab valmis olema. Paar aastat tagasi hakkas meil tekkima tunnetus, et korterituru madalseis ei saa pikalt kesta, ning asusime uuesti ette valmistama uute korteriarenduste käivitamist. Selle tulemusena suutsime pakkuda klientidele uusi kortereid nii-pea, kui majanduskeskkond hakkas paranema ning korteriturg aktiivsemaks muutus.

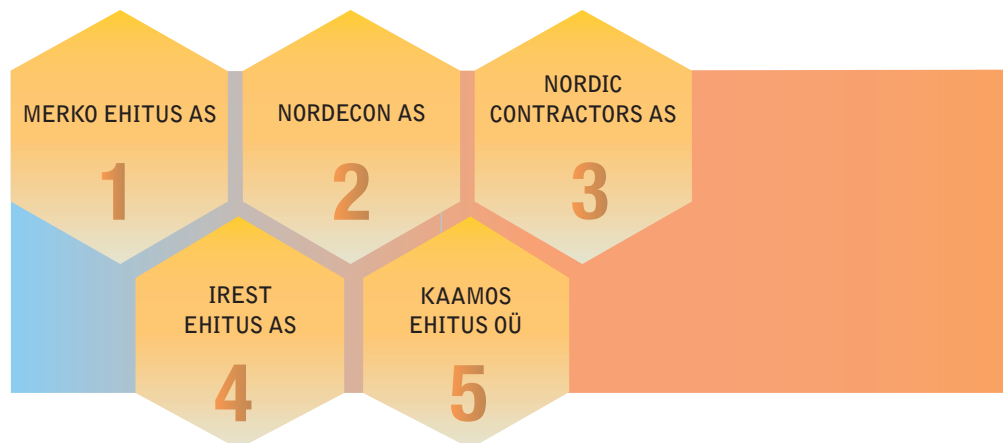
Viimased kolm-neli aastat on olnud teede-ehituses üsna keeruline aeg, mistõttu oleme kaalunud mitmeid arengusuundi, sealhulgas tõstatanud küsimuse teede-ehitusturul jätkamise mõttekusest. Selle raames analüüsisime põhjalikumalt selle ärimudelit ja äri valdkonna jätkusuutlikkust. Õnneks ei teinud me

liiga rutakaid otsuseid, sest viimase pooleteist aasta jooksul on teede-ehitusvaldkonna tulemused paranenud ning toetanud tugevalt meie kontserni äritulemusi. Aga muutusteks peab alati olema valmis.

Poolteist aastat tagasi viisime läbi kontserni juhtimisstruktuuri muudatused, mille käigus lahutasime nii-öelda igapäevase tootmistegevuse ja kontserni ettevõtete strateegilise juhtimise. See struktuurimuudatus võimaldas ellu viia vajalikud muudatused tütarfirmades ja kindlustas meie turupositsiooni. Nüüd võib öelda, et muudatuste ajastus oli õige ja me oleme muuhulgas saavutanud kontsernis parema arusaamise oma finantspositsioonist ning saanud süsteemsemalt tegeleda pikaajaliste eesmärkidega.

Lisaks uute äri võimaluste äratundmisele ja otsuste õigele ajastusele peavad juhid olema heas mõttes paranoilised ja mõtlema pidevalt sellele, kus on ettevõtte nõrgad kohad. See võimaldab õigeaegselt tegutseda ja oma positsioone kaitsta.

KONKURENTSIVÕIMELISIMATE EHISETTEVÕTETE ESIVIISIK 2013

MERKO EHTUS

Merko Ehitus on 1990. aastal alguse saanud ettevõtte, mis tegutseb Eestis, Lätis ja Leedus ning mille aktsiad on noteeritud Tallinna börsil alates 1997. aastast. Möödunud aasta lõpu seisuga andis kontsern tööd enam kui 900le inimesele.

Valdusettevõtte Merko Ehitus hõlmab Eesti juhtivat ehitusettevõtet AS Merko Ehitus Eesti, Läti turule keskendunud SIA Merksi, Leedu turul tegutsevat UAB Merko Statybat ning kontserni kinnisvaraarenduse äriüksust koos kinnisvara omavate äriühingutega. Merko Ehitus on suurima omakapitaliga ehitusturul tegutsev ettevõtte Eestis ning võimeline projekte ise pikaajaliselt finantseerima. Ehitusettevõtetele on omistatud rahvusvahelised kvaliteedi-, keskkonnakaitse- ja tööohutuse sertifikaadid ISO 9001, ISO 14001 ja OHSAS 18001.

MERKO EHTUSE TULEMUSED 2012

Müügitulu (tuh €)	249 131
Müügitulu muutus	113,6%
Puhaskasum (tuh €)	7 627
Puhaskasumi muutus	100,0%
Omakapitali tootlikkus	6,7%
Tootlikkus 1 töötaja kohta (tuh €)	278
Koht 2013 suurettevõtete tabelis	12

EHITUSETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUU	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	MERKO EHITUS AS*	249 131	1	113,6	30	7 627	1	100,0	26	6,7	33	2 597	3	278	11	1 338	5	100,0%
2	NORDECON AS*	159 422	3	107,9	34	1 926	4	100,0	27	6,6	34	1 833	12	209	16	3 500	2	72,4%
3	NORDIC CONTRACTORS AS*	163 941	2	106,1	36					-0,7	42	1 861	10	207	18	7 365	1	70,6%
4	IREST EHITUS AS*	22 866	9	119,3	26	3 081	2	251,7	10	41,2	11	1 291	34	448	5	178	14	64,9%
5	KAAMOS EHITUS OÜ	6 964	18	373,0	1	357	19	170,2	15	8,2	31	1 803	14	410	6	64	26	64,8%
6	LEMMINKÄINEN EESTI AS	80 788	4	145,8	14	1 843	5	119,8	20	14,4	28	1 967	8	252	13	1 812	4	64,7%
7	VIIMSI KEEVITUS AS	19 316	11	187,6	5	2 292	3	143,0	18	27,0	18	1 517	24	460	4	244	11	63,5%
8	EHITUSFIRMA RAND & TUULBERG AS*	60 494	5	145,4	15	1 136	8	118,5	21	6,0	35	2 145	5	294	10	236	12	62,2%
9	ESMAR EHITUS AS*	10 007	13	153,3	11	854	9	759,7	4	22,4	21	1 592	22	222	15	1 882	3	60,0%
10	PEIKKO EESTI OÜ	1 696	36	90,6	44	178	27	103,6	25	47,4	8	3 081	1	848	2		44	58,6%
11	VILLAARE OÜ	1 308	38	325,4	2	337	20	639,2	5	131,2	1	548	44	87	32	25	34	56,5%
12	LINDREM AS	9 845	14	91,8	43	581	13	372,1	6	110,5	3	1 833	11	193	19	29	33	55,8%
13	MARU EHITUS AS*	31 425	7	96,2	42	1 604	6	115,4	22	68,7	5	2 456	4	207	17	69	25	55,4%
14	HARJU EHITUS AS*	7 788	16	78,5	46	833	10	232,8	12	15,2	27	1 301	33	339	7	116	19	55,1%
15	AEK OÜ*	6 593	20	159,1	9	252	24	114,3	23	25,9	19	1 696	18	314	9	38	30	54,8%
16	ALION EST PL OÜ	1 152	39	147,3	13	80	29	1 104,6	2	52,7	7	1 080	41	192	20	5	41	53,8%
17	MERKOTARTU AS*	19 380	10	163,0	7					-7,2	45	1 189	39	1 140	1	55	28	52,2%
18	TALLINNA TEEDE AS*	37 150	6	122,6	24	1 478	7	100,0	28	35,3	14	1 933	9	174	23	470	7	51,4%
19	PP EHITUSJÄRELEVALVE OÜ	1 071	40	202,5	3	283	23	300,0	9	126,4	2	2 079	7	76	34	63	27	50,7%
20	NAPAL AS	5 385	23	111,4	33	77	30	29,3	39	8,4	30	1 431	28	337	8	9	40	50,0%
21	PURUSTAJA OÜ	2 698	32	125,4	21	35	36	44,7	38	20,9	23	2 653	2	245	14	675	6	49,0%
22	MAITIM OÜ*	819	42	142,5	16	61	31	147,8	16	16,2	26	1 019	42	273	12	10	39	48,3%
23	NORDECON BETOON OÜ	27 872	8	103,7	38	727	11	103,9	24	41,9	10	1 826	13	180	22	14	38	47,9%
24	FINNLAMELLI EESTI OÜ*	4 782	27	114,3	28	283	22	178,4	14	47,2	9	1 728	16	184	21	92	22	46,3%
25	E-SERVICE AS	4 855	25	118,4	27	567	14	365,8	7	93,4	4	1 449	27	51	42	167	15	44,4%
26	ELECTRUM AS	2 466	33	114,0	29	285	21	4 122,3	1	37,9	12	1 202	37	63	38	29	32	43,2%
27	ESTON EHITUS AS	13 866	12	122,9	23	555	15	100,0	29			2 103	6	578	3		45	41,4%
28	PLUVO OÜ	5 510	22	180,6	6	370	17	95,7	34	22,1	22	1 456	26	125	24	179	13	41,2%
29	TELCO AS*	919	41	99,8	41	56	32	819,7	3	17,3	25	1 567	23	54	40	23	35	41,1%
30	TÕRVA ELEKTER AS	1 380	37	129,1	20	370	18	362,4	8	31,3	15	560	43	69	35	18	37	38,5%
31	YIT EMICO AS	4 790	26	123,9	22	47	35	132,9	19	30,5	17	1 641	19	96	28	76	24	38,0%
32	PAIDE MEKAS	9 753	15	112,8	31	699	12	97,7	33	19,9	24	1 337	32	94	30	319	9	37,0%
33	ELWO AS	6 098	21	160,8	8	50	33	100,0	31	6,9	32	1 431	29	94	29	85	23	36,9%
34	SEVE EHITUSE AS*	6 956	19	131,7	18	555	16	87,6	35	24,9	20	1 598	21	66	36	55	29	36,0%
35	ÕSEL CONSULTING OÜ	225	45	106,7	35	33	37	249,4	11	35,4	13	1 704	17	45	43	2	43	35,9%
36	KAURITS OÜ	4 003	28	61,7	47	224	25	206,1	13	30,9	16	1 774	15	64	37	463	8	35,7%
37	JÄRVA TEEDE AS	6 969	17	120,6	25	204	26	70,3	37	11,3	29	1 272	36	106	26	309	10	35,5%
38	HIIU TEEDE OÜ	5 323	24	112,4	32	6	40	100,0	32	0,3	41	1 285	35	111	25	35	31	34,8%
39	K.U.MELL AS	1 817	34	132,2	17	48	34	83,6	36	5,3	36	1 490	25	87	31	145	17	34,1%
40	SAVI AS	3 121	30	152,5	12	122	28	100,0	30	2,7	39	1 197	38	54	41	113	20	32,3%
41	KODUINFO OÜ	269	44	158,4	10	11	39	147,0	17	55,0	6	290	46	38	45	18	36	32,1%
42	ILMRE AS	3 505	29	105,7	37					-3,6	44	1 366	31	100	27	131	18	31,0%
43	VÄNDRA TARE AS	3 015	31	129,3	19	27	38	18,4	40	4,2	37	122	47	84	33	107	21	28,0%
44	Q-HAUS BALTIC OÜ	1 779	35	100,5	40					-1,6	43	1 184	40	56	39	165	16	26,9%
45	SAMESTI METALL OÜ	132	47	89,4	45	1	42	6,0	42	2,2	40	1 624	20	44	44	4	42	26,8%
46	ELKON ELEKTER OÜ	202	46	101,9	39	1	41	8,2	41	3,4	38	1 372	30	29	47		47	25,7%
47	TARVAPROJEKT OÜ*	285	43	198,7	4					-51,7	46	508	45	36	46		46	24,7%

www.konkurents.ee

Sein eraldab, uks ühendab

TERASPROFIILUKSED
SILEMETALLUKSED
TULETÕKKEUKSED
KLAASVAHESEINAD
PIIRDED

tammer

T-TAMMER OÜ

eetl LIIGE

Eesti Ehitusmaterjalide
Tootjate Liit

Peterburi tee 47b, 11415 Tallinn
Tel 614 5500 Faks 614 5501
info@tammer.ee
www.tammer.ee

Teet Järvet on Real-E State
juhatuse liige

TEET JÄRVET:

kõige olulisem on ressurside juhtimine

Meie ettevõtte sai alguse 2006. aastal. Pakume klientidele järgmisi teenuseid: omanikujärelevalve teostamine, hange- te läbiviimine, ehitusprojektide juhtimine ja restaureerimistööd. Meie tegevuse põhieesmärkideks on klientide soovide maksimaalne rahuldamine ja kompleksne teenindamine põhimõttel "Teie idee – meie teostus". Meie tugevateks külgedeks on funktsionaalsus, hea hinna ja kvaliteedi suhe ning iga kliendi erinevate soovidega arvestamine ning nende elluviimine.

2012. aastal tunnustas ettevõtet maailma üks juhtivamaid krediidi- ja haldusteenuseid pakkuv ettevõtte Experian rahvusvahelise krediitireitinguga AA "Väga hea".

Meie ettevõttes on viimastel aastatel palju muutunud. Suurematest otsustest tuleb esmalt nimetada põhimõttelist muudatust teenuse osutamisel: kui algusperioodil ehitasime peamiselt oma jõududega, siis nüüd kasutame oma töötajate asemel allhanget.

Saime fikseeritud hindadega lepingu-partnerid ja me ei sõltu enam nii palju turu üles-alla hüplemisest. Kuna me suutsime juba enne majanduskriisi algust kulutused – eriti püsikulud – miinimumini viia, oli masu aeg meie ettevõttele pigem hea.

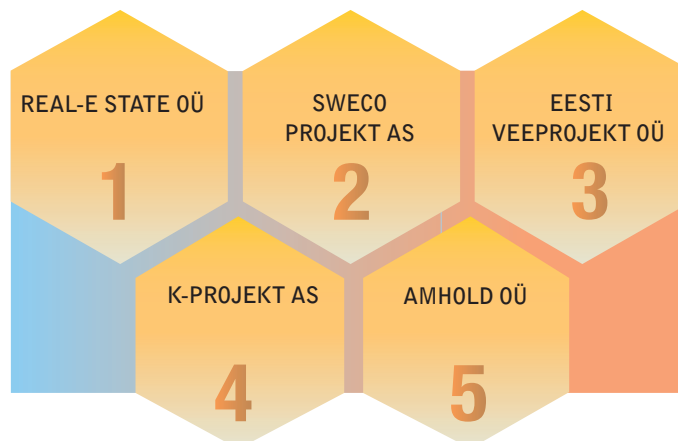
Kõige olulisem otsus oli aga ressurside ehk aja, raha ja logistika juhtimises see, et viskasime oma tegevustest välja kõik, mis on suurustlev ja ebavajalik. Need otsused on sündinud tegevuse käigus ja ma saan nüüd öelda, et oleme suutnud muudatused suhteliselt kergesti ellu viia. Eks alguses oli väike kartus, aga me oleme ikka juhitud põhimõttest,

et tulemus ei saa tulemata jääda – vahel peab lihtsalt kannatlik olema.

Kui tulevikust rääkida, siis on meil plaanis korraldada teenuste struktuuri nii, et kliendil oleks võimalikult selge, millist teenust ta ostab ja mida tal on meilt oodata ning loota. Hetkel tundub kinnisvara-, infrastruktuuri-, ehitus- ja euraerahavaldkondade turg üprisri segipaisatud ja korrastamata. Igaüks peab ennast spetsialistiks ja üritab pakkuda kliendile teenust „Teeme kõik ära“, samas teadmata, kuidas see võiks toimida. Samuti ei ole selles „Teeme kõik ära“ pakendis paljusid teenuseid, mida klient tegelikult kõige enam vajab. Näiteks suhtlus ametkondadega, tegevuslubade hankimine, finantseerimistingimused, käibekapitali juhtimine jne.

Tegeleme aktiivselt sellega, et meie teenused oleksid veel läbipaistvamad ning kliendile selgemad.

KONKURENTSIVÕIMELISIMATE ARHITEKTUURI- JA PROJEKTEERIMIS-ETTEVÕTETE ESIVIISIK 2013

REAL-E STATE

Real-E State alustas tegevust 2006. aastal. Algaastail tehti ehitustöid põhiliselt oma jõududega, kuid seoses töödema kasvamisega on järjepidevalt suurendatud alltöövõtjate osakaalu ja kasvatud pigem ehitusprotsessi juhtivaks ettevõtteks. Uue põhisuunana on Real-E State hakanud tegelema ka finantseerimisega ja teiste valdkondadega, mis on ehitusega tihedalt seotud, nagu ehitusprojektide juhtimine ning renoveerimis- ja restaureerimistööd.

Alates 2009. aastast on Real-E State tegevus korraldatud vastavalt ISO 9001:2008 ja ISO 14001:2004 sertifikaatide nõudmistele. Kaks viimast aastat on Krediidinfo tunnistanud ettevõtte selle majandusandmete põhjal väga hea (AA) reitingu vääriliseks.

REAL-E STATE TULEMUSED 2012

Müügitulu (tuh €)	540
Müügitulu muutus	154,3%
Puhaskasum (tuh €)	56
Puhaskasumi muutus	154,7%
Omakapitali tootlikkus	42,1%
Tootlikkus 1 töötaja kohta (tuh €)	540
Koht 2013 väike- ja keskettevõtete tabelis	32

ARHITEKTUURI- JA PROJEKTEERIMISETTEVÖTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUU	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	REAL-E STATE OÜ	540	6	154,3	4	56	3	154,7	2	42,1	1	1 792	2	540	1	55	2	100,0%
2	SWECO PROJEKT AS	2 295	2	109,3	5	46	4	651,8	1	2,1	5	1 889	1	42	4	129	1	71,1%
3	EESTI VEEPROJEKT OÜ	722	4	176,0	3	16	5	94,9	5	22,7	3	1 647	5	80	2	10	6	63,3%
4	K-PROJEKT AS	1 906	3	190,7	2	57	2	100,0	4	6,5	4	1 775	4	41	5	7	7	59,8%
5	AMHOLD AS	2 510	1	108,7	6	125	1	117,5	3	24,5	2	1 777	3	56	3	21	5	57,8%
6	TEMPT OÜ	109	9	210,9	1					-16,0	8	926	7	22	8	6	8	47,2%
7	SIRKEL & MALL OÜ	666	5	94,0	9					-6,1	7	898	8	32	6	33	3	40,4%
8	TINTER-PROJEKT OÜ	397	7	97,7	8					-41,6	9	1 502	6	28	7	32	4	39,7%
9	K & M PROJEKTIBÜROO OÜ	156	8	105,8	7					-2,7	6	576	9	22	9	-3	9	38,6%

www.konkurents.ee

**ROHKEM KUI 120 AASTA PIKKUNE KOGEMUS
TIPPTASEMEL TEHNOLOOGIA ALAL**

Sweco insenerid, arhitektid ja keskkonnaekspertid panustavad turvalise, keskkonnasäästlikuma ja areneva ühiskonna nimel. Üle 30 tuhande töösoleva projekti 80 erinevas riigis

Sweco Projekt AS • Meistri 22 Tallinn 13517 • Tel +372 674 4000 • E-post sweco@sweco.ee • www.sweco.ee

SWECO

SIRKEL & MALL

ARHITEKTUUR JA PROJEKTEERIMINE

www.sma.ee

Priit Perens on Swedbank ASi
juhatuse esimees ja peadirektor

PRIIT PERENS:

viis viimast aastat on olnud raskeimad mu tööelus

Võin ilma kahtluseta öelda, et viimased viis aastat on olnud minu tööelus tõesti kõige raskemad. Buumiaastate kiire kasv ja masust tingitud karm kokkutõmbamine nii era- kui ka riigisektoris on olnud tööalaselt küll äärmiselt põnev, kuid samas ka keeruline ja vastutusrikas protsess. Selle käigus muutus pank väga palju, ja mis peamine, me väljusime kriisist veelgi tugevamana. Toon siin välja peamised tegevused, millega me selle saavutasime: kliendikeskne lähenemine, pidev keskendumine kuluefektivsusele, elektrooniliste kanalite arendus ning madala riskiprofiili hoidmine ja puhvrite olemasolu - ehk õppetunnid minevikust.

Tugevdasime kliendisuhteid: 2012. aastal jätkasime kolm aastat varem alustatud kliendikeskse ärimudeli arendamist. Püüdsime võimalikult täpselt välja selgitada klientide vajadused ja jõuda ka selleni, et neile pakutakse vajalikku toodet kõige sobivamas kanalis.

Uus klienditeeninduse mudel tähendab vajadust uute oskuste järele: Swedbanki klienditeeninduse mudel, milles keskendutakse senisest enam nõustavatele teenustele, esindab uut lähenemisviisi ja nõuab pangatöötajatelt ka uusi oskusi. Viime järk-järgult otsustamise volitused kliendile lähemale, suurendades oma nõustajate pädevust – arusaamist klientidest ja oskust nendega suhelda.

Parem teenus elektrooniliste kanalite kaudu. Soovides arvesse võtta muutusi klientide käitumises ja vajadustes, oleme järgmiseks viieks aastaks välja töötanud kanalistrateegia: milliseid tooteid millisele kliendile ja mis kanalist on kõige efektiivsem pakkuda. Oleme parandanud panga elektrooniliste kanalite

funktsioone ja teenuseid, esmajoones müügi poole peal. Samuti oleme vaeva näinud, et need kasutajasõbralikumad oleksid.

Swedbankil on Eestis 600 000 aktiivset internetipanga kasutajat ja enam kui 80 500 klienti on alla laadinud meie mobiilipanga rakenduse. 2013. aasta jaanuaris ületas klientide kontaktivõtte arv mobiiltelefonide kaudu esimest korda panga ajaloos kontaktide arvu kontori-võrgus.

Swedbank on saanud oma digikanalite eest ka mitu tunnustust: *Global Finance* hindas meie internetipanga Eesti parimaks ja mobiilipanga äriklientide lahen-dus kuulutati maailma kõige paremaks lahenduseks.

Oleme kogu kriisi vältel teinud tihedat koostööd valitsuse, keskpanga ja kapitaliturgudega, et edendada finantsstabiilsust ja suurendada usaldust. Meie eesmärk on aidata üksikisikutel ja ettevõtetel parandada oma rahalist olukorda ja edendada Eesti jätkusuutlikku arengut.

KONKURENTSIVÕIMELISIMATE FINANTSVAHENDUS-ETTEVÕTETE ESIVIISIK 2013

SWEDBANK

Swedbanki kaubamärk sündis aastal 2006 Rootsi päritolu FöreningsSpar-banken ja Baltikumi ettevõtte Hansapanga tippjuhtide koostöös.

Panga klientide hulgaks on 7,8 miljonit eraisikut ning enam kui 600 000 ettevõtet ja organisatsiooni, mis teeb Swedbankist klientide arvu poolest Rootsi suurima panga. Pank on juhtpositsioonil ka oma teistel koduturgudel: Eestis, Lätis ja Leedus. Üle 10 harukontori paiknevad Oslost Shanghaini.

2012. aasta vastutustundliku ettevõtluse indeksi järgi oli Swedbank parimate ettevõtete hulgas.

Emori ja maineuringu järgi oli Swedbank 2012. aastal Eesti kõige mainekam suurettevõte. Swedbank hoiab esikohta juba viiendat aastat järjest.

SWEDBANK TULEMUSED 2012

Müügitulu (tuh €)	342 000
Müügitulu muutus	109,7%
Puhaskasum (tuh €)	243 600
Puhaskasumi muutus	134,9%
Omakapitali tootlikkus	14,2%
Tootlikkus 1 töötaja kohta (tuh €)	139
Koht 2013 suurettevõtete tabelis	10

FINANTSVAHENDUSETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUU	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	SWEDBANK AS*	342 000	1	109,7	5	243 600	1	134,9	6	14,2	7	2 306	4	139	3	5 000	1	100,0%
2	NORDEA FINANCE ESTONIA AS*	23 015	2	102,4	8	11 418	2	118,3	8	21,4	6	3 645	2	384	2	46	5	68,2%
3	RENTEST OÜ*	3 523	4	140,6	1	221	6	243,0	1	36,8	4	1 619	8	440	1	2 341	2	52,8%
4	MARSH KINDLUSTUSMAAKLER AS	1 322	5	139,4	2	267	5	208,5	3	26,3	5	4 181	1	102	4		7	40,9%
5	EESTI KREDIIDIPANK AS*	17 827	3	129,2	3	2 155	3	100,0	9	9,2	8	1 672	6	67	5	754	4	35,2%
6	LINDORFF EESTI AS	1 274	6	97,3	9	93	8	119,9	7	61,3	3	2 039	5	55	7		9	30,6%
7	PÕLVAMAA HOIU-LAENUÜHISTU TUÜ	184	9	106,9	6	12	10	165,9	5	5,5	9	2 389	3	61	6		8	30,1%
8	KINDLUSTUSEST KINDLUSTUSMAAKLER OÜ	1 126	8	116,2	4	191	7	78,2	10	61,9	2	1 518	9	34	8		10	28,0%
9	OPTIMAL KINDLUSTUSMAAKLER OÜ	182	10	105,3	7	16	9	182,6	4	84,4	1	879	10	20	10	2	6	28,0%
10	IIZI KINDLUSTUSMAAKLER AS*	1 229	7	28,8	10	723	4	211,6	2			1 670	7	27	9	1 949	3	13,7%

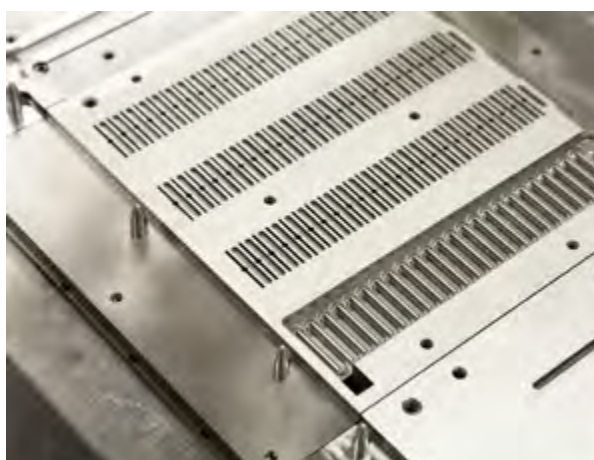
KAS TEIE ETTVÕTTE RAHA ON ENDISELT
SISUSTUSE JA SEADMETE ALL KINNI?

MEIE TEAME LAHENDUST!

**NORD
VARALIISING**
seadmetest sisustuseni

www.varaliising.ee

ZIRCON

STANTSID PRESSVORMID STANTSIMISTÖÖD PLASTMASSI SURVEVALU

Zircon Group OÜ
Ampri tee 1
74010 Lubja küla, Viimsi vald
www.zircon.ee

Armin Karu on Olympic Entertainment Groupi
nõukogu esimees

**OLYMPIC
ENTERTAINMENT
GROUP**
KONKURENTSIVÕIMELISIM
TEENINDUS-
ETTEVÕTE
2013

ARMIN KARU:

kõige olulisem on ambitsioonikus

Olympic Entertainment Group tähistab sügisel 20. sünnipäeva. Jaanuaris pärjati meid Londonis rahvusvahelise kasiino- ja meelelahutusmaailma ühe hinnatuma, aasta kasiinooperaatori tiitliga – see on kindel tõend sellest, et oleme midagi õigesti teinud.

Edu saavutamiseks ühest õigest otsusest tavaliselt ei piisa. Meie viimaste aastate areng ja tublid tulemused toetavad suuresti kolmele tugevusele: julgus teha otsuseid (vajadusel ka ebameeldivaid), värskus ehk võime käia ajaga kaasas ja kolmandaks ambitsioonikus.

Esmalt tuleb vaadata tagasi majanduslanguse aega, mis mõjus meie tegevusvaldkonnale laastavalt terves maailmas. Kunagi varem ei ole majanduskriisid kasiinomeelelahutuse pakkujate käekäigule nii suurt mõju avaldanud. Olympicu selgeks konkurentsieeliseks sai sel hetkel julgus teha kiiresti mitmed riskid otsused: sulgesime arvestatava hulga kasiinosid ja keskendusime efektiivsuse suurendamisele. See on märkimisväärne, kui palju võib leida ühe suure ettevõtte majandamisel n-ö lekkeid, mille kõrvaldamine muudab protsessid selgemaks ja kasumlikumaks. Olime veendunud, et kriisist väljuvad võitjadena just need, kes suudavad muutunud oludele kõige kiiremini reageerida. Ja meil oli õigus.

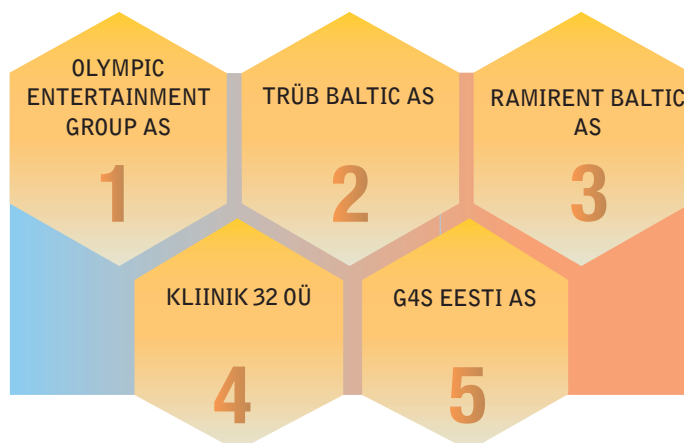
Teiseks tuleb alati käia ajaga kaasas. Me jätkasime ka majanduskriisi tingimustes oma teenuste pidevat arendamist – rajasime näiteks kasiinodesse mugavad lounge'i alad ja investeerisime uutesse mängudesse. Viimaste aastate olulisemaks uuenduseks sai sisenemine netikasiinode globaalsesse konkurentsi. Tava- ja internetiteenuste sünergia

tulemusena hakkasime 2013. aastal pakkuma spordiennustust. Avame oma kasiinovõrgustiku baasil ka esimesed 17 spordibaari, kus on mugav nii võistlejatele kaasa elada kui ka tulemustele panustada.

Kolmandaks ja vahest kõige olulisemaks on aga ambitsioonikus – üks Olympicu omadus, millest kipub Eesti ettevõtjatel puudu jääma, nagu kinnitavad ka rahvusvahelised ettevõtlusuuringud. Jah, me oleme saanud ka kõrvetada, kuid praegu tegutseme seitsmes riigis ning ma olen veendunud, et meie geograafiline haare laieneb veelgi. Kui oled oma alal tõeliselt tugev, siis on ju suisa kuritegu jätta need teadmised-oskused kasutamata.

Kõige selle juures on aga eluliselt tähtis, et ühegi otsuse tõttu ei kannataks teenuste kõrge kvaliteet ehk see, mis on ettevõttele senise edu taganud. Meil on üle 2000 väga tubli töötaja ja mistahes tunnustus ettevõttele on alati selge kiitus igapähele neist.

KONKURENTSIVÕIMELISIMATE TEENINDUSETTEVÕTETE ESIVIISIK 2013

OEG

Olympic Entertainment Group on regiooni suurim kasiinomeelelahutuse pakkuja, andes tööd kokku enam kui 2500le inimesele. Grupp opereerib kasiinosid Eestis, Lätis, Leedus, Poolas, Slovakkias, Valgevenes ja Itaalias. OEG on Euroopa Kasiinoassotsiatsiooni (ECA) täisliige.

OEG aktsiatega saab kaubelda Tallinna börsi ning Varssavi börsi põhinimekirjades. Kõik Olympic Entertainment Groupi kasiinooperaatorid on vastutustundlikud ettevõtted, kes teavitavad oma kliente ka hasartmängudega seotud ohtudest.

OLYMPIC ENTERTAINMENT GROUP TULEMUSED 2012

Müügitulu (tuh €)	135 900
Müügitulu muutus	106,8%
Puhaskasum (tuh €)	24 200
Puhaskasumi muutus	175,4%
Omakapitali tootlikkus	27,7%
Tootlikkus 1 töötaja kohta (tuh €)	59
Koht 2013 suurettevõtete tabelis	11

TEENINDUSETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	OLYMPIC ENTERTAINMENT GROUP AS*	135 900	1	106,8	28	24 200	1	175,4	12	27,7	20	1 192	25	59	16	9 011	1	100,0%
2	TRÜB BALTIC AS	6 790	6	137,5	10	590	7	400,0	7	15,6	34	2 246	5	272	2	276	8	58,4%
3	RAMIRENT BALTIC AS*	28 910	4	112,4	20	4 297	3	173,8	13	18,1	26	2 180	7	145	6	4 236	2	55,9%
4	KLIINIK32 OÜ	2 584	15	126,7	11	209	12	6 213,5	1	169,3	1	2 385	3	74	13	33	23	54,4%
5	G4S EESTI AS*	47 528	3	97,0	35	5 877	2	74,0	31	7,2	38	954	27	19	39	1 398	5	51,8%
6	EESTI POST AS*	50 725	2	110,4	24	2 519	4	213,8	9	9,6	36	766	33	21	36	3 359	4	50,0%
7	HÖRMANN EESTI OÜ	1 523	19	107,3	27	31	29	68,5	35	17,7	30	1 964	10	305	1	45	20	48,9%
8	PAIDE VESI AS	1 098	22	90,7	39	2 155	5	744,3	4	17,6	31	1 668	16	58	18	3 475	3	46,5%
9	JT AGENTUUR OÜ	209	36	293,6	1	23	30	718,8	5	61,1	8	377	39	21	38	8	29	45,4%
10	VEPAMON OÜ	1 699	18	161,2	5	51	25	94,5	28	31,4	15	1 918	12	189	4	4	30	44,5%
11	TEA KEELEÕPETUS AS	466	28	138,9	8	33	28	100,0	26	148,7	2	2 898	1	58	17		37	43,6%
12	GEO S.T.OÜ	913	25	102,1	33	88	20	1 200,5	3	62,1	7	1 458	20	40	29	26	24	41,7%
13	AF-CONSULTING AS	3 465	10	95,2	36	51	24	71,8	32	19,1	23	2 191	6	192	3	41	21	41,7%
14	KOMPRESSORIKESKUS OÜ	2 622	14	110,4	25	218	11	76,9	30	30,5	16	2 104	9	164	5	13	27	41,0%
15	RIVA LAB OÜ	242	35	118,0	17	18	32	545,8	6	7,2	37	1 664	17	48	26	3	32	40,2%
16	GSMVALVE OÜ	2 729	13	161,6	4	474	8	192,7	10	36,3	13	1 400	21	94	10	232	10	40,1%
17	IN NOMINE OÜ	270	34	137,8	9	18	31	135,9	19	86,8	4	2 116	8	68	14		36	39,4%
18	BEST4U OÜ	2 878	12	112,1	21	787	6	272,1	8	83,6	6	776	32	52	25	438	7	38,3%
19	LABELPRINT OÜ	5 078	8	111,6	22	465	9	176,3	11	28,3	19	1 463	19	94	9	730	6	38,0%
20	KOOPIA KOLM AS	944	24	105,2	32	60	22	2 919,5	2	17,8	29	864	31	27	34	177	12	36,6%
21	KAARDIEKSPERT OÜ	465	29	119,7	14	119	18	148,5	16	40,3	12	903	29	116	7	9	28	36,1%
22	SIMPLIMO OÜ	286	32	142,8	6	16	33	100,0	27	143,8	3	703	34	32	33		39	35,3%
23	REITING PR OÜ	999	23	164,5	2	196	13	138,3	18	42,1	11	1 304	23	53	21	103	17	35,3%
24	ARTEREGA OÜ	814	26	118,8	16	57	23	127,2	20	20,5	22	1 808	13	81	12	114	15	34,9%
25	MAVAM OÜ	192	37	114,2	19	15	34	63,4	37	29,5	18	1 952	11	96	8		34	34,8%
26	KAARLI HAMBAPOLIKLIINIK OÜ	5 458	7	110,5	23	136	15	70,8	33	34,1	14	2 325	4	43	28	132	14	34,8%
27	BCS KOOLITUS AS	627	27	91,8	38	128	17	117,2	21	22,7	21	2 659	2	52	23	275	9	34,3%
28	INVARU OÜ	2 304	16	106,0	31	157	14	103,7	23	18,5	24	1 573	18	64	15	47	19	32,3%
29	SALIBAR OÜ	308	31	125,9	12	38	27	101,4	24	83,9	5	605	36	44	27	16	26	31,9%
30	POSTIMEES AS	13 801	5	121,1	13					-4,2	41	1 683	15	55	19	144	13	31,5%
31	KIVISEPAD AS	1 341	20	106,5	30	91	19	147,7	17	15,8	33	1 267	24	52	24	181	11	31,3%
32	WWW MARKETING OÜ	272	33	142,7	7	40	26	83,4	29	52,3	9	398	38	54	20	3	33	30,5%
33	MAVES AS	428	30	117,6	18	67	21	100,0	25	17,9	27	1 381	22	36	30	20	25	29,6%
34	SUNWELLS OÜ	41	39	162,9	3	4	36	104,7	22	46,8	10	611	35	21	37		40	29,6%
35	TEA KIRJASTUS AS	3 079	11	86,0	41	134	16	169,6	14	18,3	25	903	30	35	32	79	18	29,0%
36	MPRINT OÜ*	180	38	119,2	15	7	35	25,9	38	16,9	32	500	37	90	11		35	28,8%
37	SAARMAS AS	4 054	9	99,7	34	373	10	69,6	34	11,6	35	921	28	25	35	113	16	27,2%
38	LUIISA TÖLKEBÜROO OÜ	1 719	17	94,3	37	2	39	2,5	40	0,4	40	1 782	14	35	31	33	22	26,7%
39	KINKSTON OÜ*	1 174	21	108,0	26	3	37	20,0	39	2,1	39	1 072	26	53	22		38	26,6%
40	IDEEKLAAS OÜ	38	40	106,6	29	1	40	156,3	15	17,9	28	353	40	19	40	3	31	26,1%
41	KINKEKAART OÜ	16	41	88,9			38	68,0	36	29,7							41	22,3%

www.konkurents.ee

Kastani 90 Tartu
tel/faks: 740 5860
mob: 529 5301
info@villaare.ee

Peatöövõtt • Üldehitustööd
Renoveerimine • Maalritööd
Betonitööd • Katusetööd

www.villaare.ee

Harmonilist koostööd väärtustades

Hindame pikaajalisi kliendisuhteid. Anname endast parima, et olla Teie ettevõttele tasakaalukas ja professionaalne partner, täiustades seda kooskõla rahvusvahelise kogemusega.

Korporatiivpangandus

S|E|B

Valdo Kalm on EMT
juhatuse esimees

emt

VALDO KALM:

oleme päris mitmeid asju õigesti teinud

Ma ei tahaks tituleerida EMT-d edulainel surfavaks ettevõtteks, aga kui tulemusi vaadata, võib küll öelda, et oleme mitmed asjad õigesti teinud. Loomulikult olime ka eelmisel aastal paindlikud ja reageerisime kiiresti turul toimuvale, kuid EMT raudvaraks pean siiski pikaajalisi strateegilisi otsuseid, millest me kinni peame.

EMT eesmärkideks on läbi aegade olnud hoida turuosa nii klientide arvu, käibe kui ka kasumi mõttes. Ei saa salata – viimased aastad pole telekomisektorile sugugi head olnud. Väga tihe konkurents pluss euroregulatsioonidest tulenev ülereguleerimine on elu keeruliseks teinud nii meil kui konkurentidel. Kõiki mobiiloperaatoreid mõjutaski vast kõige enam sidumishindade langus, lisaks eelmisel aastal korralikult ülekuumenenud telefonide müügi turg. Võin südamerahuga öelda, et me pidasime hästi vastu ja suutsime kõigest hoolimata oma turuosa hoida.

Teine oluline otsus, mis pärineb juba EMT algusaastatest, on pakkuda kõige kvaliteetsemat teenust. Me ju näeme, kui kõrgelt väärtustavad inimesed kvaliteeti. Tahame olla innovaatiline kvaliteediliider ja mis siin salata – oleme suutnud seda ka teha: oleme kõik uued tehnoloogiad esimesena turule toonud ja katnud Eesti kõige kvaliteetsema võrguga.

Kõige olulisemaks pean ise Mobiil ID-d, mis on mõjutanud lausa tervet ühiskonda, kui nüüd veidi julgemalt öelda. See on EMT-s välja töötatud tehnoloogia, mida on ka eksporditud. Selle kõige üle olen küll väga uhke. Siia ritta lisaksin võitluse neljanda põlvkonna tehnoloogia litsentside pärast, millest EMT väljus

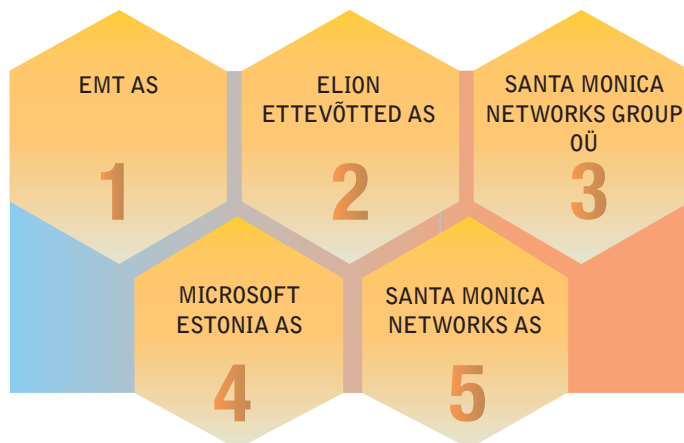
juba esimeses voorus võitjana. Selles valdkonnas on siiski veel palju tööd vaja teha, nii et mobiilne internet on ka lähematel aastatel EMT jaoks oluline märksõna.

Kolmas otsus: valmidus muutuda. Organisatsiooni paindlikkus tähendab otseselt inimeste paindlikkust, võimet muutuda, efektiivsust.

Võtan mütsi maha oma kolleegide ees. EMT-s on väga lojaalsed töötajad. On väga palju võtmetöötajaid, kes on meiega juba pikki aastaid nii parematel kui ka halvematel aegadel. See on väga meeldiv tunne.

Ettevõtte juhtkond võib ju suured ja ilusad strateegiad välja mõelda ning otsused teha, aga ellu viivad selle kõik ikkagi meie inimesed – EMT töötajad.

KONKURENTSIVÕIMELISIMATE SIDE-, KOMMUNIKATSIOONI- JA IT-ETTEVÕTETE ESIVIISIK 2013

EMT

EMT alustas tegevust 1991. aastal ja on Eesti juhtiv mobiilsideoperaator nii era- kui ka äriklienditurul, kõnesides ja mobiilses internetis. 2012. aasta lõpuks oli EMT-l 868 000 klienti ning ettevõtte hoidis 44% turuosa.

EMT on mobiilisektori innovatsiooni- ja kvaliteediliider, tuues klientideni uued kaasaegsed teenused. Ülikiiret mobiilset interneti võimaldab EMT 4G-võrk katab üle 95% Eestist.

Koostöö Elioniga võimaldab pakkuda klientidele kogu telekommunikatsiooniteenuste spektrit ning kuulumine Euroopa ühe suurema telekommunikatsiooniettevõtte TeliaSonera gruppi annab võimaluse tuua rahvusvaheline *know-how* Eestisse ning ekspordida siinset teadmist välismaale.

EMT TULEMUSED 2012

Müügitulu (tuh €)	175 190
Müügitulu muutus	98,2%
Puhaskasum (tuh €)	21 195
Puhaskasumi muutus	71,9 %
Omakapitali tootlikkus	43,3 %
Tootlikkus 1 töötaja kohta (tuh €)	352
Koht 2013 suurettevõtete tabelis	4

SIDE-, KOMMUNIKATSIOONI- JA IT-ETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€ / KUUS	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	EMT AS*	175 190	2	98,2	21	21 195	1	71,9	22	43,3	15	2 094	14	352	7	20 092	2	100,0%
2	ELION ETTEVÕTTED AS	200 717	1	96,8	24	19 080	2	72,3	20	20,6	23	2 085	15	130	13	31 828	1	98,4%
3	SANTA MONICA NETWORKS GROUP OÜ*	57 008	3	109,9	15	5 089	3	122,3	13	69,9	4	4 871	2	471	5	787	3	65,5%
4	MICROSOFT ESTONIA OÜ	3 701	12	102,7	19	364	12	154,2	9	75,3	2	8 509	1	218	9	33	14	54,8%
5	SANTA MONICA NETWORKS AS	9 840	7	139,0	6	623	7	147,4	10	23,4	21	3 277	3	394	6	109	8	49,6%
6	PROFEX SIDETEENUSED OÜ	1 078	24	164,9	2	89	23	337,4	3	48,4	12	1 043	27	539	3	22		48,2%
7	FORTUMO OÜ	12 704	5	148,2	4	1 017	5	117,8	14	55,5	9	1 933	19	489	4	14	17	48,2%
8	GREEN IT OÜ	5 450	9	132,6	8	202	18	129,8	12	57,7	7	1 589	22	1 090	1	466	5	45,7%
9	MOBI SOLUTIONS OÜ*	14 843	4	138,9	7	2 993	4	260,5	4	58,4	6	1 770	20	215	10	21	16	45,5%
10	NETWORK TOMORROW OÜ	1 232	22	239,4	1	33	25	91,1	17	39,5	16	1 750	21	308	8	2	19	45,1%
11	SERTIFITSEERIMISKESKUS AS*	3 355	14	129,1	9	618	8	603,1	2	32,7	17	3 213	4	129	14	657	4	43,7%
12	SONA SYSTEMS OÜ	675	26	110,9	14	320	15	88,3	19	73,1	3	1 055	26	675	2	-28	21	43,0%
13	TELEGRUPP AS	12 670	6	140,6	5	913	6	103,6	15	30,2	19	2 175	13	195	11	164	7	38,6%
14	SIGNITI AS	1 296	20	97,1	23	147	22	72,0	21	57,5	8	2 037	17	185	12	23		34,3%
15	CGI EESTI AS	4 167	10	95,2	25	558	9	3 375,0	1	17,3	24	1 967	18	38	27	93	9	34,0%
16	COLUMBUS EESTI AS*	3 939	11	107,3	17	335	14	166,1	8	64,9	5	2 999	5	67	16	9	18	33,6%
17	DIRECTO OÜ	1 261	21	125,5	10	344	13	142,2	11	99,7	1	2 191	12	70	15	2	20	32,8%
18	BCS ITERA AS*	2 232	16	123,1	12	201	19	241,3	5	47,1	14	2 407	7	62	18	71	11	32,5%
19	TELEMA AS	1 310	19	124,8	11	379	10	177,8	6	47,8	13	2 255	10	60	19	25		30,8%
20	ADM INTERACTIVE OÜ*	1 543	18	105,0	18	182	20	70,9	24	55,0	10	2 264	9	55	21	26		27,9%
21	PROEKSPERT AS	6 133	8	98,2	22	368	11	52,7	25	13,1	25	2 568	6	47	24	27		27,4%
22	ANDMEVARA AS*	2 310	15	119,1	13	222	17	101,4	16	23,5	20	2 251	11	43	26	55	12	27,3%
23	MERIT TARKVARA AS	1 225	23	98,3	20	257	16	90,3	18	52,8	11	1 566	24	58	20	53	13	26,5%
24	ECONET SYSTEMS OÜ	319	27	109,6	16	24	26	167,4	7	32,5	18	1 082	25	64	17	24		26,2%
25	BALTIC COMPUTER SYSTEMS AS*	1 797	17	91,6	26	176	21	71,1	23	21,9	22	2 079	16	53	22	22	15	25,5%
26	CYBERNETICA AS	3 564	13	88,0	27	77	24	12,3	26	2,2	26	2 403	8	45	25	236	6	24,3%
27	AK SÜSTEEMID OÜ	1 065	25	148,8	3					-27,4	27	1 585	23	53	23	84	10	22,4%

www.konkurents.ee

NTN EST AS Rahvusvaheline NVOCCi operaator

Teie kauba merevedu on meie mure!

Rahvusvahelised mereveod osakoorem- ja täiskonteineritega.

Kontakt

NTN EST AS
Osmussaare 8 - C309
13811 • Tallinn • Estonia
tel +372 606 9121
fax +372 606 9120
info@n-t-n.ee

www.n-t-n.ee

Veikko Vahar on Oilseeds Trade'i tegevjuht

**OILSEEDS
TRADE**

**KONKURENTSIVÕIMELISIM
PÕLLU- JA METSAMAJANDUS-
ETTEVÕTE
2013**

VEIKKO VAHAR:

sünergia loomine on meie jaoks üks võtmeküsimusi

Oilseeds Trade'i viimaste aastate otsuseid tuleks vaadata tervikuna: nii investeeringuid, Balti turgudele laienemist kui ka sünergia loomist grupi sees.

Esmalt peatun investeeringutel. Me oleme jõudsalt investeerinud oma viljaladude arendamisse, näiteks soetasime ja renoveerisime Pärnumaal Sauga alevikus ühe vana elevaatori, et vilja- ja rapsikasvatust Lääne-Eestis hoogustada. Pärnumaal Vahenurmes aga suurendasime sel aastal kuivati ja sorteeri hankimisega sorteerimis- ja kuivatamisvõimsust. Tartusse planeerime uut traktorite ning masinariistade teenindus- ja müügikeskust. Lisaks investeerime pidevalt põllumaasse.

Teiseks Balti turud. Meie mahud on selles äris marginaalsed. Eesti turul läheb meil küll hästi, aga Baltikumis oleme alles tee alguses. 2010. aastal laiendasime oma tegevust Läti ja Leetu, avades seal Oilseeds Trade'i filiaalid ning praegu tuleb sealt mahtude poolest juba vaikselt toetust juurde.

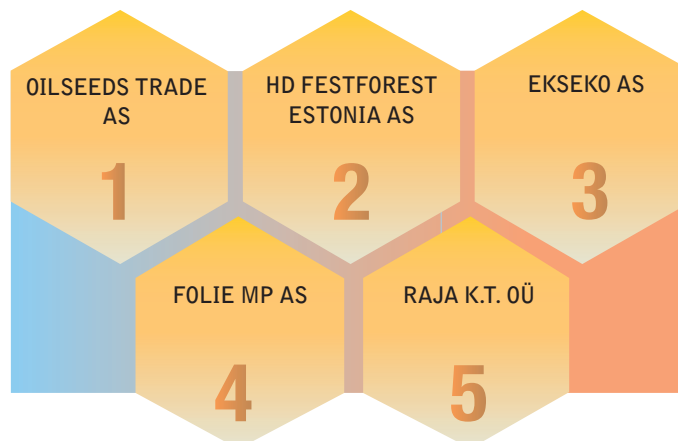
Kolmandaks sünergia loomine grupi sees. Oilseeds grupis tervikuna on me põhitegevus sisendite (külvisemnete, väetiste ning taimekaitsevahendite) müük põllumehle ja vilja kokkuost. Teiseks suuremaks suunaks on masinate, traktorite ja haakeseadmete müük, kolmandaks põlluharimine ja neljandaks toetavad tegevused. Täna loome sünergia kokkuostu ja sisendite müügi ning masinamüügi vahel. Jah, kliendibaasi vaadates erinevad need teineteisest suhteliselt palju, ent aasta-aastalt on seos suundade vahel paranenud ja tänu sellele on ka Oilseeds turuosa Eestis tõusnud.

Teenused, mida ise praegu arendame, on need, mida me seni oleme sisse ostnud. Oleme investeerinud vilja sorteerimisse ja kuivatamisse, ladudesse, teravilja ja väetiste transporti. See on loogiline: vaatad, kuhu ettevõtte raha läheb ja otsid sealt investeerimiskohati, mida arendada ja kust kasumlikkust suurendada.

Nii et sünergia loomine on väga tähtis ülesanne.

Üks meie äriedu saladus on see, et me oleme küll ettevõtte omanikud, aga tegeleme ise ka igapäevase juhtimisega. See annab võrreldes konkurentidega, suurte Skandinaavia kontsernidega, meile konkurentsieelise. Neil on otsustusprotsessid pikad ja jäigad, meie aga oleme ise tüüri juures ning saame kliendile paindlikke ning kiiremaid lahendusi pakkuda.

KONKURENTSIVÕIMELISIMATE PÕLLU- JA METSAMAJANDUS-ETTEVÕTETE ESIVIISIK 2013

OILSEEDS TRADE

AS Oilseeds Trade asutati 2005. aastal täielikult Eesti kapitali põhjal. Ettevõtte põhitegevuseks on rapsi ja teravilja vahendus Balti riikides ning Eesti põllumeeste igapäevane varustamine väetise, taimekaitsevahendite ning muude põllumajandustarvikutega.

Oilseeds Trade on üks suuremaid põllumajandusettevõtteid Eestis, mille käive oli 2012. aastal ligi 50 miljonit eurot. Peamised kliendid on Balti regiooni sööda- ja õlikultuuride ümbertöötlemisega tegelevad tehased. Oilseeds kaubamärgi alla kuuluvad lisaks Oilseeds Trade'ile ka Oilseeds Agro OÜ ning OÜ Jatiina. 2010. aastal laienes Oilseeds Trade Läti ja Leetu, avades seal oma filiaalid.

OILSEEDS TRADE TULEMUSED 2012

Müügitulu (tuh €)	43 691
Müügitulu muutus	156,0%
Puhaskasum (tuh €)	781
Puhaskasumi muutus	100,0%
Omakapitali tootlikkus	18,5 %
Tootlikkus 1 töötaja kohta (tuh €)	910
Koht 2013 väike- ja keskettevõtete tabelis 17	

PÕLLU- JA METSAMAJANDUSETTEVÕTTED 2013

Koht	Ettevõte * konsolideeritud	Müügitulu		Müügitulu muutus		Puhaskasum		Puhaskasumi muutus		Omakapitali tootlikkus		Tööjõukulud 1 töötaja kohta		Tootlikkus 1 töötaja kohta		Investeeringud		% esimesest (0..100%)
		TUH €	KOHT	%	KOHT	TUH €	KOHT	%	KOHT	%	KOHT	€/KUU	KOHT	TUH €	KOHT	TUH €	KOHT	
1	OILSEEDS TRADE AS*	43 691	1	156,0	1	781	2	100,0	4	18,5	3	1 701	2	910	1	1 513	3	100,0%
2	HD FESTFOREST ESTONIA AS	4 259	5	84,0	9	45	8	34,5	8	5,0	8	2 050	1	426	2	47	8	81,9%
3	EKSEKO AS	39 199	2	109,3	4	2 536	1	107,0	2	9,7	5	949	8	198	4	2 396	2	80,7%
4	FOLIE MP AS	5 504	4	128,4	3	539	3	82,9	6	8,9	6	1 578	3	220	3	3 132	1	76,0%
5	RAJA K.T. OÜ	6 875	3	138,4	2	506	4	125,6	1	20,1	1	1 117	5	196	5	912	4	71,6%
6	VIRAITO OÜ	1 333	8	92,5	7	81	7	102,1	3	5,1	7	1 295	4	70	7	541	5	49,9%
7	IFTAR AS	521	9	102,4	5	122	6	91,4	5	19,2	2	775	9	65	8	245	7	47,8%
8	RAIKKÜLA FARMER OÜ*	2 480	7	96,7	6	491	5	72,1	7	10,4	4	1 084	6	48	9	414	6	47,2%
9	NURMIKO AS*	4 238	6	87,3	8					-0,5	9	992	7	85	6	16	9	45,0%

www.konkurents.ee

LIIMUVAD LAHENDUSED / STICKING SOLUTIONS

- Kuni 8värvilised kleebisetiketid
- Kleebised kõikidele tööstustele
- Kuum fooliumtrükk - Hotfoil
- Külma fooliumtrükk - Coldfoil
- Siiditrükk
- Kleebised lehtedena laser- ja tindiprinteritele (A4, A5 + erimõõdud)
- Duolabels - kahekihilised kleebised
- Lõõtskleebised - booklet labels
- Kartongetiketid
- Piletid
- Erilahendused
- Up to 8 colours
- Labels for all type of industries
- Hotfoil
- Coldfoil
- Silkscreen
- Self-adhesive labels for inkjet printers, laser printers and copiers
- Duolabels (multilayer labels)
- Booklet labels
- Carton labels
- Tickets
- Special solutions

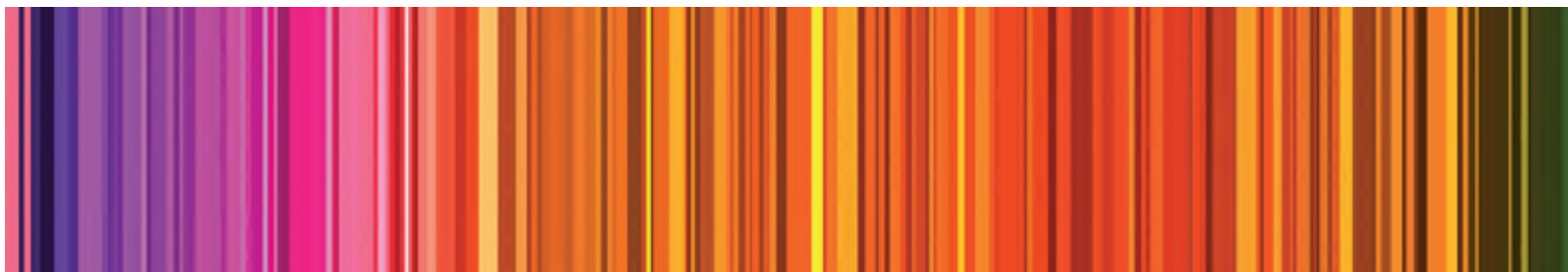
www.labelprint.ee

LabelPrint OÜ, Reti tee 16, Peetri, 75312, Rae vald, Harjumaa, **tel** +372 640 8060, **faks** +372 640 8069, label@labelprint.ee

Tartu esindus: Väike-Kaar 33c, 50406 Tartu, **tel/faks** +372 740 2475, **mob** +372 513 3569

ETTEVÕTLUSE AUHIND
2013

MAAILMA

KÕIGE POPULAARSEM

EESTI
LIKÖÖR

Juba 100 miljonit
erakordset pudelit.

VANA TALLINN

GENUINE LIQUEUR

Tähelepanu! Tegemist on alkohooliga.
Alkohol võib kahjustada Teie tervist.

Tallinn Riia Vilnius Helsinki Stockholm Moskva Kiiev Berliin
Amsterdam Kopenhaagen Tokio London Istanbul Toronto

2013. aasta konkursi žürii:

ARDO HANSSON,
Eesti Panga president

JUHAN PARTS,
majandus- ja kommunikatsiooniminister

URMAS PAET,
välisminister

ANDRES KEEVALLIK,
TTÜ rektor

VOLLI KALM,
TÜ rektor

CINZIA SIIG,
EASi nõukogu esimees

IVO VOLKOV,
Ettevõtluse auhind 2012 konkursi üldvõitja PKC Eesti AS juhatuse esimees

KONKURSS ETTEVÕTLUSE AUHIND 2013

Ettevõtluse auhind on riigi kõige väärikam auhind, mis loodud parimate ettevõtjate tunnustamiseks. Tegemist on Eesti vanima ettevõtluskonkursiga, mille juured ulatuvad juba 1996. aastasse. Praegusel kujul toimub konkurss 13. korda ja seda korraldab Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus.

2013. aasta konkursil selgitati välja parimad ettevõtted viies kategoorias: uuendaja, välisinvestor, kasvuettevõte, piirkonna ettevõte ning eksportöör. Koostöös valdkonna asjatundjatega valiti igas kategoorias välja kolm kõige tublimat ettevõtet ehk auhinna nominenti. Seejärel valis žürii nominentide seast välja iga kategooria võitja. Nende seast omakorda selgitati välja üldvõitja. Võitjate valimisel võeti aluseks majandustulemused, saavutused ning tulevikuperspektiivid.

Tänavust nominentide nimekirja kommenteerides avaldas EASi juhatuse esimees Taavi Laur heameelt, et nimekiri nii soliidne sai – just need ettevõtted on oluline osa meie majanduse mootorist. „Mitmed ettevõtted kandideerivad auhinna juba mitmendat aastat järjest, mis kinnitab, et neil läheb stabiilselt väga hästi,“ lisas ta.

2013. aasta Eesti parimad ettevõtted kuulutati välja pidulikul auhinnagalal 8. oktoobril Estonia kontserdisaal. Auhinnaõhtust tegi ülekanne ka ETV. Kõikide kategooriate võitjad saavad lisaks tunnustusele ka võimaluse osaleda tippjuhi tasandil New Yorgi kõrgetasemelisel rahvusvahelisel konverentsil *Disrupt Your World*.

Ettevõtluse auhinna konkursi kaasrahastab Euroopa Sotsiaalfond. Lisaks EASi ettevõtluse auhinna annab samal galal iga-aastased Eesti ettevõtete konkurentsivõime edetabeli auhinnad üle ka Eesti Kaubandus-Tööstuskoda koos Eesti Töandjate Keskliduga.

Viimase viie aasta ettevõtluse auhinna konkursi üldvõitjad:

2012 – PKC Eesti AS
(samuti parim välisinvestor)

2011 – Fortumo OÜ
(samuti parim eksportöör)

2010 – Ericsson Eesti AS
(samuti parim välisinvestor)

2009 – VKG Oil AS
(samuti parim eksportöör)

2008 – ABB AS
(samuti parim välisinvestor)

www.konkurents.ee

Priit Põldar on Kühne + Nagel
juhataja

KÜHNE + NAGEL AS

ETTEVÕTLUSE AUHIND 2013 ÜLDVÕITJA
ETTEVÕTLUSE AUHIND 2013 VÄLISINVESTOR

KÜHNE + NAGEL

Eestis on hansalik ärikultuur ja skandinaavialik kvaliteet

Ettevõtte ajalugu sai alguse 1890. aastal, mil August Kühne ja Friedrich Nagel alustasid Saksamaal Bremenis klaasitoodete ja puuvilla transpordiga. Kui suhkrust sai Saksamaa kõige tähtsam eksporditavartikkel, veensid nad suuremaid suhkrutehaseid kasutama ekspordifirma teenuseid selle ekspordimiseks Inglismaale.

Praeguseks on Kühne + Nagel kasvanud maailma üheks juhtivaks logistikateenuse pakkujaks. Ettevõttel on 63 000 töötajat ning 1000 esindust rohkem kui 100 riigis. Ettevõtte pakub mere-, õhu-, raudtee- ja maanteevedude teenuseid ning logistika täislahendusi laiatarbe- ja tööstuskaupade, kõrgtehnoloogia, autotööstuse, jaekaubanduse, nafta- ja gaasitööstuse ning ravimitööstuse sektoris.

Firma ärifilosoofia põhineb pühendumusel, integratsioonil ja innovatsioonil – eesmärk on pakkuda parima kvaliteedi ja madalaimate käitluskuludega logistikalahendusi, et olla oma klientide ärile toeks.

Kühne + Nagel avas oma Eesti harukontori Tallinnas 2006. aastal. Oleme aastaid teenindanud Eestis mitmeid rahvusvahelisi ja kohalikke ettevõtteid erinevates tööstusharudes, nagu näiteks toiduainetööstuses Paulig, Orkla ja Valio; elektroonikatööstuses Ericsson; puidutööstuses Stora Enso; samuti mitmed hulgifirmad.

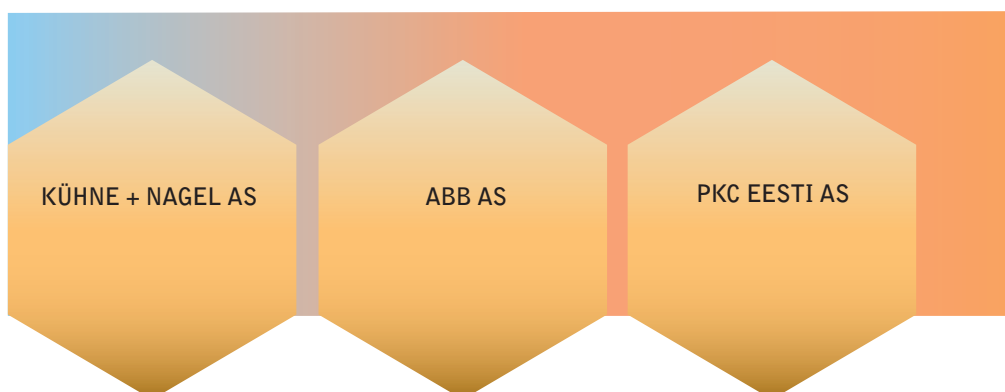
2012. aasta alguses analüüsis Kühne + Nagel rohkem kui kümnet Ida-Euroopa riiki eesmärgiga valida välja asukoht oma

IT-keskuse jaoks. Tähelepanu pöörati eeskätt hea ning arenguvõimelise IKT-maastiku omadustele, nagu saavutused IT-vallas, riiklikud IKT-suunad, haridus, tööjõuturg, kuid ka üldisematele näitajatele, nagu korruptsioonitase, maksud, ettevõtluse üldine kliima, majanduslik ja poliitiline stabiilsus.

Analüüsist väljus selge võitjana Eesti. „Valisime asupaigaks Eesti, kuna siin on nutikad IT-eksperdid ning hansalik ärikultuur ja skandinaavia kvaliteet käivad käsikäes,“ põhjendab kohalalikut Kühne + Nageli IT-direktor Martin Kolbe.

Nüüd, vaevalt poolteist aastat hiljem, luuakse ja hooldatakse Tallinnas äri- lahendusi, mida kasutatakse Kühne + Nageli kontorites ja logistikakeskustes üle maailma. „Viimane aasta on olnud minu jaoks äärmiselt huvitav ning on tõesti üllatav, kui kiiresti on väikeses Eestis võimalik tööle võtta 100 IT-spetsialisti. Teisisõnu – meil võetakse uusi tulijaid IT-tööturul väga hästi vastu,“ kinnitab Kühne + Nageli Tallinna IT-keskuse juht ja Kühne + Nagel AS-i juhatuse liige Mart Ambur.

VÄLISINVESTOR 2013 NOMINENDID

KÜHNE + NAGEL

Kühne + Nagel on maailma üks juhtivaid logistikateenuse pakkujaid.

100 riigis pakutakse logistikateenust nii maismaal, meritsi kui ka õhu kaudu.

120 aasta jooksul on Kühne + Nagel arenenud transporditeenuse pakkujast innovatiivseks tarneahela teenindajaks.

Ettevõtte	Asutamisaasta	Töötajate arv	Investeering 2012 (eur)	Koguinvesteering (eur)	Käive2012 (eur)	Kasum 2012 (eur)	Eksport	Eksport/käive (%)
		IT-üksusse lisandus						
Kühne + Nagel AS	2002	47 töötajat	202 000		20,9 mln	0,3 mln	5,8 mln	27,6
ABB Eesti AS	1996	1112	15,4 mln	78 mln	150,3 mln	12,1 mln	113,9 mln	75,8
PKC Eesti AS	1991	1222	1,3 mln	47 mln	134,3mln	19,4 mln	133,7 mln	99,5

ABB AS

ABB AS on Eestis tegutsenud rohkem kui 20 aastat. Ettevõtte on oma Tallinna lähisel Rae vallas Jüri alevikus tegutsevasse tehnoloogialinnakusse aastate jooksul investeerinud üle 70 miljoni euro.

Eestis enam kui 1200 inimesele tööd andva ja rahvusvahelisse tehnoloogiakontserni ABB Grupp kuuluva ettevõtte kaks peamist tegevussuunda on energeetika ja automaatika. Infrastruktuuri- ja tööstusettevõtetest klientidele pakub ABB laial skaalal energiaefektiivseid lahendusi.

ABB tegevus Eestis jaotub kolme valdkonna vahel. Ettevõtte neljas tehases toodetakse tuule- ja diiseldiiselaadureid, ajameid ja taastuvenergiaseadmeid, elektrikalpe ning komplektalajaamu. Müügiüksused tegelevad ülekandevõrkude ja jaotusalajaamade projektide, kesk- ja madalpingetoodete, automaatikaprojektide ja robotite müügiga, lisaks pakub ABB korrashoiuteenuseid tööstusklientidele.

Eesti ABB-l on nii oma tootmise kui ka inseneritöö poolest oluline roll kogu ABB Grupis, mida on tunnustanud kõik regioonide juhid. „Kuid me ei kavatse loorberitele puhkama jääda. Vastupidi – tunnustus on meile täiendav motivaator, et edasi liikuda,“ kinnitab ABB Balti riikide juht Bo Henriksson.

ABB on pälvitud neli korda (2007–2009, 2011) Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse aasta välisinvestori auhinna ning korra (2008) Eesti parimale ettevõttele määratava ettevõtluse auhinna.

PKC EESTI AS

PKC Eesti alguseks loetakse 1991. aastat, mil Keilas hakati PKC Groupile allhanketeenuseid pakkuma. Alates aastast 2002 tegutsetakse juba PKC Group Oy tütarettevõttena, mille põhitgevuseks on juhtmeköidiste ja ühenduskaablite tootmine Skandinaavia juhtivatele veoauto- ja elektroonikatööstustele. PKC Eestil on kaks tehas: üks neist asub Haapsalus, kus töötab ligi 300 töötajat, teine Keilas, kus on ametis 750 inimest. PKC kontserni töötajate arv kokku ulatus 2012. aasta lõpus 19 300 töötajani.

Ettevõtte teeninduskontseptsioon näeb ette kuluefektiivset lepingulist tootmist, mis on ühendatud asjatundliku tootarenduse ja projekteerimisteenusega. Toote disaini- ning arendus- ja tootmisprotsess käib tellijaga tihedas koostöös.

„PKC Eesti edu taga on sihikindel töö arenguga. Oleme aastate jooksul arendanud lisaks tootmisele ka teisi vajalikke teadmisi ja oskusi, olgu selleks siis kontserni tasemel kliendihaldus või inseneriteenus,“ ütleb PKC Eesti AS juhatuse esimees Ivo Volkov.

Sel aastal alustas ettevõtte kontserni strateegiast tuleneva NPI (*New Product Introduction*) keskuse loomist Keila tehase juurde. Eesmärgiks on arendada välja tugev kompetentsikeskus, mis koondab olulist oskusteavet tootmise põhiprotsesside kohta. Loodav keskus teenindab kogu PKC Grupi Euroopa piirkonda. „Tulevane NPI keskus on heaks näiteks meie pidevast edasipüüdlikkusest. Seni, kuni suudame areneda, liigume ka edasi,“ kinnitab Volkov.

Ettevõte	Müügitulu 2011	Müügitulu 2012	Müügitulu muutus (%)	Kasumi muutus (%)
Estanc AS	7 028 754	9 310 216	32	28
Mootor Grupp AS	730 501	693 517	-5	4
Decoreter OÜ	171 816	312 706	82	-28

MOOTOR GRUPP AS

Ühistranspordi sektori ettevõttesse Mootor Grupp AS kuuluvad Eesti ja Baltimaade ühistranspordi turuliidrid Sebe, Lux Express, Cargobus, bussiremondiettevõtte Busland ning Tallinna Bussijaam. 2008. aastal asutatud Mootor Grupis töötab kaks inimest, ent pea 20 aastase kogemusega tütarettevõtetes üle 1000 inimese, enamik neist Eestis: tippasemel logistikud, tootarendajad, bussijuhid ning tehnilised spetsialistid. Lisaks Eestile ka Poolas, Venemaal, Lätis ja Leedus.

Hugo Osula, Mootor Grupi omanik, ütleb, et aastail 2009–2012 investeeriti kontserni 35 miljonit eurot, mis on ühe ettevõtte kohta suur investeering. Ta lisab: „Tahame pakkuda nauditavat ühistransporti ja jõuda olukorrani, kus see on reisimiseks eelistatult esimene valik.“

Uuendusi on grupp viimastel aastatel teinud üsna palju, näiteks soetati 2012. aastal uued multimeedialahendustega Tallinn-Tartu liinibussid, välja on arendatud innovaatilise reisiinfosüsteemi platvorm T-pilet ning renoveeritud Tallinna bussijaama hoone. Kaubamärgiks on kujunenud ka täistunni-ekspress, mis 2013. aastal laienes Narva ja Pärnu.

Hugo Osula: „2014. aastal kavatseme laiendada tegevust Helsingi-Peterburgi bussiliiklusesse ning pikendada Euroopa suuna liinivõrku Prahast. Ja loomulikult plaanime oma positsiooni Peterburgis jätkuvalt tugevdada.“

DECORETER OÜ

Mitteametliku alguse sai Decoreter OÜ aastal 2003, kui Kristjan Sillaots otsustas Peruud avastama minna. Seal tutvus ta alpakaodega, Lõuna-Ameerika kameliididega, kelle vill ja nahk on väga väärtuslikud. Nii hakkas idanema äriidee ning aastal 2007 moodustati koos Are Kudeviita ja Peeter Pappelliga Decoreter OÜ, mis valmistab ja müüb ALPAKA kaubamärgi all alpaka villast ja -nahast tooteid. Aasta hiljem asuti tooteid tutvustama rahvusvahelisel turul ning tänaseks ekspordib Decoreter juba ligi 90% oma toodangust Euroopasse, Lõuna-Ameerikasse, USAsse, Kanadasse ja Aasiasse. Kokku müüb Decoreter oma tooteid üle maailma 25 riigis, peamiselt otse jaemüüjatele.

Decoreteril on Peruus oma tarneahel, et kindlustada parima tooraine kättesaadavus. Ettevõttel on kokku 20 töötajaga tootmisüksused Eestis ja Peruus, Limas. Villast tooted valmistatakse Peruus, kus toimub ka naha parkimine. Eestis toimub nahatoodete lõppviimistlus, lõplik kvaliteedikontroll ja pakendamine. Ettevõtte toetab oma tegevusega ka Cieneguilla küla lapsi Peruus.

Juhataja Peeter Pappel sõnab, et uuendatud on ettevõtte kogu visuaalne identiteet, nii et see vastaks luksusbrändile ja -toodetele ning võimaldaks olla edukas rahvusvahelistel turgudel. „Eesmärk on luua ALPAKAs tuntuks maailmas tuntud Eestist pärit sisustusaksessuaaride kaubamärk. Lisaks oleme muutnud tootmisprotsessi, muutes nahaparkimist puhtamaks ja vältides kroomi kasutamist selles protsessis.“

Raigo Tammo on Estanci
nõukogu esimees

ESTANC AS

ETTEVÕTLUSE AUHIND 2013 UUENDAJA

ESTANC

Järjest keerulisemate toodete juurde!

Kui nobelist Paul Krugman 2012. aastal oma blogis Eestit siunas, tuli seda maad oma silmaga vaatama ka Bloomberg Business Weeki ajakirjanik Brendan Greeley. Ta avaldas pealkirja all „Krugmenistan vs Estonia“ põhjaliku loo Eestist. Ta räägib, kui palju Eesti inimesed tegelikult oma riigist hoolivad, kuidas nad vaatamata raskustele ei virise ning oma eluga edasi lähevad. Greeleyle jättis sügava mulje ka külas-kaik Estanci. Põhjusega. Estanc on hea näide tootmisettevõttest, mis on aasta-aastalt arenenud ning liikunud üha keerulisemate ja suurema lisaväärtusega toodete valmistamise juurde.

Aastail 2012-2013 tegid Estanci inimesed oma ammusel plaanid teoks ning ehitasid Jürisse kahes etapis uue tootmishoone. Kokku maksis ehitus 4,3 miljonit eurot. Sellesarnast pole taasiseseisvunud Eestis veel ehitatud.

Hoone seinad peavad välja kannatama koormuse, kui tsehhi kraanad tõstavad üles 100 (!) tonni kaaluva kandami. Põrand peab taluma 200-tonniseid raskusi. Aga et inimestel oleks mugavam töötada, on 4500 ruutmeetri suuruse tootmishoone põranda sees põrandaküte! Pole juhus, et Estanc kuulub Eesti töötajasõbralikumate firmade hulka.

Kuid mitte ainult hoone pole märkimisväärne. EASI kaasabil investeeriti pea sama suur summa ka uusimasse tehnoloogiasse. Tänu sellele saab Jüris valmistada nüüd nii keerulisi survemahuteid ja soojusvaheteid, mida varem pole Eestis keegi teinud.

Estanc AS asutati 1992. aastal Soome-Eesti ühisfirmana, aastast 1996 põhi-

neb ettevõtte täielikult Eesti kapitalil. Esindused on Eestis ja Soomes.

Estanci põhitoodanguks on surve-, tehnoloogiliste ja kütusemahutite ning soojusvahetite valmistamine nii projektikeskse kui ka seeriatoodanguna. Lisaks pakutakse mitmeid spetsiifilisi teenuseid, muuhulgas terase mehaanilist töötlemist sisetreipingil. Materjalina kasutatakse süsinikerast, roostevaba terast, superteraseid, titaani ning alumiiniumi.

Ettevõtte tegeleb järjepidevalt toodete ja teenuste kvaliteedi kindlustamisega. Selle tulemuslikkuse kinnituseks on mitmed sertifikaadid, tunnistused ja kvaliteedimärgid. Estanci valmistatud mahuteid on eksporditud mitmetesse Euroopa, Aasia ja Ameerika riikidesse.

Nõukogu esimees Raigo Tammo ütleb selle kõige kohta: „Oleme viimaste aastate jooksul palju panustanud keeruliste surveseadmete tootmisse, koolitades meeskonda, arendades tehnoloogiat ja ehitades kaasaegse ning tipp tehnoloogiaga tootmishoone.“

UUENDAJA 2013 NOMINENDID

ESTANC AS

MOOTOR GRUPP AS

DECORETER OÜ

ESTANC

Estanci missiooniks on pakkuda klientidele tööstuslike vedelike ja gaaside säilitamise ning suunamise professionaalseid lahendusi. Estanci põhitoodanguks on surve-, tehnoloogiliste ja kütusemahutite valmistamine nii projektikeskse kui ka sarjatoodanguna.

Tootevalik

Survemahutid:

toiteveemahutid, reaktorid, kolonnid, muud survemahutid, auruaakud

Soojusvahetid:

torusoojusvahetid, õhuelsoojendid (LUVO)

Survemahutid:

suitsugaaside pesurid, läbipuhkemahutid, kütusemahutid, muud survemahutid

Muud tooted:

korstnad, torustikud

Teenused:

sisetreipink, isoleerimine, paigaldus, mahuti otste müük, plasmalõikus

Ants Katkosild on Rake
juhatuse liige

RAKE AS

ETTEVÕTLUSE AUHIND 2013 KASVUETTEVÕTE

RAKE

Ettevõtte, kus osatakse hinnata koostööd teadlastega

1988. aastal asutatud ASil Rake täitub ehitusteenuste osutamise valdkonnas tegutsedes tänava 25 aastat. Oma turuniši leidmiseks alustati 1995. aastal koostöös Tallinna Tehnikaülikooli teadurite ning mitmete piiritaguste koostööpartneritega uudse fassaadikatte väljatöötamist. Selle tulemusel valmis 1998. aastal fassaadipaneel, millele nüüd tugineb innovaatiline hoonete välisfassaadide katmise ja soojustamise terviksüsteem Raketerm.

Eesti astumisega Euroopa Liitu nõudsid turul valitsevad mängureeglid toodete kvaliteedi viimist uuele tasemele. EASI kaasrahastamisel ja koostöös Soome Riikliku Tehnilise Uurimise Keskusega ning mitmete teiste partneritega läbi viidud tootearendusprojekt päädis Euroopa Tehnilise Heakskiidu kinnitamisega, millele tuginedes kannab toode CE-märgist. Kaheksa aastat kestnud koostöö Tampere Tehnikaülikooliga on viinud efektiivse tuulutuslahenduse väljatöötamiseni, mis sobib ka karmi põhjamaa kliimasse.

Raketermi süsteem baseerub armeeritud liitpaneelil, mis koosneb kahest osast: kiviplaadidest kattekihist ja soojustuskihist. Tootelahenduse võlusõnaks on vahtpolüuretaan, mis paisudes ja kõvenedes liimib kokku kõik tootekomponendid, moodustades ise efektiivse soojustuskihi.

2012. aasta oli ettevõttele kogu tegevusperioodi rekordaasta, tulemuslikkus oli suuresti seotud riiklike CO2 kvoodimüügi projektide realiseerimisega. Müügitulu suurenes eelneva aastaga

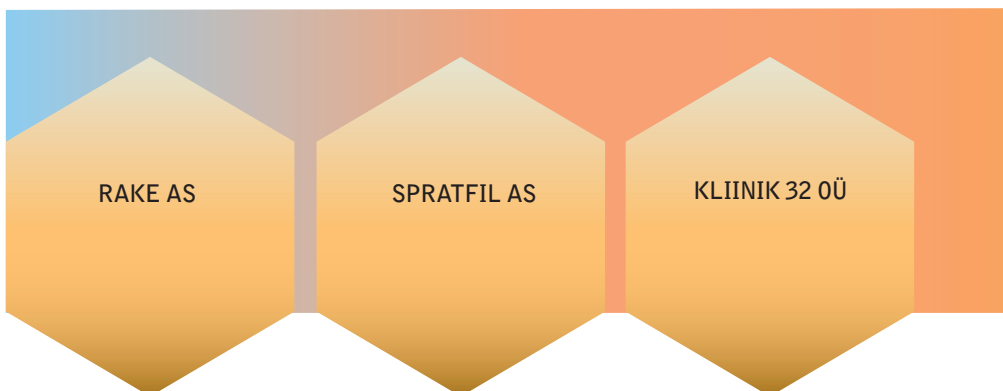
võrreldes ligi 2,5 korda, puhaskasum kasvas kolm korda. Fassaadipaneelide aastatoodang jõudis 30 000 m²ni, kuu- toodang 4000 m²ni.

Varasematest suurematest teostustest väärivad märkimist Merirahu ja osaliselt Rotermanni elamukvartalite, Solaris Keskuse ning Valge Maja fassaadid Tallinnas, kultuurikeskuse välisilme renoveerimine Haapsalus. Möödunud aastat jäävad ilmestama EMÜ Tehnika ja Metsanduse majade, Tervishoiu Kõrgkooli ühiselamu ja Tamme Gümnaasiumi renoveeritud fassaadid Tartus.

Praegu on Rake pöörõhk suunatud Skandinaavia turgude avamisele ja solaarenergia kasutuslahenduste väljatöötamisele koostöös Maaülikooliga.

Rake juhatuse liige Ants Katkosild võtab jutu kokku: „Raketerm on tänu soliidsele välimusele, madalatele ekspluatatsioonikuludele ning lihtsale paigaldamisele saanud Eesti fassaadikatete turul sooja vastuvõtu ja tänaseks saavutanud kindla positsiooni.“

KASVUETTEVÕTE 2013 NOMINENDID

RAKE

RAKE on ehitusvaldkonnas tegutsev ettevõtte, kes alustas 1995. aastal koostöös Tallinna Tehnikaülikooli Puidu-, Polümeeride ja Tekstiiliinstituudi teadurite ning Soome firmaga “Insinööri toimisto Jaakonsaari” uudse fassaadide soojustusmaterjali tehnoloogia väljatöötamist. Nelja järgneva aasta töö tulemusena valmis 1998. aastal fassaadipaneel RAKEterm, millele baseerub välisfassaadide renoveerimise ja soojustamise tervikliik süsteem.

Ettevõte	Müügitulu muutus (%)	Kasum 2011	Kasum 2012	Kasumi muutus (%)	Töötajate arvu muutus (%)
Rake AS	246	55 001	211 938	285	9
Kliinik 32 OÜ	27	7 231	209 333	2795	0
Spratfil AS	30	220 901	748 200	239	9

SPRATFIL AS

AS Spratfil on tegus – ühe aastaga ostetakse sisse 1,1 miljonit kala, mille töötlemise tagajärjel valmib 2600 tonni valmistoodangut. Ettevõtte ekspordib oma toodangut 12 sihtriiki, millest kaugeim punkt on Singapur. Ekspordimisel teeb ettevõtte aastas 17 tiiru ümber maakera, mis võrdub reisiga Kuule ja tagasi. Spratfili põhiväärtused on paindlikkus, usaldusväärsus, kõrge kvaliteet, toiduohutus, uuenduslikkus, klientide rahulolu ja töötajate kaasatus.

Kolme aastaga on käive kasvanud ligi kuus korda: 4,1 miljonilt eurolt 24,2 miljoni euroni; ekspordikäive ligi seitse korda: 3,2 miljonilt eurolt 22,4 miljoni euroni, ning ekspordiriikide ja töötajate arv on kasvanud kaks korda.

Moodsaima tootmistehnoloogia abil luuakse maitseelamuslikke kalatooteid, mille tunnustuseks on sertifikaadid IFS, Global Gap, BIO ja Kosher. Spratfili meeskond võtab asja südamega ja on pühendunud tulemustele – investeeritakse nii tehnoloogiasse kui ka meeskonda, soovides ka edaspidi pakuda hõrgutavaid kalatooteid kogu maailmale.

Juhatuse liige Peeter Loim võtab asja kokku järgmiselt: „Täna võin julgusega väita, et investeringud kaasaegsesse tootmistehnoloogiasse on end ära tasunud ning kajastuvad meie finantstulemustes. Kõrgekvaliteediliste kalatoodete pakumiseks oma tarbijatele panustame veelgi enam tootearendusse ning jälgime pidevalt turgu, kohandades ennast muutustega – teisiti edu ei saavuta.“

KLIINIK 32 OÜ

Kliinik 32 on Tallinna südalinnas asuv hambaravikeskus, mille eesmärk on pakkuda ravilahendusi ka patsientide kõige keerukamatele suumuredele. Keskuse patsientide hammaste eest kannab hoolt ligi 45 hambaarstist ja assistendist koosnev meeskond, kuhu kuuluvad kirurgia, ortodontia, implantoloogia, parodontoloogia ja üldhambaravi tippspetsialistid, kes on kõik kursis maailma hambaravi uusimate võimaluste ja innovatsioonidega.

Kliinik 32 arstid täiendavad end regulaarselt rahvusvahelistel koolitustel ja seminaridel ning koolitavad ka teisi Eesti arste Klubi 32 nimelises üle-eestilises seminarisarjas. Ulatuslikult on investeeritud ka ravitehnoloogiasse. Näiteks pakutakse hammaste korrigeerimiseks tavapäraste laminaatide kõrval lumineere, mis võimaldavad saavutada sirge ja esteetilise hamba rea patsiendi hambaid lihvimata ja kahjustamata. Esimesena Eestis pakutakse süsti pelgavatele patsientidele nõelavaba tuimestust.

Uue põlvkonna tehnoloogial põhinev hambaravi 3D-röntgenaparaat, juureravi tulemuslikkust parandavad hambaravimikroskoobid ning spetsiaalsed arvutiprogrammid, mis võimaldavad nii mõõta ja hinnata hetkeolukorda kui ka prognoosida ravi tulemust, on vaid mõned näited tehnoloogiatest ja ravivahenditest, mida selles hambaravikeskuses kasutatakse.

Lauri Vahtra, Kliinik 32 peaarst, võtab asja kokku nõnda: „Meie jaoks on oluline, et patsient tunneks end meie juures mugavalt, rahulikult ning kindlates kätes.“

Ettevõte	Müügitulu 2012	Kasum 2012	Töötajaid
Aqva Hotels OÜ	3 738 941	215 969	112
Karja Pagariäri OÜ	815 672	3 362	37

KARJA PAGARIÄRI OÜ

Saaremaal Leisi vallas Karja külas asuva Karja Pagariäri peamiseks tegevusalaks on leiva- ja saiatoodete küpsetamine, umbes 80% toodangu kogumahust moodustab rukkileib. Kodumaisel erakapitalil põhinev ettevõtte on tegutsenud üle 20 aasta.

„Töötame selle nimel, et pakkuda Saaremaa ja ka kogu Eesti inimestele kvaliteetset ning traditsioonilist rukkileiba. Leiva valmistamisel oleme au sees hoidnud just Saaremaale omaseid traditsioone ning ühendanud nendega tänapäevase tehnoloogia. Näiteks kasutame ainult Saaremaa talunike kasvatatud rukkist Saaremaal jahvatatud rukkijahu ning teeme suure osa oma tööst käsitsi,“ räägib Karja Pagariäri juhataja Aivo Kanemägi. „Tootearenduses püüdleme selle poole, et meie tooted oleksid omanäolised ja erineksid suurtootjate omast – sellega olemegi leidnud oma niši.“

Väiketootjale omaselt on Karja Pagariäri väga paindlik ning arvestab klientide soovide ja eelistustega. Sihtgrupp on lai, aga tooteid tehakse ka konkreetsetele klientidele. Praegu toodetakse umbes 80 nimetust leiba-saia. Ettevõtte suurim vara on Kanemägi hinnangul pagariäri töötajad, keda tänaseks on ligi 40.

Karja Pagariäri müüb oma tooteid üle Saare maakonna, samuti Tallinnas, Pärnus, Tartus, Viljandis, Keilas ja Lihulas. Toodangu laiali vedamisega tegeleb ettevõtte valdavalt ise.

FELLINI KOHVIK OÜ

Fellin on 2012. aasta detsembris Viljandi kesklinnas avatud kohvik-restoran, mis on korraga nii koduselt lihtne kui meelilendavalt pidulik ning kuhu on oodatud kõik inimesed, kes kohviku sinisest uksest sisse astuvad.

„Fellin on loodud sooviga ühendada endas kohvikule omased maitseelamused vestluste, muusika, luule ja toiduklubiohtutega. Kuna kohvikud on olnud läbi aegade mõeldud kohvi joomiseks, inimeste ja kultuuri kohtumispaigaks, siis püüame seda ideed edasi kanda – see on kahjuks paljudes kohvikuni-melistes asutustes tänaseks kaduma läinud,“ vastab kohviku perenaine Gea Melin küsimusele, mis eristab Fellinit teistest toidukohtadest.

60 inimest mahutavas kohvikus ei kasutata aseaineid ja toidupulbreid, vaid muna on ikka muna ja või on või. Võimalikult palju tarvitatakse kohalike talunike toodangut ning üle poole toorainest tuleb toiduvõrgustiku OTT kaudu. Lisaks maitsvale kohalikule toidule on menüüs hea Itaalia kohv, hoolikalt valitud veinid, mitmed õllesordid ja kokteilid. Keskne idee on pakkuda inimestele elamusi, mistõttu kohviku juhtkond korraldab ka kultuuri- ja muusikaüritusi.

Kohvikus Fellin saab teha kohvisõbrast (kuid rahaliselt mitte nii edukale) tudengile teene ning osta kohv talle valmis ja panna see ootele, kuni ta kohvikusse tuleb.

Roman Kusma on Aqva Hotelsi
juhatuse liige

A portrait of Roman Kusma, a man with shoulder-length brown hair and a slight smile, wearing a dark suit jacket over a light-colored striped shirt. The background is a textured, brownish-gold wall with large, stylized letters 'AQVA' in shades of purple and pink.

AQVA HOTELS OÜ
ETTEVÕTLUSE AUHIND 2013 PIIRKONNA ETTEVÕTE

AQVA Hotels & Spa:

Oaas Virumaa südames

25. septembril oli Rakveres kuum päev: Tarvase korvpalliklubi fännid said mängida palli oma lemmikute vastu. Ainult mõõduvõtmine ei toimunud mitte spordisaalis... vaid AQVA spaa basseinis!

Täisvarustuses Rakvere Tarva mängijad lükati vette ja melu nende ümber kestis hilisõhtuni. Nii ristivad rakverelased sügiseti mängumehed täieõiguslikeks uue hooaja korvpalluriteks.

Lennukad ideed ja unikaalne lähene-mine on AQVA spaaga käinud käsikäes juba selle loomisest saati. „AQVA spaa on eelkõige ühe unistuse täitumine. Unistuse täitumine, kus Rakvere elanikud ei pea sõitma mitmesaja kilomeetri kaugusele, et tervislikult veemõnused nautida. Ja et tänu spaale elu väikelin-nas ei hääbu, vaid saab sisse uue hoo,“ sõnas Aqva Hotels OÜ juhatuse liige Roman Kusma. „Nüüd saavad kõik aru, et Rakvere on väga sobilikus kauguses nii Tallinna lennujaamast, sadamast, 200 000 elanikuga Ida-Virumaast kui ka Tartust, samuti jääb see Peterburist saabujatele tee peale.“ Roman Kusma on olnud ettevõtja 1990ndatest aastast peale, esimene suurem projekt oli Rakveres Berliini trahteri käivitamine.

AQVA loomisel pani Kusma kohe alguses paika eesmärgi olla Eesti parim spaa, mis tähendab tasemel teenuseid ning kvaliteedi ja hinna suhet. 2008. aastal, kui spaa avati, oli majandus nii suures languses, et omanikud said tunda masu laastavat mõju. See aga elati üle kvaliteeti langetamata.

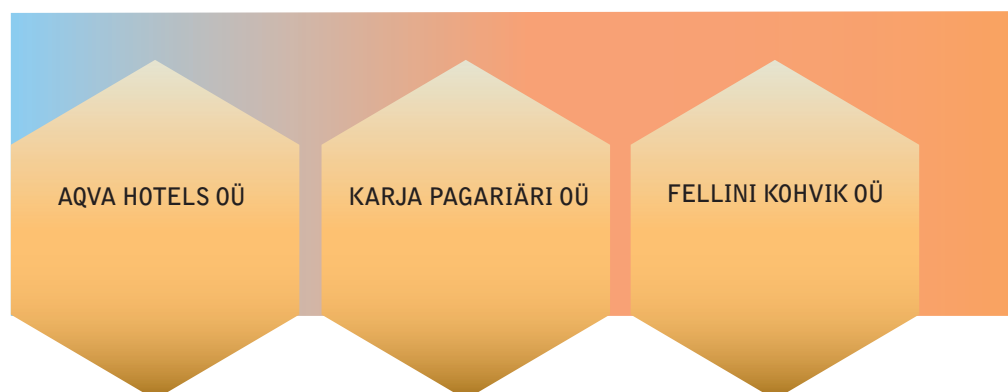
AQVA Hotels & Spa asub Rakvere kesk-linnas ja hõlmab 120 hotellituba, kuut

moodsalt sisustatud seminarisaali ning lisaks vee- ja saunakeskusele lõõgasta-vaid hoolitsusi pakkuvat spaakeskust. Hotelli juurde kuuluvad ka 120-kohaline *a` la carte* restoran Fiore ja 85-kohaline *lounge*-restoran Fresco. 2013. aastal avatud juurdeehitis mahutab nimeta-tutest 45 tuba, kolm konverentsisaali ja luksuslikud sviidid (ZEN, 1001 ööd, Caesar).

Veekeskuses on kuue rajaga 25-meet-rine basseini ning hulgaliselt atraktsioo-ne, muuhulgas ka vastuvoolu ujumis-rada, lainebassein ja valgusefektidega liutoru. Saunakeskuses ootavad seitse sauna, muuhulgas sanaarium, mitmed aurusaunad ja soolasaun.

Täna on AQVA spaa oma 130 töötaja-ga üks suurimaid ja prestiižikamaid piirkonna tööandjaid. Aastas tuleb ho-telli peale kokku üle 50 000 ööbimise ja 150 000 vee- ja saunakeskuse kü-lastust. Mastaabi võrdluseks võib tuua Rakvere elanike arvu: 16 000 inimest.

PIIRKONNA ETTEVÕTE 2013 NOMINENDID

AQVA HOTELS & SPA

Aqva elab, hingab ja areneb ühes rütmis oma inimeste, sündmuste ja ajaga, olles veduriks kogu Rakvere arengule.

Aqva rajamine on elavdanud piirkonna majanduselu. Tehakse koostööd Rakvere teatriga ja Rakvere linnusega. Lisaks jagub spaa ja veekeskuse kliente nii kohalikesse kaubanduskeskustesse, kohvikutesse, suveniiripoodi-desse ja muuseumidesse.

Kalle Jaarman on Tartu Milli
müügidirektor

TARTU MILL AS

ETTEVÕTLUSE AUHIND 2013 EKSPORTÖÖR

TARTU MILL

„Ja pidage siis meeles – *al dente!*“

Mäletate hiljutisi Tartu Milli reklaame, kus üks noorema põlve tuntumaid *chefe* Anni Arro valmistab isuäratavat pasta-rooga oliivõli, tomatite, küüslaugu ja rosmariiniga. Ja kus ta nagu muuseas ütleb, et nüüd saab poest Eesti tootja pastat, mis on sama hea kui Itaalia oma, kui mitte parem.

„Ja pidage siis meeles – *al dente!*“ lisab ta meeldiva häälega lõpetuseks.

Tõepoolest, Eesti ja ka Baltikumi suurimaks teraviljatöötlejaks tõusnud Tartu Mill on tootmise kaasajastamise võimsalt käsile võtnud. 2012. aastal investeeriti tootmise parendamisse Eestis ja Läti tütarfirmas kokku 7 miljonit eurot ning käivitati ka moodne ja võimas pastatehas.

Ettevõtte müügidirektori Kalle Jaarmani hinnangul on tarbijad Tartu Milli brändiga jaekaubandustooted – jahud, pastad, jahusegud ja teised teraviljatooted positiivselt vastu võtnud. „Tagasiside kvaliteedi ja sortimendi kohta on olnud väga hea ja tooted meeldivad Eesti tarbijale,“ kinnitab Jaarman.

Aga mitte ainult. Pärast viis aastat kestnud läbirääkimisi alustas Tartu Mill mullu jahu müüki ka McDonald'si ketile. See on ettevõttele suur tunnustus, sest McDonald'si kvaliteedi ja tarnekindluse nõuded on väga kõrged.

Tartu Mill, mille osanike seas on kohaliku kapitali kõrval ka Saksa jahutootja Saalemühle Alsleben, kasvab iga aastaga üha rohkem globaalseks tegijaks. Mahtude suurendamine lubab vaadata olemaolevate turgude kõrval ka Roots,

Venemaa ja Tšehhi poole. Tänu mesidel osalemisele Amsterdamis, Kölnis ja Pariisis on saadud eksportkontakte Euroopas, Aafrikas ning ka Lähis-Idas ja Araabia maades.

1941. aastal loodud Tartu Elevaatori järeltulija töötles 2012. aastal 210 000 tonni teravilja, eksportis toodangust ligi veerandi ning näitas ligi 140 miljoni eurose müügitulu juures 3,5 miljoni eurost kasumit.

Tuleviku ja investeringute osas on palju uusi plaane, mis tarbijate jaoks tähendab kindlasti Tartu Mill kaubamärgi all müüdavaid uusi huvitavaid tooteid. Samuti on firma otsustanud kohandada pakkeliinid ja pakendid selliselt, et need vastaksid Skandinaaviamaade jaekettide soovidele.

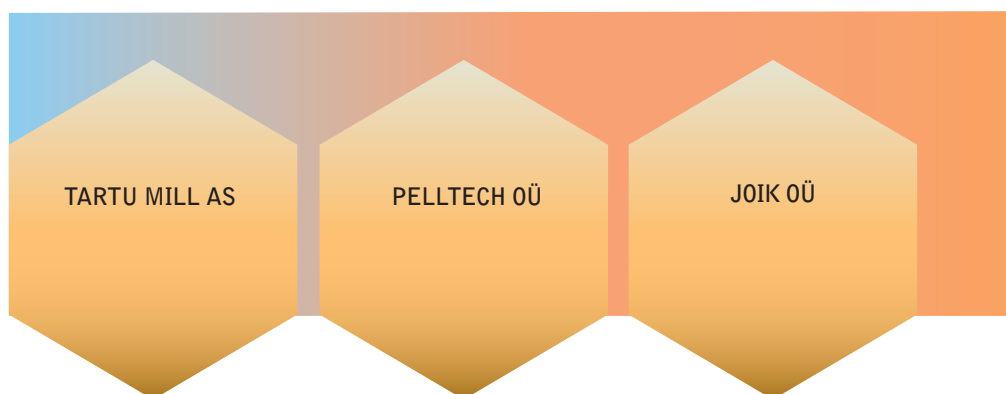
AS-is Tartu Mill töötab 53 inimest.

TARTU MILL

Tartu Mill toodab igat tüüpi nisu- ning rukkijahu, samuti mannatangu. Teiseks tegeldakse töödeldud ja imporditud toiduainete müügiga (nisujahu ja jahusegud, riis, tatar jt. tooted), loomasööda ja söödalisandite müügiga. Kolmandaks hoiustatakse, töödeldakse, kuivatatakse ja puhastatakse puistevilja.

Tartu Milli nime kannab ettevõtte 2010. aastast, enne tegutseti Tartu Veski nime all.

EKSPORTÖÖR 2013 NOMINENDID

Ettevõte	Ekspordi käibekasv (%)	Ekspordikäibe kasv (eur)	Müügitulu 2012 (eur)	Müügitulu muutus (%)
Tartu Mill AS, suur ekspordöör	49	8 890 942	73 283 828	54
Pelltech OÜ, väike ekspordöör	72	651 487	1 697 236	51
Joik OÜ, alustav ekspordöör	500	106 139	657 772	60

PELLTECH OÜ

Viimase kuue-seitsme aastaga on spontaanselt ideest ja kahe mehe katsetustest pisikeses katlamajas kasvanud välja Eesti kapitalil põhinev pelletipõletite tootja. Firma on projekteerinud ja toodab täna üheksat põletimudelit, mille eeliseks on asjaolu, et need on mõeldud paigaldamiseks tavalistele õlikateldele.

Pelltech ekspordib 21 riiki enam kui 90 protsenti oma toodangust, sealhulgas Kreekasse, Argentiinasse ja Lõuna-Aafrika Vabariiki. Eelmisel aastal näitas firma ligi 1,7 miljoni euro suuruse käibe juures hämmastavat rentaablust – firma puhaskasum ulatus ligi 700 000 euronit.

Alates 2009. aastast on ettevõtte tootmis- ja müüginahud igal aastal kasvanud enam kui kaks korda.

2013. aastal plaanib Pelltech suurendada tootmist kuni neljandiku võrra. „Kui maailmaturul mingeid suuri üllatusi ei tule, siis ootame ka 2014. aastal kasvu 25-30 protsenti,“ kommenteerib Pelltech'i ekspordijuht Kadri Liivat firma arenguplaane.

Pelltech'i asutajad – Aavo Isak ja Priit Kotli – suutsid õigel ajal leida maailmas veel konkurentsivõimelise valdkonna. 2004. aastal tegelesid mehed Rootsi põletite müügiga Eestis, kuid nägid võimalust täiendada ja parendada tootega ise turule tulla. Nagu ütleb Kadri Liivat – „kui Aavol ja Priidul oleks vabalt valida, millega nad oma tööpäeva sisustavad, siis ei näekski neid muud tegemas, kui tooteid arendamas ja uusi välja mõtlemas“.

Firmas töötab täna 18 inimest.

JOIK OÜ

JOIK on Eesti looduskosmeetika kaubamärk, mille kõik tooted, alates seepidest kuni näohooldusvahenditeni, valmivad käsitööna väikestes partiides, koosnevad parimast toorainest ning ei ole testitud loomade peal. Kodumaine loodustoode pakkuja ekspordib ligi 35% oma toodetest, suurimateks ekspordipartneriteks on Jaapan, Venemaa, Singapur, Rootsi ja Soome. 2012. aastal näitas ettevõtte ligi 700 000 eurost müügi käivet.

„Järgneva aasta jooksul on meie sihiks eelkõige kindlustada oma positsioone nii koduturul kui ka olemasolevatel eksporditurgudel. Ootame huviga, kuidas edeneb koostöö meie jaoks huvitava ja palju võimalusi pakkuva Hiina turuga,“ kommenteerib JOIK'i tulevikuplaane firma asutaja Eva-Maria Õunapuu. 2013. aasta olulisemad sündmused on ettevõttel olnud sisenemine Jaapani konkurentsivõimelisele turule ning tootmispinna oluline laiendamine.

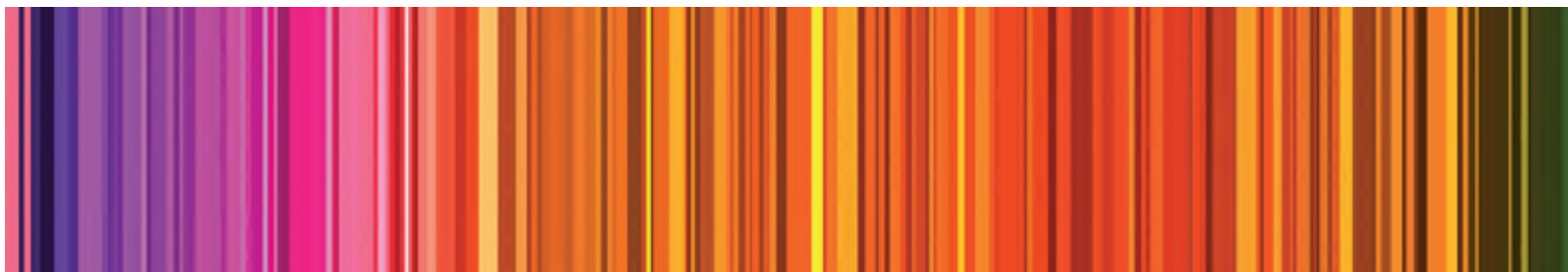
Eesti looduskosmeetika bränd JOIK asutati 2005. aastal, aastakene pärast seda, kui Eva-Maria Õunapuu otsis tulutulult kvaliteetseid aroomiküünlaid, mida pimedatel ja külmadel sügistalveõhtudel süüdata. Kui tal ei õnnestunud sobivaid küünlaid leida, otsustas naine need ise valmistada. Järk-järgult lisandusid valikusse seebid ja kosmeetikatooted ning töökõrvasest hobist kasvas välja täismahus ettevõtte.

Firma nimi JOIK tuleb sõnast joig, mis on looduslähedase saami rahva iidne laulmise viis. Joigumine tähistab põhjamaisust ja oskust kasutada loodust heaolu ja tervise heaks, aga samas pidevalt areneda ja luua tooteid, mis sobivad tänapäeva inimesele ja kannavad endas emotsiooni.

ERIAUHINNAD
2013

Tartu Ülikool, ESTCube-1 tudengisatelliidi programm

Foto: Riina Varol

7. mail 2013, mil kanderakett viis orbiidile nanosatelliidi ESTCube-1, astus Eesti täieõiguslike kosmoseriikide hulka. Kusjuures võttis endale ülesande, mida keegi pole inimkonna ajaloos varem proovinud – katsetada kosmoses elektrilise päikesepurje teooriat.

Missiooni käigus keritakse välja kümne meetri nanojuhe ja mõõdetakse sellele mõjuvat jõudu. Päikesepurje on välja töötanud Soome teadlane Pekka Janhunen, kelle teooria järgi aitaks see kiirendada kosmosereise ja vähendada orbiidil tiirleva kosmoseprügi hulka, varustades Maalt välja saadeta- vada kosmoseaparaadid n-õ pidurdavate nanotraatidega.

2008. aastal alanud ja sel kevadel kosmosestardiga kulmineerunud projekt pani ilma mingi kahtluseta proovile koostöö eri valdkondade inseneride, teadlaste ja ettevõtete vahel. Kosmoseseadme juures ei saa endale eksimist lubada – kui kallis seade on veel kallimalt orbiidile lennutatud, pole vigade parandamine enam võimalik.

Seda märkimisväärsem on see, et kosmoseprojekti eestvedajad on tudengid, keda juhendavad õppejõud eesotsas Mart Noormaga. Pole kahtlust, et meie tänastele inseneridele on oodata vääri- list järelkasvu.

Satelliidi panid kokku Tartu Ülikooli, Tallinna Tehnikaülikooli, Eesti Lennuakadeemia ning Maaülikooli tudengid ja teadlased. Juhendas Tartu observatoorium. Maapealse juhtimis- süsteemi arendamisel oli tudengitele toeks IT-firma CGI Eesti. Päikesetuule kasutamise võimalust uurivad missiooni käigus ja järel veel Soome meteoro- loogiainstituut, Helsingi ja Jyväskylä ülikool ning Saksa kosmosesagen- tuur. Unikaalseid lahendusi kaasneb ESTCube-1ga veelgi, näiteks ülikerge ja -väike kaamera. Esimesena kasutati ka uut moodi toitesüsteemi ja asendi kor- rigeerimist orbiidil, kasutades ära Maa magnetvälja.

Ligi 90 tudengit, kes täitsid viie aasta jooksul projektis mitmesuguseid ameteid alates projekti tippjuhist kuni

projektijuhini, ei teinud midagi „män- gult“. Nii et nende eduelamus on tõeli- ne, samuti nagu teadmine, et ka Eestis on võimalik suuri asju teha. Vähetähtis pole ka see, et projekti põhjal on kaits- tud 40 bakalaureuse- ja magistritööd, lähema kahe aasta jooksul jõuab kaits- misele veel kolm doktoritööd. Üle 75% osalenuist näeb oma tulevikuvõimalus- te hulgas kõrgtehnoloogilise ettevõtte loomist. Juba on asutatud üks kõrgteh- noloogiline ettevõtte Estrotech.

Projektis osalenud on nüüd juba harjunud, et lõppeesmärk, mille nimel tegutsetakse, võibki olla üsna utoo- piline: uurimistöö tulemusel peaks valmima kiireks planeetidevaheliseks kosmoselennuks sobiv kosmoselaeva mootor, mis ei kasuta kütust, vaid ainult päikeseenergiat. Sel juhul oleks see tõeliselt läbimurdeline lahendus kogu kosmoses vallutamise ajaloos.

Utopiline? Jah. Aga sama utoopili- sena kõlas kümme aastat tagasi mõte, et grupp Eesti tudengeid ehitab valmis ja saadab oma satelliidi kosmosesse.

Lääne-Harju ettevõtlusinkubaator

Foto: Nord Property OÜ

2011. aastal tulid Paldiski ettevõtjad kokku ja mõtlesid ühiselt, mis võiks kaasa aidata Paldiski linna ettevõtluse arengule. Kuidas saaks elanike ettevõtlikkust tõsta ning alustavaid firmasid toetada.

Nii sündiski 2012. aasta algul Lääne-Harju ettevõtlusinkubaator – Eesti esimene eraalgatuslik ettevõtlusinkubaator, mille idee autoriks ja rahastajaks on tegutsevad ettevõtjad.

Kui aga ettevõtlusinkubaatori äriplaani teoks hakati tegema, selgus peagi, et Paldiskis ei jätku nii palju kliente, et see oleks jätkusuutlik. Harju ettevõtlus- ja arenduskeskus aitas seal leida võimalikke huvilisi ka kaugemalt. Inkubaatori liikmeteks astuvad nüüd ka mitmed kohalikud omavalitsused. Koostöö on alanud Saue linna, Maardu linna, Keila linna, Harku valla ja paljude teistega. Nii võib ühel päeval saada Lääne-Harju ettevõtlusinkubaatorist kogu Harjumaad kattev organisatsioon.

Esimese tegevusaasta lõpuks oli ettevõtlusinkubaatoril juba neli klienti, peetud mitu seminari ja töötuba, mis on mõeldud elanikele, et aidata neil äriideed ellu viia. Alustati koostööd Paldiski gümnaasiumiga ettevõtluse õpetamisel ning ühe kliendi vajadusi arvestades on loodud ka juhtimismeeskonna teenus,

mida sellises formaadis ükski teine ettevõtlusinkubaator Eestis veel ei paku. Esimeseks uueks liikmeks sai Paldiski linnavalitsus.

Esimene ettevõtluskeskkond re-noveeriti Paldiskis aadressil Rae 38. Hoones on 630 m² suurune äripind alustavatele ettevõtetele, kus siseviimistluses on kasutatud 85% ulatuses taaskasutatud mööblit, mis tuli soodsam ja isikupärasem kui uus. Seminariruumi põrandat kaunistab aga ettevõtlusinkubaatoris alustanud ettevõtte Bole OÜ põrand. Sellesama Bole oma, kelle põrandad on praeguseks jõunud Boeingu kontorisse ning Apple'i juhtide ja maailma tippdisainerite kodudesse. Ettevõtte „Takso lapsele“ jõudis viimasel Ajujahi äriideede konkursil 100 parima hulka.

Leitud on ka finantsinvestor, kes soovis investeerida perspektiivsetesse ettevõtlusinkubaatori klientidesse. Lääne-Harju ettevõtlusinkubaatori loonud ettevõtjad on mittetulundusühingusse investeerinud juba 88 000 eurot, et äri arenguks sobilik keskkond üles ehitada.

Ettevõtlusinkubaatoril on plaanis tõsta 2013. aasta lõpuks klientide arv vähemalt kümneni, alustada kahe-kolme gümnaasiumiga koostööd ettevõtluse õpetamise alal ning sõlmida liik-

Konkurss „Tunnusta ettevõtluse edendajat“ toimus tänava juba seitsmendat korda. Eesmärgiks on tunnustada algatusi, mis aitavad Eestis ettevõtlust arendada. Sel aastal tulid võitjateks Lääne-Harju ettevõtlusinkubaator ja Tudengisatelliidi programm.

Žürii esimehe, majandus- ja kommunikatsiooniministeriumi asekancleri Ahti Kuninga sõnul rääkisid nende kahe projekti poolt omaalgatuslikkus, suur initsiatiiv ning mitmete osapoolte koostöö.

Lääne-Harju ettevõtlusinkubaatori puhul väärrib esile tõstmist kohalike edukate ettevõtete algatus tuua piirkonda juurde uusi ettevõtteid ja panustada nii selle arengusse.

Tudengisatelliidi programm seevastu viis kokku sadakond osalist nii Eesti kui ka välisülikoolidest ja ettevõtetest, õpetas tudengeid juhtima väga keerulist projekti ning tekitas rahvusvahelise koostöövõrgustiku.

Mõlemal võitjal on ka selge perspektiiv, kuidas tulevikus edasi tegutseda.

Konkursi žüriisse kuulusid MKMi, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja, siseministeriumi, EBSi ja EASi esindajad. „Tunnusta ettevõtluse edendajat“ on Eesti eelvooruks üleeuroopalisele „Euroopa ettevõtluse edendamise auhindad 2013“ konkursile, mis toimub tänava novembris Leedus.

melepingud vähemalt kolme järgmise kohaliku omavalitsuse või ettevõtjate ühendusega, nii et tulevikus muutuks see Harju ettevõtlusinkubaatoriks.

Organisatsioon pakub jätkuvalt finantstuge ja sünergiat alustavatele ettevõtetele. Samuti on ettevõtlusinkubaatori südameasjaks tekitada Lääne-Harju elanikes huvi ettevõtluse vastu.

KOLM PÕRSAKEST:

Eesti ja kogu Euroopa parim õpilasfirma kasvas aastaga päris äriks

Kas tahad, et su lapse sünnipäev oleks lõbus ja jääks meelde? Kutsu külla Kolm Põrsakest ning tavalisest peost saab eriline!

Nii tutvustab end õpilasfirma Kolm Põrsakest, kes on tunnistatud 2013. aasta parimaks kogu Euroopas ja kes pakub 6-11aastastele lastele sünnipäevadel, koolides ja lasteaedades teadusteatri – vaatamänguliste katsete abil seletatakse loodusnähtusi ja füüsikaseadusi.

Õpilasfirma taga on Tartu Hugo Treffneri gümnaasiumi õpilased: tegevjuht Aksel Part, personalijuht Maarja Liiv ja finantsjuht Robin Saluoks.

Möte pakkuda lastele teadusteatri tuli Aksliil, Maarjal ja Robinil lihtsalt – neil on nooremad õed-vennad, kellele ikka aeg-ajalt mõnd huvitavat teaduskatset näidati. Nii Kolm Põrsakest sündiski. Kuna tellimusi tuli nii Tartust, Tallinnast kui mujaltki, palkas kolmik aina uusi töötajaid. FIRMAS, mis tegutseb nüüdseks osaühinguna, on juba 30 töötajat üle Eesti ja uute töötajate koolitamine ning värbamine jätkub.

„Me erineme teistest teenusepakkujatest seetõttu, et meie sihtgrupp on väikesed lapsed. Sellele vanusele midagi väga ei pakuta,“ selgitab tegevjuht Aksel Part. „Kuid see on meie töös ka kõige keerulisem – me peame katse kuueaastasele ära seletama nii, et see talle arusaadav ja põnev oleks.“ Finantsjuht Robin Saluoks kinnitab: „Nüüd on kõik päris! Vigu ei tohi teha ja selle taha ei tohi peituda, et oleme õpilasfirma.“

Õpilasfirmat, mille tegevus on piiratud ühe aastaga, äriregistris registreerima ei pea ning makse ei tule samuti maksta. Päris firmas on aga palju tegemist bürokraatia, maksude ja aruannetega. Robin ütlebki: „Kõigi töötajatega peavad olema töölepingud, klientidele tuleb arved teha. Kogu see paberimajandus on keeruline.“ Aksel täiendab: „Pärisfirmas ei saa sa lihtsalt kohale minna ja töö eest 50 eurot võtta – sellele peavad eelnema ja järgnema teatud toimingud.“

„Algus pole lihtne, me oleme ju koolinoored ja alles õpime ärimaailmas käituma,“ ütleb personalijuht Maarja Liiv. „Aga päris ettevõtte tegemine annab meile palju enam iseseisvust ning

ÕPILASED TÕELISES ETTEVÕTLUSES

Tänavust õpilasfirmade võistlust peeti juba 17. korda. Võistlust korraldab Junior Achievement, mis on enam kui 20-aastase ettevõtlushariduse edendamise kogemusega sihtasutus.

täiskasvanu tunnet juurde.“ Noorele ettevõttele on abiks mitmed mentorid ja konsultandid, kellelt vajadusel nõu küsida.

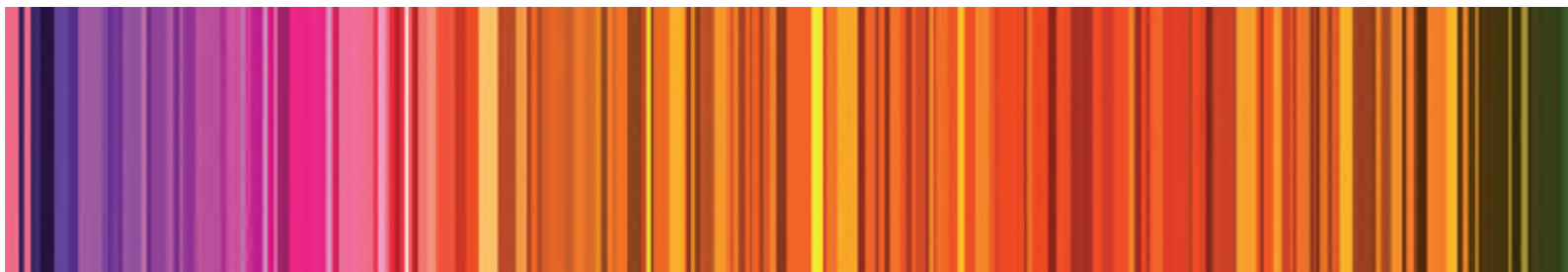
Kolme Põrsakese noored näevad mitmeid valdkondi, kus neil on vaja teadmisi juurde hankida, et firma elujõuliseks hoida. „Turunduse osa tuleb näiteks kõvasti tõsta,“ kinnitab Aksel. Samuti näeb ta, et tulevikus, kui töötajate arv veelgi suureneb, peab keskendumisele nende hoidmisele ja motiveerimisele. Robin lisab: „Kindlasti tuleks juurde õppida raamatupidamist, sest otsustasin, et teen seda meie firmas ise. Õnneks saan seda praegu oma isa kõrvalt õppida.“

Ettevõtlikud noored rõhutavad, et kõigil, kel on vähegi võimalik õpilasfirma luua, tasub seda teha. Maarja Liiv selgitab: „Nullist, ilma õpilasfirma kogemusest ei oleks me arvatavasti hakanudki oma ettevõtet üles ehitama.“ Aksel lisab, et õpilasfirma on võrreldes päris ettevõtlusmaailmaga küll teine asi, aga pildi sellest, kui palju tööd peab tegema, saab ette. „Miski ei tule lihtsalt, ise tuleb ikka päris palju pingutada,“ ütleb ta.

ÜLEVAATED

2013

2012 – KRIISIST TAASTUMISE AASTA

LEEV KUUM,

Eesti Konjunktuuriinstituudi juhtivteadur

Vaatamata Euroopa Liidu ja eriti euroala raskustele (mis küll aasta jooksul mõnevõrra leevenesid), arenes Eesti majandus 2012. aastal suhteliselt edukalt. Lisaks rahuldavale (potentsiaalilähedasele) majanduskasvule võib positiivsele poolele kanda oodatust kõrgema tööhõive, rekordilise ekspordikäibe ning eelkõige majanduse paranenud makrotasakaalu.

Majandusaasta edukust võib suuresti seostada kriisiaastate korrastava ja aktiveeriva järeelmõjuga, mis eelkõige väljendus reaalmajanduse efektiivsuse

ja kasumlikkuse tõus ning uute äriettevõtete aktiivses rajamises. Aastat jääb iseloomustama ka valitsuse aktiivne tegevus eelarve- ja kokkuhoiupoliitika alal ning samuti meetmed riigi konkurentsivõime tõstmiseks. Teatud mõõndustega võib väita, et Eesti majandus on teisel euroaastal edukalt kriisist väljunud. Nüüd kõigest lähemalt.

SISEMAJANDUSE KOGUPRODUKT

Sisemajanduse koguprodukti (SKP) reaalkasv 2012. aastal oli 3,2% ja nominaalkasv 6,6%. Selgituseks: reaalne SKP lülitab välja hinnamuutuste mõju kaupade ja teenuste turuhindadele, nominaalkasv on kasv koos hinnamuutustega.

SKP jooksevhindades moodustas 17 miljardit eurot (2011. aastal 16 miljardit eurot, kriisieelsel 2008. aastal 16,2 miljardit eurot). Kvartalite lõikes oli majanduse reaalkasv vägagi ühtlane (võrreldes eelmise aasta vastava perioodiga): I kvartal – 3,4%; II kvartal – 2,2%; III kvartal – 3,5%; IV kvartal – 3,7%.

Majandusharude lõikes panustasid majanduskasvu kõige enam ehituse, side, veonduse ja loanduse tegevusalad. Kasvu pidurdas kõige enam töötlev tööstus ja kinnisvaraala tegevus.

SKP arvestus tarbimismeetodil näitab, et majandusareng tugines eelkõige suurenenud sisemajanduse nõudlusele, mis kasvas 7,6%. Sisenõudluse komponentidest kasvasid kõige kiiremini investeeringud (20,9%) ning vähemal määral eratarbimiskulud (4,4%). Investeeringute osakaal SKP-s tõusis 25%-le (eelmisel aastal 21,7%), eratarbimiskulutuste ja avaliku sektori lõpptarbimiskulude osakaal oli vastavalt 50,4% ja 19,6% (eelmisel aastal 49,7% ja 19,5%).

TÖÖHÕIVE

Tööhõive (aasta keskmine hõivatute arv) kasvas 2012. aastal 15 000 inimese ehk 2,5% võrra ja moodustas aasta keskmisena 624 000 inimest (rekordilisel 2008. aastal oli hõive 656 000 inimest). Hõivatute arv oli kõrgeim III kvartalis, moodustades siis 640 000 inimest. Tegevusalade lõikes oli töötajaid (aasta keskmisena) töötlevas tööstuses 113 200, kaubanduses 73 400, hariduses 57 200, ehituses 56 000, logistikas 45 700 jne.

Tööhõive määr oli IV kvartalis 61%, mis jääb siiski enam kui 2 protsendipunkti jagu alla rekordilise 2008. aasta III kvartali tasemele, mis oli 63,3%.

Töötuse määr alanes 2011. aasta 12,5%-lt 2012. aastal 10,2%-le, olles madalaim III kvartalis – 9%.

Aasta keskmine tööpuudus (töötute arv) vähenes 16 000 inimese võrra (aastal 2011 oli see 87 000, aastal 2012 aga 71 000), sealhulgas pikaajaline töötus vähenes 11 000 võrra. Vabu töökohti oli IV kvartalis 6500 ehk 4,3% rohkem kui aasta varem.

HINNATÕUS

Tarbijahinnad tõusid 2012. aastal keskmiselt 3,9% (2011. aastal 5%), seejuures: I kvartalis 4,4%; II kvartalis 3,9%; III kvartalis 3,7%; IV kvartalis 3,7%.

Hinnatõusu põhjustasid kõige enam elektri, soojusenergia ja kütte 11,4%-ne kallinemine, mis andis hindade kogutõusust üle poole; samuti toidukaupade (koos mittealkohoolsete jookidega) 3,8%-ne ja mootorkütuse 9,0%-ne hinnatõus, mis lisasid kumbki veel viiendiku. Odavnesid vaid sideteenused (7%) ja tervishoid (0,6%).

EKSPORT

Kaupade ekspordikäive oli rekordiline ning moodustas 2012. aastal jooksevhindades 12,6 miljardit eurot ehk 5,6% enam kui 2011. aastal, mil eksport kasvas koguni 37%. Kvartalite lõikes oli ekspordikäive järgmine: I kvartal – 3 miljardit eurot; II kvartal – 3,09 miljardit eurot; III kvartal – 3,3 miljardit eurot; IV kvartal – 3,16 miljardit eurot.

Ekspordi peamised sihtriigid olid Rootsi (osakaal 16%), Soome (15%) ja Venemaa (12%). Euroopa Liidu liikmesriikide osa ekspordis oli 66% ehk sama mis 2011. aastal. Eksport kasvas teistest riikidest kiiremini Venemaale (kasv 16%) ja Leetu (kasv 23%). Kõige enam eksporditi masinaid ja seadmeid (29% koguekspordist), mineraalseid kütuseid (15%) ning põllumajandussaadusi ja toidukaupu (9%). Eesti töötleva tööstuse ettevõtted ekspordisid oma toodangust üle 70%. Kõik see kinnitab Eesti ettevõtete suhteliselt head rahvusvahelist konkurentsivõimet.

IMPORT

Kaupade import moodustas 2012. aastal jooksevhindades 13,8 miljardit eurot ja ületas eelneva aasta taseme 9% võrra, seda vaatamata väga kõrgele võrdlusbaasile (2011. aasta kasv oli 36,5%). Kvartalite lõikes oli impordikäive üsna ühesugune: I kvartal – 3,27 miljardit eurot; II kvartal – 3,43 miljardit eurot; III kvartal – 3,54 miljardit eurot; IV kvartal – 3,53 miljardit eurot.

Kaupade imporditi eelkõige Soomest (15%), Saksamaalt (10%) ja Rootsist (10%). Seejuures kõige kiiremini kasvas import Soomest (25%) ja Leedust (14%). EL27 (2012. aastal oli Euroopa Liidus 27 riiki, Horvaatia liitus juulis 2013) osakaal impordis oli 80%. Peamiselt imporditi masinaid ja seadmeid (29% koguimpordist), mineraalseid kütuseid (15%) ning põllumajandussaadusi ja toiduaineid (10%).

VÄLISKAUBANDUSBILANSS

Väliskaubavahetuse bilanss oli mõõdukas miinuses (–1,2 miljardit eurot), mis moodustas natuke üle kolmandiku rekordilisest puudujäägist buumiajal (2007. aastal –3,41 miljardit eurot), kuid oli ligi kaks korda suurem kui 2011. aastal (0,66 mld eurot). Suurim puudujääk oli meil kaubavahetuses Saksamaaga ja Poolaga. Kaubagrupid

oli suurim kaubavahetuse puudujääk transpordivahendites (626 miljonit eurot) ning ülejääk puidu ja puidutoodete osas (607 miljonit eurot).

TEENUSTE EKSPORT

Teenuste käibe bilanss oli lõppenud aastal traditsiooniliselt positiivne, kusjuures eksport moodustas jooksevhinnas 4,2 miljardit eurot ja import 3 miljardit eurot. Teenuste eksport kasvas 8% eelkõige turismisektori arvel. Vähenes transiiditeenuste eksport.

Teenuste import suurenes 13%, eelkõige tänu turismisektorile (Eesti elanike välisreisid). Teenuste käibe positiivne saldo (1,2 miljardit eurot) ei suutnud siiski katta väliskaubavahetuse puudujääki ning üle kolme aasta on jooksevkonto taas negatiivne. Täpsemalt moodustas jooksevkonto defitsiit 204 mln eurot ehk 1,2% SKP suhtes (2011. aastal positiivne saldo 2,1%).

PALGAD

Keskmine brutopalk tõusis 2012. aastal 5,7% ja moodustas 887 eurot. Tegevusalade löikes olid kõrgemad palgad (IV kvartali andmetel) info ja side alal (1448 eurot) ning finants- ja kindlustustegevuses (1407 eurot). Kui pidada silmas, et tarbijahinnad tõusid 3,9%, siis reaalpalk kasvas 2012. aastal 1,7% ning see leidis aset kõikides kvartalites.

KINNISVARATURG

Kinnisvaraturg elavnes kolmandat aastat järjest ja läheneb nüüd buumieelsele (2003. aasta) tasemele. Võrreldes 2011. aastaga kasvas mullu kinnisvaratehingute arv 12% ja tehti 36 200 tehingut (2011. aastal 32 500 tehingut). Tehingute kogumaksumuseks kujunes 1,7 miljardit eurot, mis on 13% enam kui 2011. aastal. Keskmine kinnisvaratehingu maksumus oli 47,7 000 eurot ehk 1% enam kui 2011.

Ligi pooled tehingud tehti korteriomandiga. Nende tehingute arv kasvas aastaga 17% ja kogumaksumus enam kui veerandi võrra. Korteriomandi keskmine tehinguhind tõusis 8% ning 1m² keskmine maksumus oli 760 eurot. Kinnisvaraturu arengut soodustas 2012. aastal lisaks tulude kasvule odav laenu raha. Võrdluseks olgu märgitud, et buumiaja rekord aastal (2006) sooritati 62 800 kinnisvaratehingu kogumaksumusega 4,8 miljardit eurot.

LAENUD JA HOIUSED

Laenu turu elavnes taas kolmeaastase vaheaja järel vähesel määral ja seda eelkõige tänu ettevõtetele. Ettevõtete laenuvajadust suurendasid kasvanud müügikäive ja suurenenud investeeeringud. Samas aitas kasumi kasv ettevõtetele rahastada investeeeringuid varasemast suuremal määral oma allikatest (omakapitalist).

Lisaks kasvas otselaenamine välismaalt, mis mõnel kuul ulatus kolmandikuni võlakohustustest. Siiski suurenes 2012. aastal laenamine ka Eestis tegutsevatest pankadest – kasv ligikaudu 20% võrreldes aasta varasemaga. Ettevõtete laenujääk suurenes aasta lõpuks 5% (aasta võrdluses). Majapidamiste (perede) finantspositsioon paranes aasta jooksul tänu finantsvarade kasvule. Hoiuste aastakasv ulatus aasta lõpuks 9%-ni.

Majapidamiste laenukäitumine oli endiselt ettevaatlik: uusi laene võeti eeskätt eluaseme või auto soetamiseks, mitteeluaseme laenude maht vähenes jätkuvalt. Kuid ka eluasemelae-nude portfelli tervikuna vähenes aasta jooksul. Euroala võlakriisist tingituna ja pankade konservatiivsemaks muutumise tõttu laenu tingimused karmistunud mõnevõrra ja intressimarginaalid tõusid natuke. 2012. aasta lõpus moodustas laenujääk 14,1 miljardit eurot ehk sama mis 2011. aasta lõpul. Rahasäästud pankades olid aasta lõpuks tõusnud 12,6 miljardi euronit (aasta varem 11,6 miljardit eurot), millest elanikele (majapidamistele) kuulus 5,1 miljardit eurot (kasv umbes 9%).

ÄRIETTEVÕTTED

Äriettevõtete tegevust 2012. aastal iseloomustavad järgmised andmed: kaupade ja teenuste kogukäive oli 46,3 miljardit eurot, mis on 10% enam kui aasta varem; kogukasum oli 2,9 miljardit eurot ehk 7% enam kui aasta varem.

Ettevõtete investeeeringud olid 2,7 miljardit eurot ja kasvasid aastaga 12%. Ettevõtlussektori tunnitootlikkus (puhta lisandväärtuse alusel) suurenes 3%. Töötleva tööstuse toodang (püsihindades) jäi eelmise aasta tasemele (kasv 0%), seda osaliselt väga kõrge võrdlusbaasi tõttu (kasv 2011. aastal 16,8%). Kaupade jaemüük püsihindades kasvas 8% ning ehitustööde maht püsihinnas moodustas 2,1 mld eurot ehk kasvas 19%. Olgu veel märgitud, et valitsemissektori koondelarve oli tasakaalus, kuid keskvalitsuse kulutused ületasid tulusid 0,7 mln euro võrra.

KUI HEAD ME OLEME

Valik rahvusvaheliste reitinguagentuuride hinnanguid Eestile (seisuga august/september 2013).

Rahvusvaheline konkurentsivõime reiting (Institute for Management Development, Lausanne)

36. koht 59 riigi arvestuses (mai 2013).

Reiting iseloomustab Eesti majanduse seisundit, valitsuse töö tõhusust, äritegevuse efektiivsust ja infrastruktuuri arengutaset. Võrreldes aasta varasemaga on reiting viie koha võrra langenud.

Globaalne konkurentsivõime reiting (World Economic Forum, Geneva)

32. koht 144 riigi võrdluses (september 2013).

Reiting iseloomustab riigi võimet tagada jätkusuutlik majanduskasv keskpikal perioodil. Tugineb informatsioonile, mis iseloomustab riigi arengutaset sõltuvalt sellest, kas areng toimub ressursside, tehnoloogia või innovatsiooni alusel. Võrreldes aasta varasemaga on reiting kahe koha võrra paranenud.

Rahvusvaheline inimarengu indeks (ÜRO)

34. koht 187 riigi edetabelis (14. märts 2013).

Indeks arvestab elanike haridustaset, eluiga, majanduse arengutaset jne. Võrreldes eelmise aastaga jäi Eesti koht edetabelis samaks.

Rahvusvaheline majandusvabaduse indeks (The Heritage Foundation)

13. koht 177 riigi võrdluses (jaanuar 2013).

Hindamise aluseks on kaubanduspoliitika, riiklik sekkumine, rahanduspoliitika, musta turu osakaal majanduses jne. Võrreldes möödunud aastaga on Eesti kolm kohta tõusnud.

Rahvusvaheline pikaajaliste väliskohustuste täitmise võimet iseloomustav reiting (Standard & Poor's)

Reitinguagentuur Standard & Poor's (S&P) jättis 2013. a augustis Eesti riigireitingu tasemele AA- väljajaade negatiivne. Aluseks on riigis läbiviidud struktuurireformid, otseinvesteeeringute maht, fiskaal- ja rahapoliitika.

Rahvusvaheline korruptsioonitajumise indeks (Transparency International)

32. koht 182 riigi edetabelis (detsember 2012).

Esikohal oleval riigil on korruptsioon väikseim. Aastaga on Eesti positsioon kolme koha võrra halvenenud.

Rahvusvaheline infotehnoloogia indeks (World Economic Forum)

24. koht 142 riigi võrdluses (september 2012).

Aluseks on IT kasutamine riigi majanduse edendamisel. Võrreldes aasta varasemaga on Eesti kahe koha võrra tõusnud.

Turismi konkurentsivõime indeks (World Economic Forum)

Eestile kuulub 140 riigi hulgas 30. koht (märts 2013).

Langus aastaga viis kohta. Indeks võtab arvesse riigis valitsevat turvalisust, transpordi- ja IT infrastruktuuri, loodus- ja kultuuriressursse, tervishoiu- ja hügieenitingimusi jne.

ETTEVÕTLUSE AUHINNA AJALUGU

* Alates 2003. aastast nimetatakse konkurssi selle aasta järgi, mil auhind välja kuulutatakse, mitte selle järgi, mille majandustulemusi hinnatakse.

VÄLISINVESTORI KONKURSS

1995

PEAAUHIND: **AS EESTI TELEFON**

1996

PEAAUHIND: **AS ELCOTEQ TALLINN**

Eestit tutvustanud välisinvestor: **Tolaram Grupp**

Ekspordi arendaja: **AS Kunda Nordic Tsement**

Töökohtade looja: **AS Loksa Laevaremonditehas**

Nüüdisaegse keskkonnasõbraliku tehnoloogia levitaja:

Ragn-Sells AS

1997

PEAAUHIND: **TOLARAM GRUPP**

Ekspordi arendaja: **Kreenholmi Valduse AS**

Töökohtade looja: **AS Järvakandi Klaas**

Toodete kvaliteedi arendaja: **AS Elcoteq Tallinn**

Suurim investeering: **AS Eesti Merelaevandus**

1998

PEAAUHIND: **AS HANSAPANK**

Ekspordi arendaja: **Tolaram Grupp**

Töökohtade looja: **AS Britannic Eesti AS**

Toote kvaliteedi arendaja: **AS Elcoteq Tallinn**

Suurim välisinvesteering: **AS Hansapank**

1999

PEAAUHIND: **AS KUNDA NORDIC TSEMENT**

Ekspordi arendaja: **OÜ HTM Sport Eesti**

Töökohtade looja: **Lindegaard Eesti AS**

Suurim investeering: **AS Eesti Telekom**

Innovaator: **OÜ JOT Eesti**

EKSPORDIFOORUM

1997

PEAAUHIND: **AS NORMA**

Väikese ja keskmise suurusega eksportöör:

AS Viljandi Aken ja Uks

Kiire arenguga eksportöör: **AS Balteco**

Töökohtade looja: **AS Elcoteq Tallinn**

Kodumaise tooraine kasutaja: **AS Viisnurk**

1998

PEAAUHIND: **KREENHOLMI VALDUSE AS**

Väikese ja keskmise suurusega eksportöör:

AS Rõngu Tehas

Kiire arenguga eksportöör: **AS Tarkon**

Töökohtade looja: **AS Toom Tekstiil**

Kodumaise tooraine kasutaja: **AS Repo Vabrikud**

1999

PEAAUHIND: **VIISNURK AS**

Väikese ja keskmise suurusega eksportöör:

AS Hansa Candle

Kiire arenguga eksportöör: **AS Wendre**

Töökohtade looja: **AS Repo Vabrikud**

ETTEVÕTLUSE AUHIND

2000

PEAAUHIND: **AS VIISNURK**

Väikese ja keskmise suurusega ettevõtte: **AS Mikskaar**

Eksportöör: **AS Silmet**

Välisinvestor: **OÜ JOT Eesti**

Tehnoloogia arendaja: **OÜ JOT Eesti**

Turismi uuendaja: **Reval Hotelligrupi AS**

Piirkonna edendaja: **AS Viisnurk**

2001

PEAAUHIND: **AS SILMET**

Väikese ja keskmise suurusega ettevõtte:

AS Viljandi Liimpuit

Eksportöör: **AS Silmet**

Välisinvestor: „Horizon” Tselluloosi ja Paberi AS

Tehnoloogia arendaja: **AS Silmet**

Turismi uuendaja: **Ammende Villa Catering OÜ**

Piirkonna edendaja: **AS Silmet**

2003*

PEAAUHIND: **BLRT GRUPP AS**

Väikese ja keskmise suurusega ettevõtte:

Viking Window AS

Eksportöör: **BLRT Grupp AS**

Välisinvestor: **Velsicol Eesti AS**

Tehnoloogia arendaja: **OÜ Curonia Research**

Turismi uuendaja: **AS Tallink Grupp**

Piirkonna edendaja: **Velsicol Eesti AS**

2004

PEAAUHIND: AS VILJANDI METALL

Suureksportöör: OÜ Krimelte

Väikese ja keskmise suurusega eksportöör:

Mountain Loghome OÜ

Välisinvestor: AS Imavere Saeveski

Tehnoloogia arendaja: Aqris Software AS

Turismi uuendaja (suurettevõtte): AS Estonian Air

Turismi uuendaja (väikeettevõtte): OÜ Pintmann Grupp

Piirkonna edendaja: AS Viljandi Metall

2005

PEAAUHIND: REGIO AS

Eksportöör: Polimoon AS

Välisinvestor: Elcoteq Tallinn AS

Turismi uuendaja: Estravel AS

Piirkonna edendaja: Pühajärve Puhkekodu AS

Innovaator: Regio AS

2006

ETTEVÕTLUSE AUHIND: VERTEX ESTONIA AS

Rahvusvahelistuja: Regio AS

Välisinvestor: Enics Eesti AS

Piirkonna edendaja: Põltsamaa Felix AS

Turismi uuendaja: Otepää Seikluspark OÜ

Aasta areneja: Haka Plast OÜ

Innovaator: Vertex Estonia AS

2007

PEAAUHIND: TALLINK GRUPP AS

Turismi uuendaja: Tallink Grupp AS

Innovaator: Elion Ettevõtted AS

Eksportöör: Krimelte OÜ

Välisinvestor: ABB AS

Piirkonna edendaja: Viking Windows AS

Tööstusettevõtte: VKG Oil AS

Aasta areneja: Nova Haus Element AS

2008

PEAAUHIND: ABB AS

Välisinvestor: ABB AS

Turismi uuendaja: Emajõe Lodjasetls MTÜ

Innovaator: VKG Oil AS

Eksportöör: Ecometal AS

Tööstusettevõtte: Favor AS

Aasta areneja: Tiptiptap OÜ

2009

PEAAUHIND: VKG OIL AS

Eksportöör: VKG Oil AS

Aasta areneja: Flow Service OÜ

Turismi uuendaja: Narva Muuseum SA

Innovaator: Modesat Communications OÜ

Välisinvestor: ABB AS

2010

PEAAUHIND: ERICSSON EESTI AS

Eksportöör: Wendre AS

Aasta areneja: Polarwek OÜ

Turismi uuendaja: Maarja-Magdaleena Gild MTÜ

Innovaator: Massi Miliano OÜ

Välisinvestor: Ericsson Eesti

Disaini rakendaja: Balteco AS

2011

PEAAUHIND: FORTUMO OÜ

Eksportöör: Fortumo OÜ

Välisinvestor: ABB AS

Turismi uuendaja: Maanteemuuseum

Innovaator: ZeroTurnaround OÜ

Disaini rakendaja: Krimelte OÜ

2012

PEAAUHIND: PKC EESTI AS

Aasta alustaja: Creative Mobile OÜ

Turismi uuendaja: Vihula Mõisa Puhkeküla

Välisinvestor: PKC Eesti AS

Eksportöör: Molycorp Silmet AS

EESTI ETTEVÕTETE KONKURENTSIVÕIME EDETABELI AJALUGU

2003

Eesti konkurentsivõimelisim ettevõtte: **EESTI ENERGIA AS**

Konkurentsivõimelisim väikeettevõtte:

Tallinna Laevatehas OÜ

Konkurentsivõimelisim kaubanduse

suurettevõtte: **Kesko Food AS**

Konkurentsivõimelisim kaubanduse

väikeettevõtte:

Baltic Pulp & Paper OÜ

Konkurentsivõimelisim tööstuse ja

energeetika suurettevõtte:

Eesti Energia AS

Konkurentsivõimelisim tööstuse ja

energeetika väikeettevõtte:

Krimelte OÜ

Konkurentsivõimelisim ehitusettevõtte:

Merko Ehitus AS

Konkurentsivõimelisim transpordi ja

sideettevõtte: **Russian Estonian**

Rail Services AS

Konkurentsivõimelisim metsa- ja

põllumajandusettevõtte:

Imavere Saeveski AS

Konkurentsivõimelisim teeninduse

suurettevõtte: **Hansapank AS**

Konkurentsivõimelisim teeninduse

väikeettevõtte:

Nordea Finance Estonia AS

2004

Eesti konkurentsivõimelisim ettevõtte: **HANSAPANK AS**

Konkurentsivõimelisim

kaubandusettevõtte: **Silberauto AS**

Konkurentsivõimelisim kaubanduse

keskettevõtte:

Kolomna Energy Service OÜ

Konkurentsivõimelisim kaubanduse

väikeettevõtte: **Agris Software AS**

Konkurentsivõimelisim tööstuse ja

energeetika ettevõtte:

BLRT Grupp AS

Konkurentsivõimelisim tööstuse ja

energeetika keskettevõtte:

Maxit Estonia AS

Konkurentsivõimelisim tööstuse ja

energeetika väikeettevõtte:

Örnplast Eesti AS

Konkurentsivõimelisim ehituse suur-

ja keskettevõtte: **Merko Ehitus AS**

Konkurentsivõimelisim ehituse

väikeettevõtte: **Peri AS**

Konkurentsivõimelisim transpordi-,

logistika- ja sideettevõtte: **Russian**

Estonian Rail Services AS

Konkurentsivõimelisim metsa- ja

põllumajandusettevõtte: **Ekseko AS**

Konkurentsivõimelisim teeninduse

suur- ja keskettevõtte: **Hansapank AS**

Konkurentsivõimelisim teeninduse

väikeettevõtte:

Riigiressursside Keskus OÜ

2005

Eesti konkurentsivõimelisim ettevõtte: **HANSAPANK AS**

Konkurentsivõimelisim

finantsvahendusettevõtte:

Hansapank AS

Konkurentsivõimelisim

jaekaubandusettevõtte:

Tallinna Kaubamaja AS

Konkurentsivõimelisim

hulgikaubandusettevõtte:

Silberauto AS

Konkurentsivõimelisim tööstus- ja

energeetikaettevõtte: **BLRT Grupp AS**

Konkurentsivõimelisim

toiduainetööstuse ettevõtte:

A. Le Coq Tartu Õlletehas AS

Konkurentsivõimelisim ehitusettevõtte:

Merko Ehitus AS

Konkurentsivõimelisim side-,

transpordi- ja logistikaettevõtte:

EMT AS

Konkurentsivõimelisim metsa- ja

põllumajandusettevõtte: **Ekseko AS**

Konkurentsivõimelisim hotelli- ja

restoraniettevõtte: **Delegatsioon OÜ**

Konkurentsivõimelisim äriteenindus-

ja kinnisvaraettevõtte:

Kodumajagrupi AS

Konkurentsivõimelisim

teenindusettevõtte: **Kuusakoski AS**

2006

Eesti konkurentsivõimelisim ettevõtte: **HANSAPANK AS**

Konkurentsivõimelisim

finantsvahendusettevõtte:

Hansapank AS

Konkurentsivõimelisim

jaekaubandusettevõtte:

Tallinna Kaubamaja AS

Konkurentsivõimelisim

hulgikaubandusettevõtte: **Mazeikiu**

Nafta Trading House OÜ

Konkurentsivõimelisim tööstus- ja

energeetikaettevõtte: **BLRT Grupp AS**

Konkurentsivõimelisim

toiduainetööstuse ettevõtte:

A. Le Coq Tartu Õlletehas AS

Konkurentsivõimelisim ehitusettevõtte:

Merko Ehitus AS

Konkurentsivõimelisim side-,

transpordi- ja logistikaettevõtte:

Eesti Telekom AS

Konkurentsivõimelisim metsa- ja

põllumajandusettevõtte:

Riigimetsa Majandamise Keskus

Konkurentsivõimelisim hotelli- ja

restoraniettevõtte:

Domina Management AS

Konkurentsivõimelisim äri- teenindus-

ja kinnisvaraettevõtte: **Falck Eesti AS**

Konkurentsivõimelisim

teenindusettevõtte:

Kuusakoski AS

2007

Eesti konkurentsivõimelisim ettevõtte: **TALLINK GRUPP AS**

Konkurentsivõimelisim turismiettevõtte:

Tallink Grupp AS

Konkurentsivõimelisim väike- ja keskettevõtte: **Betoonimeister AS**

Konkurentsivõimelisim

jaekaubandusettevõtte: **Catwees AS**

Konkurentsivõimelisim

hulgikaubandusettevõtte: **Mazeikiu**

Nafta Trading House OÜ

Konkurentsivõimelisim tööstus- ja energeetikaettevõtte: **BLRT Grupp AS**

Konkurentsivõimelisim

toiduainetööstuse ettevõtte:

A. Le Coq AS

Konkurentsivõimelisim ehitusettevõtte:

Merko Ehitus AS

Konkurentsivõimelisim side-, kommunikatsiooni- ja IT-ettevõtte:

EMT AS

Konkurentsivõimelisim põllu- ja metsamajandusettevõtte:

Ekseko AS

Konkurentsivõimelisim äri- teenindus- ja kinnisvaraettevõtte: **Artig KV OÜ**

Konkurentsivõimelisim

finantsvahendusettevõtte:

Hansapank AS

Konkurentsivõimelisim

teenindusettevõtte: **Tallinna Vesi AS**

Konkurentsivõimelisim transpordi- ja

logistikaettevõtte: **Tallinna Sadam AS**

2008

Eesti konkurentsivõimelisim ettevõtte: **TALLINK GRUPP AS**

Konkurentsivõimelisim turismiettevõtte:

Tallink Grupp AS

Konkurentsivõimelisim väike- ja keskettevõtte:

Kaamos Kinnisvara OÜ

Konkurentsivõimelisim

jaekaubandusettevõtte:

Varmapartner OÜ

Konkurentsivõimelisim

hulgikaubandusettevõtte: **Mazeikiu**

Nafta Trading House OÜ

Konkurentsivõimelisim tööstus- ja energeetikaettevõtte: **BLRT Grupp AS**

Konkurentsivõimelisim

toiduainetööstuse ettevõtte:

Saku Õlletehase AS

Konkurentsivõimelisim ehitusettevõtte:

Oma Ehitaja AS

Konkurentsivõimelisim side-, kommunikatsiooni- ja IT-ettevõtte:

Eesti Telekom AS

Konkurentsivõimelisim põllu- ja

metsamajandusettevõtte:

Oilseeds Trade AS

Konkurentsivõimelisim

ärитеenindus- ja kinnisvaraettevõtte:

Mainor AS

Konkurentsivõimelisim

finantsvahendusettevõtte:

Gild Professional Services AS

Konkurentsivõimelisim

teenindusettevõtte:

Olympic Casino Eesti AS

Konkurentsivõimelisim transpordi- ja logistikaettevõtte: **Tallinna Sadam AS**

2009

Eesti konkurentsivõimelisim

ettevõtte: **MAZEIKIU NAFTA TRADING HOUSE OÜ**

Konkurentsivõimelisim väike- ja

keskettevõtte: **Riverside OÜ**

Konkurentsivõimelisim

kaubandusettevõtte:

Mazeikiu Nafta Trading House OÜ

Konkurentsivõimelisim tööstus- ja

energeetikaettevõtte:

BLRT Grupp AS

Konkurentsivõimelisim

toiduainetööstuse ettevõtte:

A. Le Coq AS

Konkurentsivõimelisim ehitusettevõtte:

Merko Ehitus AS

Konkurentsivõimelisim side-, kommunikatsiooni- ja IT-ettevõtte:

Eesti Telekom AS

Konkurentsivõimelisim ärитеenindus- ja kinnisvaraettevõtte: **EKE Invest AS**

Konkurentsivõimelisim

finantsvahendusettevõtte:

Swedbank AS

Konkurentsivõimelisim

teenindusettevõtte: **Tallinna Vesi AS**

Konkurentsivõimelisim transpordi- ja

logistikaettevõtte: **Tallink Grupp AS**

2010

Eesti konkurentsivõimelisim ettevõtte: **TALLINK GROUP AS**

Konkurentsivõimelisim väike- ja

keskettevõtte: **Rentest OÜ**

Konkurentsivõimelisim tööstus- ja

energeetikaettevõtte: **BLRT Grupp AS**

Konkurentsivõimelisim turismiettevõtte:

Deneesti OÜ

Konkurentsivõimelisim

toiduainetööstuse ettevõtte:

A. Le Coq AS

Konkurentsivõimelisim

jaekaubandusettevõtte:

Humana Sorteerimiskeskus OÜ

Konkurentsivõimelisim

hulgikaubandusettevõtte:

Mazeikiu Nafta Trading House OÜ

Konkurentsivõimelisim ärитеenindus- ja

kinnisvaraettevõtte:

Riigi Kinnisvara AS

Konkurentsivõimelisim transpordi- ja

logistikaettevõtte: **AS Vopak E.O.S.**

Konkurentsivõimelisim ehitusettevõtte:

Merko Ehituse AS

EESTI ETTEVÕTETE KONKURENTSIVÕIME EDETABELI AJALUGU

◀ Alguks lk 110

Konkurentsivõimelisim side-,
kommunikatsiooni- ja IT-ettevõtte

EMT AS

Konkurentsivõimelisim
finantsvahendusettevõtte:

AS IF Eesti Kindlustus

Konkurentsivõimelisim põllu- ja
metsamajanduse ettevõtte:

OÜ Markilo

Konkurentsivõimelisim
teenindustsettevõtte: **AS G4S Eesti**

2011

**Eesti konkurentsivõimelisim
ettevõtte: EMT AS**

Konkurentsivõimelisim väike- ja
keskettevõtte: **Pärnu Sadam AS**

Konkurentsivõimelisim tööstus- ja
energeetikaettevõtte: **BLRT Grupp AS**

Konkurentsivõimelisim turismiettevõtte:

GoAdventure AS

Konkurentsivõimelisim
toiduainetööstuse ettevõtte:

A. Le Coq AS

Konkurentsivõimelisim
jaekaubandusettevõtte:

Eesti Statoil AS

Konkurentsivõimelisim
hulgikaubandusettevõtte:

Oilseeds Trade AS

Konkurentsivõimelisim äriteenindus-
ja kinnisvaraettevõtte:

Riigi Kinnisvara AS

Konkurentsivõimelisim transpordi- ja
logistikaettevõtte: **E.R.S. AS**

Konkurentsivõimelisim ehitusettevõtte:

Napal AS

Konkurentsivõimelisim side-,
kommunikatsiooni- ja IT-ettevõtte:

EMT AS

Konkurentsivõimelisim
finantsvahendusettevõtte:

Swedbank AS

Konkurentsivõimelisim
teenindustsettevõtte: **AS G4S Eesti**

2012

**Eesti konkurentsivõimelisim
ettevõtte: EMT AS**

Konkurentsivõimelisim side-,
kommunikatsiooni- ja IT-ettevõtte:

EMT AS

Konkurentsivõimelisim väike- ja
keskettevõtte:

Norpe Eesti OÜ

Konkurentsivõimelisim tööstus- ja
energeetikaettevõtte:

Eesti Energia AS

Konkurentsivõimelisim
toiduainetööstuse ettevõtte:

A. Le Coq AS

Konkurentsivõimelisim äriteenindus-
ja kinnisvaraettevõtte:

Riigi Kinnisvara AS

Konkurentsivõimelisim turismiettevõtte:

GoAdventure OÜ

Konkurentsivõimelisim
jaekaubandusettevõtte:

Tallinna Kaubamaja AS

Konkurentsivõimelisim
hulgikaubandusettevõtte:

Orlen Eesti OÜ

Konkurentsivõimelisim transpordi- ja
logistikaettevõtte:

Tallinna Sadam AS

Konkurentsivõimelisim ehitusettevõtte:

Merko Ehitus AS

Konkurentsivõimelisim arhitektuuri- ja
projekteerimisettevõtte:

Esplan OÜ

Konkurentsivõimelisim
finantsvahendusettevõtte:

Swedbank AS

Konkurentsivõimelisim
teenindustsettevõtte:

Trustcorp OÜ

Konkurentsivõimelisim põllu- ja
metsamajandusettevõtte:

Riigimetsa Majandamise Keskus

Mitmekülgse konkurentsivõimeline
ettevõtte:

Santa Monica Networks Group OÜ

TAMREX

KVALITEETNE TÖÖRIIE ROKIB TÄIEGA!

SNICKERS WORKWEAR kootud logomüts

art 9084/0400

HIND 13.- €

TAMREX Hi-Vis talvejope

art 775-6618

HIND 99.- €

TAMREX WinterPRO talvekindad

art 44-384

HIND 19.90 €

TAMREX Hi-Vis talvepüksid

art 776-6618

HIND 79.- €

COFRA Muspell talvesaapad

art 13500

HIND 129.- €

Reguleeritav ja eemaldatav kapuuts

Pehmest flisist vooder

Kõrge krae
kaitseb tuule eest

Kvaliteetne
OPTI tõmbluk

Mahukad rinnataskud

Töötõenditasku

Lõige tagab
vaba liikumise

Õli- ja mustust-
hülgav kangas

Mahukad
lukuga
küljetaskud

Kvaliteetsed
õmblused

Pikendatud
seljaosa

Soe vatiinvooder

Funktsionaalne
reietasku

Vastupidav
Carrington-kangas

3M helkuriribad

Põlvekaitsmetetaskud

Tugevast
Cordura-kangast
sääre alumised servad

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35 | TARTU Aardla 114, Ringtee 37a | PÄRNU Riia mnt 169a, Savi 3 | RAKVERE Plikk 2 | VILJANDI Riia mnt 42a | JÕHVI Tartu mnt 30 | VÕRU Pliiri 2 | VALGA Vabaduse 39 | NARVA Tallinna mnt 19c | HAAPSALU Ehitajate 2a, Uuemõisa | PAIDE Plikk 2

Hinnad sisaldavad käibemaksu 20% ja kehtivad kuni 31.12.2013 või kuni kaup on jätkubi

ENTREPRENEURSHIP AWARD 2013

Entrepreneurship Award is the entrepreneurship competition with the longest history in Estonia which dates back to the year 1996. The competition has changed and expanded with time and since 2000 Enterprise Estonia organises the choosing and recognition of the best companies under the name of "Entrepreneurship Award".

The primary objective of the competition is to recognise the successful and perspective Estonian companies and set them as the examples for others. The wider aim is to contribute to the promotion of entrepreneurship, growth of the international competitiveness of the Estonian companies and therewith to the faster economic development.

Each year the number and name of categories are slightly updated to guarantee the valuation of the companies in the more important sectors from the viewpoint of the state economy. This year the categories were: Foreign Investor, Innovator of the Year, Exporter, Growth Company and Company of the Region.

The competition "Enterprise Award 2013" culminated traditionally with the festive gala night in the concert hall of Estonia, where the winners will be announced and the deserved awards will be given to the best.

ПРЕМИЯ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА 2013

Премия предпринимательства – это проводимый в Эстонии предпринимательский конкурс, история которого началась в 1996 году. Со временем конкурс видоизменялся и расширялся, и с 2000 года отбором и награждением лучших предприятий в рамках конкурса „Премия предпринимательства“ занимается Целевой фонд развития предпринимательства EAS.

Главная цель конкурса заключается в признании успешных и перспективных предприятий Эстонии и приведении их в пример другим. Более широкой целью конкурса является содействие продвижению предпринимательства, росту международной конкурентоспособности эстонских предприятий, а вместе с тем и быстрому развитию экономики.

Каждый год вносятся некоторые изменения в количество и названия категорий для того, чтобы оценивание предприятий осуществлялось по существенным с точки зрения государственной экономики сферам деятельности.

В этом году отбор проводился по следующим категориям: Новатор года, Экспортер года, Зарубежный инвестор, Лучшее предприятие региона, Предприятие с потенциалом роста.

Кульминацией конкурса „Премия предпринимательства 2013“ станет торжественный гала-вечер в концертном зале „Эстония“, где будут объявлены победители и лучшие предприниматели получат заслуженные призы.

ESTONIAN COMPANIES' COMPETITIVENESS RANKING 2013

The history of Estonian Companies' Competitiveness Ranking dates back to 2003, when the ranking was started on the initiative of the Estonian Chamber of Commerce and Industry. From 2006 Estonian Employers Confederation has been a partner. Along with the Estonian Institute of Economic Research, the overall competitiveness ranking has been ascertained, which reveals the most competitive Estonian companies.

The Competitiveness Ranking is a list of companies who have voluntarily submitted their performance indicators for two years.

This year, for the first time, the overall ranking was divided into three parts based on the size of the company - the most competitive company for large enterprises, medium and small businesses and micro-businesses was identified, the most competitive companies in the fields of activity were chosen among retail trade, wholesale trade, industry and energy, food processing industry, construction, communications/telecommunications/IT services, transport and logistics, agriculture and forestry, tourism, financial services, business services, and real estate, service, design and architecture.

РЕЙТИНГ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ЭСТОНИИ 2013

История рейтинга конкурентоспособности предприятий Эстонии начинается с 2003 года, когда рейтинг начали составлять по инициативе Торгово-промышленной палаты Эстонии. Начиная с 2006 года, к сотрудничеству присоединился Центральный союз работодателей Эстонии. Совместно с Институтом конъюнктуры Эстонии уже 10 лет определяют общую последовательность предприятий по конкурентоспособности, в результате чего определяется самые конкурентоспособные предприятия Эстонии.

В рейтинге конкурентоспособности представлены только те предприятия, которые изъявляют соответствующее желание, имеют соответствие, имеющимся в методике условиям и предоставят требуемые статистические данные о своей деятельности за два года.

В нынешнем году впервые общий рейтинг был разделен на три части, в соответствии с размером предприятия – определяли наиболее конкурентоспособное предприятие как среди крупных предприятий, средних и мелких, так и среди микро-предприятий.

Кроме составления рейтинга с учетом размера, определяли наиболее конкурентоспособное предприятие по сферам их деятельности.

www.konkurents.ee

Koostöö. Inspiratsioon. Usaldusväärsus.

Ettevõtlus ja selle edendamine Eestis on meie pühendumus. Soovime inspireerida ettevõtjaid heade nõuannetega, mis innustaks uutele algatustele ja pürgima horisondi taha. Töötame organisatsioonina selle nimel, et meie kliente ja partnereid ootaks planeeritum ja parem tulevik. Meie eesmärgiks on ei vähem ega rohkem kui saavutada Eestis üks paremaid ettevõtluskeskkondi maailmas.

www.eas.ee

ESTONIAN EXPORT DIRECTORY

- Mahukas töövahend ettevõtja jaoks nii siin- kui sealpool piiri
- Aitab leida uusi koostöövõimalusi ja partnereid
- Tutvustab Eestit ja Eesti majandust mujal maailmas
- Näpunäited Eestis äri alustamiseks
- Enam kui 1000 Eesti ettevõtja tutvustused
- Raamat ja aina laienev veebileht www.estonianexport.ee
- Inglise, saksa ja prantsuse keeles

2014. aasta jaanuaris ilmub “**Estonian Export Directory**” juba üheksateistkümnendat korda. Sellest praktilisest ärikataloogist on saanud Eesti Kaubandus-Tööstuskoja ja kohalike import-eksportööride tähtsaim ning esinduslikem väljaanne.

EED tugevaimaks küljeks on **laialdased levikanalid**, milleks on suur hulk kaubanduskodasid, impordi-eksporti agentuure, Eesti välis-saatkondi ja EAS-i välisesindusi ning muid asjakohaseid organisatsioone pea 80 riigis.

KASVATA OMA ETTEVÖTTE KONKURENTSIVÕIMET!

Avalda väljaandes oma ettevõtte andmed ning leia uued koostöövõimalused ja partnerid!

Käimas on 2014. aasta väljaande koostamine. Osalema on oodatud kõik Eesti ettevõtted, kes on huvitatud oma kaupade või teenuste pakkumisest või omavad potentsiaali laienemiseks ekspordi-impordi turgudele. Väljaande koostamine toimub 2013. aasta septembrist detsembrini.

Info reklaami ja andmete avaldamise kohta Kaubanduskoja koostööpartnerilt: FCR Media, tel: 630 0300; info@fcrmedia.ee

2013. aasta väljaanne Kaubanduskojas tasuta saadaval. Küsi telefonil 604 0060 või e-postiaadressil koda@koda.ee.

Väikesest perefirmast suureks eksportööriks.

1995. aastal tegevust alustanud puitsõrestikmaju tootev firma Seve Ehituse AS on kümnekonna aastaga kasvanud ühe pere ettevõttest oluliseks puitmajade tootjaks Põhjamaade turule. Firma ekspordidirektor ja juhatuse liige Henri Enniste räägib ajakirjas Ehitaja: “Eksportimine tundus meile alguses liiga kallis üritus. Alguse ajend tuli kaubandus-tööstuskojast, kes tegi ettepaneku paigutada meid oma ekspordikataloogi. See sai tehtud ning esimesed tellimused tulidki kahe kõne järel Norrast ja üks Rootsist.”

www.estonianexport.ee

EESTI KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA
ESTONIAN CHAMBER OF
COMMERCE AND INDUSTRY

**EESTI KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA**

ESTONIAN CHAMBER OF
COMMERCE AND INDUSTRY

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda on Eesti vanim ja suurim ettevõtjate esindusorganisatsioon, mis asutati kaupmeeste, töösturite, pankurite ja laevaomanike ühishuvide esindamiseks ja kaitseks aastal 1925. Eesti Kaubandus-Tööstuskoja roll on jäänud läbi ajaloo samaks – parema ettevõtluskeskkonna ja majanduspoliitika kujundamine.

EESTI KONKURENTSIVÕIMELISIMAD ETTEVÕTTED ON KAUBANDUSKOJA LIIKMED*

Vaata lähemalt: www.konkurents.ee

Soovid seista ettevõtjate ühishuvide eest ja kaasa rääkida majanduskeskkonda puudutavate otsuste tegemisel?

LIITU EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJAGA!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda lühidalt:

- esindab ja kaitseb Koja liikmete huvisid
- mõjutab ja arendab ettevõtluskeskkonda
- kujundab hariduspoliitikat
- edendab ekspordi
- koolitab ettevõtjaid
- vahendab kontakte
- jagab EL-alast nõu
- pakub teenuseid
- toetab regionaalset arengut
- jagab informatsiooni
- aitab lahendada vaidlusi Arbitraažikohtu kaudu
- tunnustab edukaid ja mõõdab konkurentsivõimet
- on suhtluskanal ettevõtjate jaoks
- aitab talentidel koju tulla
- vahendab kontakte.

**Liikmeksastumine on lihtne –
täida ankeet ja maksa liikmemaks.
Kõik tegevusalad ja huvitatud on teretulnud!**

www.koda.ee

www.estonianexport.ee • www.konkurents.ee • www.enterprise-europe.ee
www.unistusedellu.ee • www.talendidkoju.ee • www.ettevotlusope.ee

* allikas: Eesti-Kaubandus-Tööstuskoja poolt korraldatud Eesti Ettevõtete Konkurentsivõime Edetabel 2013

96 aastat tööandjate esindamist

96-aastase ajalooga Eesti Tööandjate Keskliit seisab ühiskonnas majandusarengu ja sotsiaalse turvalisuse eest. Me esindame enam kui 1500 tööandja huve suhetes seadusandliku võimu, täitevvõimu ja ametiühingutega. Räägime mõjuka ja vastutustundliku partnerina aktiivselt kaasa õigusloomes, et kujundada Eestis avatud, õiglase ja kaasaegne ettevõtluskeskkond.

Eesti vanima ettevõtlusorganisatsioonina tugineme pikkadele traditsioonidele – Eestimaa Vabrikantide Ühise sünnist möödus 2013. aasta märtsis 96 aastat.

Koos riigivõimu ja tööandjate esindajatega osaleme sotsiaaldialoogis ning kujundame selle kaudu tööturu-, ettevõtlus- ja sotsiaalpoliitikat, kandes seega vastutust ka kogu ühiskonna käekäigu eest. Meie tegevus on avalik, meie seisukohad ja huvid on läbipaistvad ning tuginevad meie liikmete arvamustele ja ekspertide toele.

Meie nägemus Eesti ühiskonna probleemidest ja nende lahendustest ilmub regulaarses Tööandjate Manifestis. Paljud manifesti põhimõtteid on algatanud laialdase arutelu ning leidnud koha valitsusleppes. Meie algatuste najal on ajakohastatud tööõigust ja pensionikorraldust, osaleme aktiivselt n-ö laual olevate ümberkorralduste teoks saamisel.

See kõik tagab, et keskliidu lobby annab käegakatsutavaid tulemusi nii Kadriorus, Toompeal kui Brüsselis.

Rahvusvaheline areen

Eesti Tööandjate Keskliit on rahvusvahelisel tasandil kõige esinduslikum Eesti ettevõtlusorganisatsioon. Me esindame Eesti ettevõtjaskonna huve Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitees (EESC), mis on nõuandev organ Euroopa Komisjonile ja Euroopa Parlamendile. Samuti kuulume OECD ettevõtlus- ja tööstuskomiteesse BIAC. Oleme Euroopa ettevõtjate katusorganisatsiooni BUSINESSEUROPE ja Rahvusvahelise Töandjate Organisatsiooni OIE liige.

E-uudiskiri

Eesti Tööandjate Keskliidu e-uudiskiri Vabrik toob ettevõtjateni keskliidu seisukohad, uudised ja sündmused, hoides liikmeid kursis päevakajaliste teemade ja keskliidu tegevusega.

Miks olla klubis?

Kuuludes Tööandjate Keskliitu osaled Eesti ühe mõjukaima esindusorganisatsiooni seisukohtade kujundamises. Sa osaled Eesti ettevõtjaskonna olulisima mõttekoja ideede ja ettepanekute sünnis. Passiivsete, pärioolu kaasakulgejate asemel oled sa vastutustundlike ja aktiivsete mõjukas klubis.

ETTEVÕTLUSKONKURSSIDE 2012. AASTA AUHINNAGALA ÜLEVAADE

ETTEVÕTLUSKONKURSSIDE 2012. AASTA AUHINNAGALA ÜLEVAADE

EESTI ETTEVÕTETE KONKURENTSIVÕIME EDETABEL 2013

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda

Piret Salmistu
E-post: piret@koda.ee
Telefon: 604 0060

Eesti Konjunktuuriinstituut

Marje Josing / Mati Reiman
E-post: marje@ki.ee / mati@ki.ee
Telefon: 668 1242

ETTEVÕTLUSE AUHIND 2013

Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus

Margit Shein
E-post: Margit.Shein@eas.ee
Telefon: 627 9700

SISU JA PROJEKTIJUHTIMINE

Director Meedia

Taivo Paju
E-post: taivo.paju@directormeedia.ee
Telefon: 508 7228

REKLAAM

Media Sales

Rando Mäeots
E-post: rando@mediasales.ee

KÜLJENDUS

Marge Robam

TRÜKK

Kroonpress

TALLINNA SADAM

Heade sõnumite sadam

Tööstuspargid
& kinnisvara

Kaubasadamad

Jahisadamad

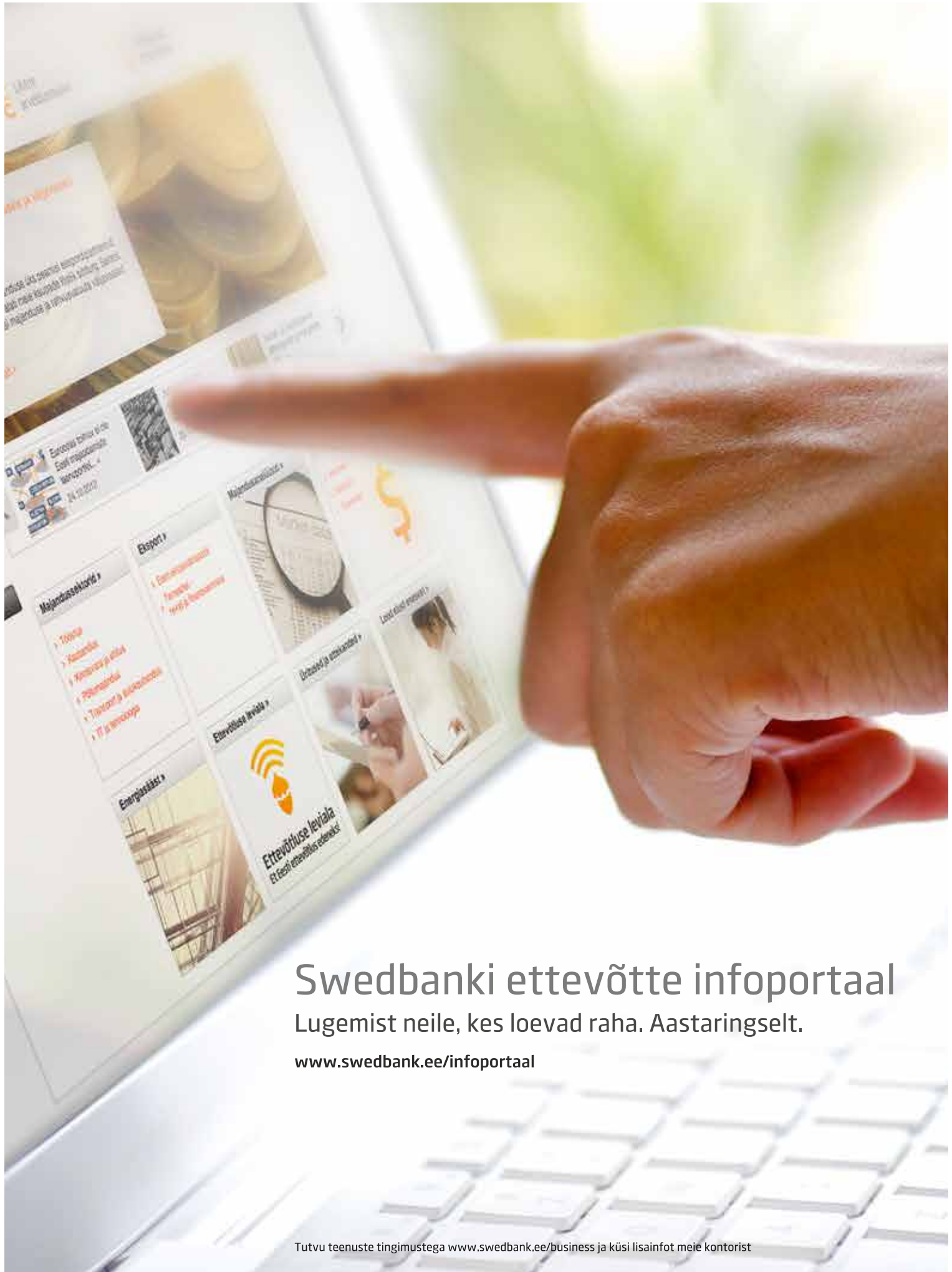

Liinireisid
& kruisid

AS Tallinna Sadam
on Läänemere suurim
kauba- ja reisisadamate
kompleks, mis etendab
olulist rolli
Eesti transpordi-
süsteemis
ja majanduses
tervikuna.

www.ts.ee

Swedbanki ettevõtte infoportaal

Lugemist neile, kes loevad raha. Aastaringset.

www.swedbank.ee/infoportaal